

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 1.

V.a. Asiamies Gripenberg.

4/1 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 18/1.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
2/125/ae. 1933		
9/1.33	3	LEE
FINLAND	5	ACIA
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON,		

S.W.5.

Tammikuun 4 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
no. 1, jonka otsakkeena on:

Suomalais-englantilaiset kauppasopimusneuvottelut.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioi-
tukseni vakuutus.

V.a.-asiainhoitaja: *L. A. Larpénberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

SUOMEN LONTOOSSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 1.

Lontoo:ssa 4 p:nä tammi kuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Kä 2/125 Vac. B. 1933		
9/1.33	5	LM
FINLAND	U. S. S. R.	ASIA
5	C7	

Asia: Suomalais-englantilaiset

kauppasopimusneuvottelut.

Kuten aikaisemmin kunnioittaen olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut keskeytettiin noin viikko ennen joulua ne Englannin ja Skandinavian maiden välisten kauppasuhteiden uudelleen järjestämistä tarkoittavat keskustelut, joihin viimeainittujen maiden joulukuun alkupäivinä Lontooseen saapuneet edustajat olivat ryhtyneet tšekäläisen kauppaministeriön edustajien kanssa. Englannin hallituksen esittämän toivomuksen mukaan päätettiin myöskin, että Skandinavian neuvottelukunnat palaisivat Lontooseen aikaisintaan kuluvaan tammikuun loppupäivinä, jotta varsinaiset neuvottelut saattaisivat alkaa ensi helmikuun alussa. Yllämainittujen keskustelujen kestäessä olivat nimittäin asianomaiset edustajat rajoittuneet ainoastaan tarkastamaan ja kommentoimaan hallituksiensa esittämiä tulevia kauppasopimusneuvotteluja koskevia toivomuksia.

Katsoen Englannin hallituksen antamaan vakuutukseen siitä, että neuvottelut tapahtuvat suosituihin puitteissa, olivat - kuten niinkään aikaisemmin olen Ministeriölle tiedoittanut - Skandinavian maat sopineet yhteistyöstä, jonka mukaan Ruotsi tulee valvomaan puutavara-, paperi-, rauta-, teräs- ja kone-teollisuuden, Tanska maatalousviennin ja Norja kalastuselinkeinon etuja. Sitä paitsi tulevat tietenkin nämä maat erikseen neuvottelemaan niistä Englannin vientiään koskevista kysymyksistä, jotka eivät erikoisesti kiinnosta niiden naapureita.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Tavallinen ja lisäksi tri Henrik Ramsaylle.

Kuten sähkösanomassani No.209 viime joulukuun 23 p:ltä olen Ministeriölle ilmoittanut on Board of Trade nyttemmin suostunut t.k. 24 p:nä vastaanottamaan Suomen neuvottelukunnan, joka tulee Englannin hallituksen edustajille jättämään kauppaneuvotteluja koskevan memorandumimme. Esittäessäni Board of Trade'n asianomaiselle virkamiehelle Mr. St-Quentin Hill'ille neuvottelukuntamme toivomusta saada mainittuna päivänä jättää memorandumi ensinmainittu kyllä lausui ihmettelynsä siitä, että kokonainen neuvottelukunta tahtoi tulla Lontooseen niin yksinkertaisen tehtävän suorittamiseksi kuin memorandumin jättämiseksi. Ilmeistä oli, että hän pelkäsi meidän tulevan koettamaan jollakin tavoin pakottaa englantilaiset neuvotteluihin ennen kuin nämä ovat siihen valmiit. Onnistuin kuitenkin rauhoittamaan hänet, ja keskustelumme lopputuloksena oli siis, että hän Board of Trade'n puolesta suostui vastaanottamaan neuvottelijamme. Hän huomautti kuitenkin jyrkästi, ettei minkäänlaisia varsinaisia neuvotteluja tässä tilaisuudessa saata tulla kysymykseenkään, johon minulla ei tietenkään ollut mitään muistuttamista.

Mielestäni on aivan selvää, ettei meillä ole mitään syytä kiiruhtaa neuvotteluihin ryhtymistä, Englannin hallitus kun kerran on meille antanut virallisen vakuutuksen siitä, että pääsemme osallisiksi niihin myönnytyksiin, jotka mahdollisesti annetaan Skandinaavian maille. Jos näiden maiden neuvottelut todellakin alkavat ensi helmikuun alussa, niin lienee todennäköistä, että me voimme ryhtyä neuvottelemaan aikaisintaan helmikuun lopussa taikka maaliskuun alkupäivinä.

Raportissani No.32 viime marraskuun 24 p:ltä olen kunnioittaneen Ulkoasiainministeriölle huomauttanut Englannin kauppapolitiikan ensi sijassa tarkoittavan semmoisten sopimuksien aikaansäämistä, jotka asianomaisissa sopimuksissa takaisivat Englannin kivihiiliviennille määrätyn määrän. Tähän toivomukseen nähden lienevät kaikki Skandinavian maat jo antaneet Englannin neuvottelijain ymmärtää, etteivät hallitukset sinänsä voi ryhtyä minkään-

laisiin toimenpiteisiin Englannin kivihiiliviennin etujen edistämiseksi. (Minulle on kyllä väitetty, ettei Tanskan neuvottelukunta tässä suhteessa ole asettunut yhtä jyrkälle kannalle kuin Ruotsin ja Norjan, mutta toistaiseksi en ole saanut mitään vahvistusta tälle väitteelle). Mielestäni olisi meidänkin neuvottelukuntamme syytä heti alusta alkaen asettua samalle kannalle huomauttaen kuitenkin Englannin neuvottelijoille, että voidaan löytää muita keinoja saman päämäärän saavuttamiseksi. Neuvottelukuntamme voisi esim. ilmoittaa Englannin edustajille, että jos se (neuvottelukunta) vakautuu siitä, ettei ryhdytä uusiin toimenpiteisiin, jotka olisivat omiaan supistamaan vientiämme Englantiin, neuvottelukunta puolestaan tulee tekemään voitavansa saadakseen Englantiin vientiä harjoittavat teollisuudet entistä suuremmassa määrin käyttämään Englannista peräisin olevia kivihiiliä taikka antamaan Englannin kivihiilenviejille heitä tässä suhteessa tyydyttäviä takeita. Puolestani luulen, että Englannin neuvottelijat olisivat valmiit hyväksymään kivihiilenviejien ja Suomen kivihiilenkäyttäjien välisiä "gentlemen's agreement"-sopimuksia eivätkä siis tulisi pitämään kiinni vaatimuksestaan, että Suomen hallitus sinänsä heille antaisi mitään lopullisia lupauksia, joiden sekä periaatteellisessa että käytännöllisessä suhteessa Suomen kauppapolitiikalle erinomaisen arveluttavat seuraukset he varmasti tulisivat käsittämään. Sitä paitsi olisi luultavasti mahdollista sopivalla tavalla puolivirallisestikin viitata siihen seikkaan, että Suomen valtionrautatiet viime vuosien kuluessa yhä suuremmassa määrin ovat ostaneet kivihiiliä Englannista.

Suomen Englannin hallituksen edustajille esitettävän kauppasopimusneuvotteluja koskevan memorandumin muotoon nähden rohkenen seuraavassa esittää muutamia näkökohtia.

1. Ensinnäkin meidän on muistettava, että englantilaiset ryhtyessään neuvottelemaan meidän kanssamme tulevat asettumaan täydellisen asialliselle kannalle eivätkä siis tule ottamaan

huomioon mitään muita näkökohtia kuin ne seikat, jotka tavalla tai toisella saattavat vaikuttaa Englannin viennin menekkimahdollisuuksiin Suomessa. Jos siis Englannin hallituksen taholta esitettäisiin ehdotuksia, jotka olisivat omiaan haitallisesti vaikuttamaan meidän vientimahdollisuuksiimme tähän maahan, niin tuskin lienee syytä tällöisten ehdotuksien torjumiseksi viitata muihin kuin asiallisiin argumentteihin, siis esim. siihen, että Englannin hallituksen ehdotuksien mahdollisesta toteuttamisesta seuraisi Suomen ostovoiman heikkeneminen, joka ei tietemkään vastaisi Englannin viennin todellisia etuja.

2. Memorandumimme olisi laadittava mahdollisimman lyhyeseen muotoon eikä liene syytä siinä mainita niitä asiallisia ehdotuksia, jotka meidän neuvottelukuntamme varsinaisten neuvottelujen alettua myöhemmin tulee esittämään. Memorandumissa olisi mainittava ainoastaan ne Suomen vientitavarat, joiden tullimaksut hallituksemme tahtoo saada joko alennetuiksi taikka sidotuiksi. Memorandumissa ei kuitenkaan mainittaisi mitään näitä tullimaksuja koskevista hallituksemme toivomuksista, jotka myöhemmin esitettäisiin suullisten keskustelujen kuluessa ja siinä muodossa, jota - riippuen tilanteen ja varsinkin Skandinavian neuvottelujen kehityksestä - katsottaisiin sopivimmaksi.

3. On myöskin otettava huomioon, ettei meillä liene mitään mahdollisuuksia saada Englannin hallitusta määräämään vientitavaroillemme tullimaksuja, jotka ovat ristiriidassa Ottawassa tehtyjen sopimuksien määräysten kanssa. Mikäli tiedän ovatkin Skandinavian neuvottelukunnat asettuneet tälle kannalle eivätkä siis esittäneet mitään Ottawassa määrättyjä tullimaksuja koskevia toivomuksia.

V.a.asiainhoitaja: H. A. Kippenberg.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Lontoossa olevan lähetystön rap. n:o 2.

V.a. Asiamöit. Gipsenburg.

9/I 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 92/6.

3 / 125 / ae. 33	
16 / 1 - 33	
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.	

Tammikuun 9 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
no. 2, jonka otsakkeena on:

Englantilais-venäläinen puutavarasopimus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioi-
tukseni vakuutus.

V.a. asiainhoitaja: *L. A. Snipenberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 2.

Lontoo ssa 9 p:nä tammi kuuta 19 33.

3/125		12.11.33	
16/12.33	2	LIL	
5	C7		

Asia: Englantilais-venäläinenpuutavarasopimus.

Timber Distributors Ltd.-yhtymän ja White Sea Timber Trust'in välistä kauppakontrahtia, joka allekirjoitettiin viime joulukuun loppupäivinä, ei vielä ole kokonaisuudessaan julkaistu, vaikkakin sen tärkeimmistä kohdista jo on yleisölle ilmoitettu. Niinikään ei vielä tunneta Timber Distributors'in myyntihintoja, vaan ainoastaan ne hinnat, joihin puutavarat on ostettu. Selvää on, että kontrahdin kauan odotettu allekirjoittaminen on sekä asianomaisten puutavaraimportöörin ja -kauppiaitten joukossa että niiden ulkopuolellakin olevissa piireissä herättänyt suurta huomiota, varsinkin sen johdosta, että Cityssä vielä viime joulukuun lopussa useat puutavarakauppiaat lienevät olleet taipuvaisia luulemaan Kanadan pääministerin Mr. Bennettin ja Englannin hallituksen välisten keskustelujen vaikuttaneen pidättäväisestikin Timber Distributors'in pyrkimykseen saavuttaa mahdollisimman pian lopullinen tulos neuvotteluissaan Neuvostovenäjän viranomaisten kanssa. Viimemainittu ovat siis nyt kuitenkin katsoneet, ettei ole syytä lykätä kauppakontrahtin muodollista solmiamista ja pitäneet edullisempaan asettaa Englannin hallitus fait accompli'n eteen, siltä varalta, että se todellakin, kuten on minulle jyrkästi väitetty, Mr. Bennettin painostuksen johdosta olisi taipuvainen Venäjän puutavavientiin nähden ryhtymään jonkinlaisiin, englantilais-kanadalaisen sopimuksen 21. artiklaan perus-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....]

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta.....]:

Tavallinen.

tuviin toimenpiteisiin.

Suurin piirtein katsottuna sopimus vastaa raportissani no.35 viime joulukuun 19 pltä esittämiäni ennustuksia. Sovittu puutavaramäärä on kyllä minun ennustamaani paljon suurempi, se kun on määrätty 395-435.000 standartiksi. Tässä suhteessa lienee kuitenkin syytä mainita erään tšekiläisen Timber Distributorsin johtajien kanssa läheisessä kosketuksessa olleen sanomalehtimiehen minulle esittämä väite, että vaikkakin ostettava puutavaramäärä on määrätty korkeintaan 435.000 standartiksi, kuitenkin olisi englantilaisten ostajien ja venäläisten myyjien välillä sovittu, että tänä vuonna ostettaisiin korkeintaan 395.000 standarttia. Yrityksistäni huolimatta en ole kuitenkaan toistaiseksi voinut todeta, missä määrin tämä väite pitää paikkansa.

Cityssä lienee myöskin kerrottu - ja minullekin on yksityiseltä taholta väitetty - että Board of Trade olisi jossakin muodossa, vaikkakin aivan epävirallisesti, etukäteen hyväksynyt sopimuksen. Puolestani en usko tätä, varsinkin kun eräs tšekiläinen, yleensä verrattain hyvin informoitu puutavaramies on minulle huomauttanut, että - mikäli hän on ollut tilaisuudessa huomaamaan nämä, Cityssä liikkuneet huhut ovat Timber Distributors'in johtohenkilöiden levittämiä. Minusta tuntuu aivan selvältä, ettei Board of Trade koskaan olisi uskaltanut missään muodossa ottaa vastatakseen kauppakontrahdista, jonka lopullinen toteuttaminen on riippuvainen sekä Englannin tulevasta yleisestä kauppapolitiikasta että englantilais-neuvostovenäläisten kauppasopimusneuvottelujen kehityksestä.

Kuten aikaisemmista Ministeriölle osoittamistani tiedoituksista lienee ilmennyt en ole koskaan puolestani kiinnittänyt mitään suurempaa huomiota niihin väitteisiin, joiden mukaan Englannin hallitus olisi Mr.Bennettille luvanut Neuvostovenäjän puutavara-

vientiin nähden sovelluttaa kuuluisaa "dumpingklausulia" (art.21). Nyt solmittu englantilais-venäläinen puutavarasopimus tekee tietenkin tämän artiklan sovelluttamisen vielä epätodennäköisemmäksi, vaikkakaan tulevaisuudesta - ja varsinkaan Englannin kauppapolitiikasta - ei sovi ennustaa mitään. Artikla 21 on kuitenkin olemassa; Englannin parlamentin hyväksyttyä sen, se nyttemmin kuuluu Englannin lainsäädäntöön ja sen noudattaminen on siis mahdollisuus, jota ei voi olla ottamatta huomioon. Tämä seikka ei tietenkään ole omiaan helpoittamaan käsityksen muodostamista puutavaramarkkinain tilanteesta. Luulen Timber News and Machine Woodworker-nimisen lehden tammikuun numerossaan osuneen oikeaan huomauttaessaan nyt solmitusta puutavarasopimuksesta m.m. seuraavaa: "Intervention remains a possibility. Many will consider it an unlikely one; some will call it remote. Still it is a possibility, and this fact will doubtless strengthen the already flourishing demand for Swedish and Finnish wood. Many buyers of Russian wood will also feel it wise to purchase from another source some portion of their requirements in case the unexpected happens".

On kuitenkin vaikeata ymmärtää missä määrin British Columbian puutavarat todellakin saattaisivat hyöttyä dumping-klausulin mahdollisesta toteuttamisesta. Yleisenä huomautuksena voitaisiin nimittäin sanoa, että nämä tavarat eivät sovi hyvin täkäläisille markkinoille eikä liene todennäköistä, että Englannin viranomaiset edes pakkokeinoja käyttämällä saattaisivat lisätä niiden kulutusta tässä maassa. Tuntuu myöskin siltä, että eräiden kysymykseen tulevien British Columbian havupuutavarain alhaiset hinnat (jollei rahtikustannuksia oteta huomioon) eivät tuota minkäänlaista valttia dumping-klausulin sovelluttamisen kannattajille, jota paitsi varmasti tulisi osoittautumaan hyvin vaikeaksi päättää ovatko venäläisten puutavarain hinnat vaiko

mahdollisesti muut seikat - esim. punnan arvon lasku - omiaan heikontamaan dominionien puutavaraille myönnettyjen preferenssien merkitystä.

Timber Distributors'in solmimassa sopimuksessa lienee kuitenkin erityisen force majeure-klausulin muodossa otettu huomioon se mahdollisuus, että Englannin hallitus ryhtyisi jonkinlaisiin rajoittamistoimenpiteisiin Neuvostovenäjän puutavaravientiin nähden, ja otaksutaan, että vastaava määräys tullaan sisällyttämään kaikkiin tällä tehtäviin myyntikontrahteihin.

Mistä syistä Englantiin myytävän puutavaramäärän supistaminen ainakin 20.000 standartilla johtuukaan, niin tuntuu joka tapauksessa todennäköiseltä, että tähän tulokseen on voimakkaasti myötävaikuttanut dumping-klausulia koskenut julkinen keskustelu sekä Mr. Bennettin esitykset Englannin viranomaisille. Hintojen osittainen koroittaminen johtunee myöskin samoista syistä, Neuvostovenäjän viranomaiset kun - ja aivan oikein - ovat tahtoneet lyödä aseet niiden käsistä, jotka ovat valittaneet venäläisten noteeraamista alhaisista hinnoista sekä tällä harjoittamasta dumpauksesta. Aivan toinen asia on tietenkin se missä määrin ei-venäläiset puutavara-viejät saattavat hyötyä näistä hintakoroituksista.

Tuntuu siltä, että nyt solmittu kauppasopimus on tällä otettu vastaan verrattain suopein mielin. Päivä- ja ammattilehdistössä julkaistuihin, tätä asiaa koskevista lausunnoista olen huomannut ainoastaan yhden, jossa sopimusta mitä jyrkimmin arvostellaan. Sen on kirjoittanut Mr.C.E.Denny, tunnetun Denny, Mott and Dickson, Limited-nimisen firman johtaja. Mr.Denny on sitä mieltä, että sopimus "if allowed to operate, would ring the death-knell to inter-Empire trade in softwoods" ja että Neuvostovenäjä, jos sen puutavaravienti Englantiin saa esteettömästi jatkua, aikaisemmin tai myöhemmin tulee Englannin markkinoilla saavuttamaan monopoliaseman, jolloin "the United Kingdom, naturally, will be

forced to pay excessive prices". Tämän vuoksi Mr.Denny kehoittaa Englannin viranomaisia viipymättä ilmoittamaan "what action they propose to take to give effect to article 21 in its bearing upon the newly signed contract". Minun ei tarvitse erikoisesti huomauttaa siitä, että tämä vetoaminen Englannin viranomaisiin tuskin tulee aiheuttamaan minkäänlaista toimenpidettä heidän puoleltaan.

Tuleeko Kanadan hallitus ryhtymään minkäänlaisiin toimenpiteisiin sopimuksen johdosta on vielä epävarmaa. Joka tapauksessa lienee sen suunnittelema vuotia ja öljyä koskeva vaihtokauppa Neuvostovenäjän kanssa suuressa määrin heikontanut sen mahdollisuuksia saada Englannin hallitusta ottamaan harkittavakseen venäläisen puutavaran tuonnin estämistä tai edes jonkunlaista supistamista.

V.a. asianshoitaja: L. A. Lönnerberg -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön ref. n:o 3.

V.a. Asiamies. Gripenberg.

8/2 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 446-67.

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJASTO		33
4/12/33	15/2.33	
5	C2	
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W.5.		

Helmikuun 7 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaan lähettää
raportin no. 3, jonka otsakkeena on:

Englantilais-amerikkalaiset sotavelkaneuvottelut.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asianshoitaja: *G.A. Linpenberg*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

LONTOO SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 3.

Lontoo ssa 7 p:nä helmikuuta 1933.

4 125 fac. 38
 15/2.33
 5 e2

Asia: Englantilais-amerikkalaiset
sotavelkaneuvottelut.

Voidaan nyttemmin pitää varmana, että Suur-Britannian ja Yhdysvaltojen hallitukset ensi maaliskuun alussa, heti presidentti Rooseveltin virkaanastuttua ryhtyvät sotavelkakysymyksen joko väliaikaista taikka lopullista järjestämistä koskeviin neuvotteluihin. Kaikesta päätteen tulee presidentti Roosevelt itse Amerikan puolesta johtamaan näitä neuvotteluja, mutta toistaiseksi ei tunneta kuka taikka ketkä tulevat näissä keskusteluissa edustamaan Englannin hallitusta. Sanomalehdistössä on kyllä lausuttu se toivomus, joka hallituksenkin keskuudesta lienee löytänyt voimakasta kannatusta, että pääministeri Ramsay McDonald - jolla väitetään olevan erinomaisen suuri houkuttelukyky - itse lähtisi Washingtoniin, mutta on myöskin arveltu, että Suur-Britannian sikäläiselle suurlähettiläälle Sir Ronald Lindsayille, joka jo pitemmän aikaa on tästä kysymyksestä valmistavasti keskustellut Yhdysvaltojen virallisten ja epävirallisten johtohenkilöiden kanssa, uskottaisiin tehtävä presidentti Rooseveltille esittää Englannin hallituksen näkökohdat ja toivomukset. Tämän tehtävän suorittamisessa tulisivat tietenkin eri esientuntijat häntä avustamaan.

Toistaiseksi lienee niinikään epävarmaa mitkä kysymykset Washingtonissa joutuvat keskustelun alaisiksi. White Housen

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
 3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

viime tammikuun 20 p:nä julkaisemassa, tulevia neuvotteluja koskevassa tiedonannossa huomautettiin kyllä presidentti Rooseveltin pitävän välttämättömänä keskustella, paitsi velkakysymyksen järjestämisestä, myöskin niistä muista kansainvälisistä taloudellisista probleemeista, jotka erikoisesti kiinnostavat Amerikkaa ja Suur-Britanniaa sekä koettaa löytää tie maailman taloudellisen tilanteen parantamiseen. Nämä sanat on sekä Yhdysvalloissa että Englannissa tulkittu siten, että presidentti Roosevelt aikoisi Englannin hallituksen edustajien kanssa ottaa keskusteltavaksi semmoisiakin asioita kuin molempien maiden tullitariffeihin mahdollisesti tehtävät muutoksia sekä viimemainitun maan palaaminen kultakantaan, joka mahdollisuus olisi omiaan helpoittamaan Yhdysvaltojen vientikaupan nykyistä ahdinkotilaa. Tällöinen suunnitelma ei kuitenkaan vastanne Englannin hallituksen periaatteellista kantaa, ja tämän johdosta onkin takaläinen Ulkoasiainministeriö viime tammikuun 25 p:nä julkaisemassaan tiedonannossa huomauttanut että vaikkakin Suur-Britannian hallitus tietenkin on valmis presidentti Rooseveltin kanssa vaihtamaan muitakin asioita kuin velkakysymystä koskevia mielipiteitä, se ei kuitenkaan katso voivansa näissä kysymyksissä, jotka kuuluvat tulevan kansainvälisen taloudellisen konferenssin ohjelmaan, tehdä minkäänlaisia lopullisia päätöksiä ennenkuin kaikki muut maat, joita nämä kysymykset niinikään kiinnostavat, ovat olleet tilaisuudessa mainitussa konferenssissa niistä lausumaan mielipiteensä. Tästä tiedonannosta, joka ilmeisesti nojautuu Suur-Britannian hallituksen vakaumukseen, etteivät muut maat - esim. Ranska taikka Saksa - tahtoisi ottaa osaa konferenssiin, jos Yhdysvallat ja Englanti etukäteen olisivat määränneet kantansa siinä esille tuleviin kysymyksiin nähden, ilmenee siis, ettei Suur-Britannian hallitus ole valmis Yhdysvaltojen kanssa lopullisesti sopimaan mistään muusta kuin sotavelkakysymyksen järjestämisestä.

Joskaan siis tulevien neuvottelujen ohjelma ei toistaiseksi liene tarkemmin määrätty, niin Suur-Britannian hallitus on kuitenkin eri tavoin antanut ymmärtää mitä sen toivomukset tarkoittavat. Niinpä on valtiovarainministeri Mr. Neville Chamberlain hiljattain Leedsin kaupungissa viime tammikuun 25 p:nä pitämässään puheessa uudestaan selittänyt hallituksen periaatteellisen kannan.

Toistaen Suur-Britannian hallituksen jo viime joulukuun 1 p:nä presidentti Hooverille osoittamassa nootissa esitetyt argumentit Mr. Chamberlain huomautti, että velallismaat voivat Yhdysvalloille maksaa sotavelkansa ainoastaan joko lisäämällä myyntiään niille taikka supistamalla ostoksiaan niistä. Myynnin lisäämisen välttämätön edellytys on kuitenkin se, että Yhdysvallat radikaalisesti alentavat tullimaksujaan, ostoksien supistaminen taas on mahdollinen ainoastaan siinä tapauksessa, että velallismaiden raha entistä suuremmassa määrin huonontuu taikka että ne määräävät uusia ja korkeampia tullimaksuja Yhdysvaltojen vientitavaroille. Siinäkin tapauksessa, että kaikki velallismaat periaatteessa olisivat valmiit maksamaan velkansa asia ei kuitenkaan olisi hitustakaan edistynyt, koska pääkysymys on tämä: ovatko Yhdysvallat valmiit muuttamaan tullitariffinsa ja laivaliikelainsäädäntönsä niin radikaalisesti, että velkojen maksaminen todellakin kävisi mahdolliseksi? Suur-Britannian hallituksen mielestä - huomautti Mr. Chamberlain edelleen - olisi toivottavaa, että saataisiin aikaan sopimus, joka viipymättä ja kerta kaikkiaan tekisi lopun sekä sotaveloista että reparatiomaksuista, mutta jos Yhdysvaltojen yleinen mielipide ei vielä katsoisi mahdolliseksi suostua näin pitkälle menevään ehdotukseen, olisi hänen hallituksensa valmis ottamaan harkittavakseen muitakin tätä päämäärää tarkoittavia keinoja, kuitenkin ainoastaan sillä edellytyksellä, että tehtävä sopimus lopullisesti järjestäisi sotavelkakysymyksen ja ettei tästä järjestelystä aiheutuisi välttämättömyys peruuttaa Lausannessa solmitut Saksan korvausmaksuja koskevat toistaiseksi kyllä ratifioimatta olevat sopimukset.

T.k. 1 p:nä valtiovarainministeri otti asian uudestaan puheeksi Amerikan lehtien Lontoossa toimiville kirjeenvaihtajille järjestämissään vastaanotossa. Tässä tilaisuudessa pitämässään puheessa - jota, omituista kyllä, ei ole kokonaisuudessaan Lontoossa julkaistu - Mr. Chamberlain vielä kerran huomautti, ettei Suur-Britannian hallitus voi antaa minkäänlaisia takeita mahdollisesta palaamisestaan kultakantaan, ettei se voi Amerikassa lausuttujen toivomuksien mukaan kumota Ottawassa määrättyjä tullimaksuja taikka myöntää alennuksia niistä, vaan korkeintaan sitoutua olemaan niitä koroittamatta, että Suur-Britannian hallituksen mielestä sotavelkakaksymystä ei voida katsoa missään suhteessa riippuvaiseksi aseistariisumisprobleemin lopullisesta ratkaisusta, että hän puolestaan ei ole suostuvainen tekemään velkakaksymystä minkäänlaisen vaihtokaupan esineeksi ("he had no conception of bargaining about debts") ja että Amerikan omat edut vaativat velkojen kumoamista taikka ainakin jyrkkää supistamista.

Tällä puheella Mr. Chamberlain tietenkin tarkoitti Englannin pyrkimyksille suojelemaan ilmakehän luomista Amerikassa, mutta siinä suhteessa hän täydellisesti epäonnistui. Puhe lienee nimittäin Yhdysvalloissa herättänyt mitä voimakkainta paheksuntaa ja takäläisissäkin lehdistä on sitä ankarasti arvosteltu. Mr. Chamberlainia on moitittu siitä, että hän ei pienimmässäkään määrin ymmärrä amerikkalaisten mentaliteettia ja katsantotapaa ja varmaa lienee, ettei mikään ole omiaan enemmän suututtamaan Amerikan suurta yleisöä ja sen poliitikkoja kuin huomautus siitä, että he ovat tyhmiä ja että omien etujensa vuoksi heidän pitäisi luopua aikaisemmista vaatimuksistaan. Amerikan lehdet lienevät myöskin tulkinneet hänen puheensa huomautukseksi siitä, että vaikkakin Amerikka mahdollisesti olisi valmis tekemään hyvinkin pitkälle meneviä myönnytyksiä, se ei kuitenkaan tule niistä saamaan minkäänlaista korvausta.

Tuntuukin siltä, ettei Mr. Chamberlain ole tehnyt itselleen selväksi kuinka erinomaisen vaikea velkakysymyksen järjestäminen - varsinkin Yhdysvaltojen hallinnon näkökannalta katsoen - on. Ensinnäkin on nimittäin pelättävissä, että jos presidentti Roosevelt mahdollisesti suostuisi sotavelkojen täydelliseen kumoamiseen, korviaan myöten velassa olevat farmarit ja muut velalliset lopullisesti ja niin sanoakseni muodollisestikin katsoisivat itsensä moraalisesti oikeutetuiksi kieltäytymään tunnustamasta velkasitoumuksiaan. Ja toiseksi lienee myönnettävä, ettei vararikkoon joutunut, työtön ja nälkää kärsivä amerikkalainen valtsija, joka lehdistään tavantakaa lukee Englannin johtohenkilöiden optimistisia lausuntoja tämän maan talouselämän jälleenelpymisestä, koskaan voisi ymmärtää miksi hänen pitäisi suostua oman verotaakkansa lisäämiseen jotta velkataakka nostettaisiin englantilaisten ja muiden eurooppalaisten velallisten hartioilta.

Mr. Chamberlain on tietenkin oikeassa väittäessään, että Amerikan - ja varsinkin sen vientikaupan - omat edut vaativat sotavelkojen kumoamista taikka ainakin supistamista, mutta - niin on täkäläisissä lehdistä, mielestäni aivan oikein, huomautettu - tämä totuus on Amerikan yleisölle esitettävä tavalla, joka olisi omiaan syventämään ja kehittämään sen kansantaloudellisia ajattelimestapoja. Hyvin tuntien sitä psykologista taustaa, jota vastaan sotavelkakysymyksen ratkaisumahdollisuuksia on katsottava, lieneekin presidentti Roosevelt hiljattain Suur-Britannian Washingtonin suurlähettiläälle hiukan ivallisesti huomauttanut, että mitä vähemmän puhutaan sotaveloista, sitä helpommin voidaan löytää tyydyttävä ratkaisu.

Tämä kysymys ja varsinkin sitä koskenut julkinen keskustelu on valitettavasti Englannissa aiheuttanut kasvavan anti-amerikkalaisen mielialan, joka vastaisuuden varalta ei ennusta mitään hyvää. Laajojen piirien kanta on se, että hallituksen pitäisi kerta kaikkiaan kategorisesti ilmoittaa, ettei Englanti enää tule maksamaan mitään. Toiselta puolen ei puutu ääniä, jotka varoittavat tällaisen politiikan noudattamisesta. Huomautetaan,

että jos Suur-Britannia, maailman vanhin ja Amerikan jälkeen suurin lainanantaja, todellakin sanoisi itsensä irti velkasitoumuksistaan. vaara on tarjolla, että sen omat velalliset - esim. Etelä-Amerikan valtiot - seuraisivat sen siten asettamaa esimerkkiä. Tuntuukin siltä, että Mr. Chamberlain itse aikaisemmin on ottanut huomioon tämän näkökohdan. Olen nimittäin kuullut väitettävän hänen jo viime marraskuussa päättäneen Yhdysvalloille ilmoittaa, ettei Suur-Britannia voinut suorittaa joulukuun 15 p:nä maksettavaksi langennutta korko- ja kuoletusmaksua, ja että hän myöskin oli kehoittanut eri takäläisiä lehtiä - m.m. loordi Beaverbrookin lehtiä - ryhtymään maksujen suorittamista vastustavaan propagandaan, johon nämä lehdet innokkaasti suostuivatkin. Jonkun aikaa myöhemmin muutti hän kuitenkin kokonaan kantansa, pitäen alahuoneessa pitkän puheen, jossa hän kaunopuheisesti puolusti Englannin hallituksen päätöstä jatkovasti täyttää sitoumuksensa.

Hallituksen kutsumana saapui suurlähettiläs Sir Ronald Lindsay toissapäivänä Lontooseen keskustelemaan eri ministerien kanssa niistä suuntaviivoista, joita Suur-Britannian edustajien velkakysymyksen järjestämisestä neuvotellessaan tulee noudattaa. Tuntuu mita suurimmassa määrin epätodennäköiseltä, että hallitus ennen neuvottelujen alkamista tulisi yleisölle antamaan mitään tietoja ohjelmastaan, mutta puolestani olen taipuvainen lyulemaan niiden poliittisten tähystelijöiden olevan oikeassa, jotka väittävät, että suuren yleisön mielipiteestä ja Mr. Chamberlainin puheista huolimatta, Suur-Britannia ei sittenkään tule lopullisesti ja muodollisesti selittämään, ettei se voi enää täyttää velkasitoumuksiaan.

Tästä syystä tuntuu todennäköiseltä, että jollei presidentti Roosevelt katso voivansa suostua sotavelkojen täydelliseen kumoamiseen taikka kuoletusmaksujen radikaaliseen supistamiseen, Suur-Britannian hallitus tulee ehdottamaan moratorion julistamista. Vaikkakaan tämä ratkaisu ei muodollisesti vastaisi hallituksen periaatteellista kantaa, niin se kuitenkin asiallisesti olisi sopuisuudessa Mr. Chamberlainin ohjelman ja myöskin maailmantalouden todell-

listen intressien kanssa, se kun itse asiassa merkitsisi sota-
velkojen kumoamista. Mikäli tilannetta Amerikassa voidaan Lon-
toosta käsin arvostella, tuntuukin siltä, että tämä olisi ainoa
ratkaisu, jonka hyväksyminen ei aiheuttaisi presidentti Roose-
veltille aivan ylipääsemättömiä vaikeuksia.

V.a. asiainhoitaja: *L.A. Lindeberg.* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Lontoon olevan Lähetystön rap. n:o 4,

U. a. Arminhoit. Gripenberg.

18/2 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 514-82.

ULKOASIAINMINISTERIÖN	
8 126 h.	33
24/2.33	
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W.5.	

Helmikuun 18 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 4, jonka otsikkona on:

Englantilais-amerikkalaiset sotavelkaneuvottelut.

Vastaanottakaa, Herrä Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: L.A. Linpenberg.

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
H e l s i n k i.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 4.

Lontoo ssa 18 p:nä helmi kuuta 19 33.

8 126 he. 33
28/2.33
5 C2

Asia: Englantilais-amerikkalaiset
sotavelkaneuvottelut.

Kuten raportissani n:o 3 t.k. 7 pltä kunnioittaen olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut, Suur-Britannian Washingtonin suurlähettiläs Sir Ronald Lindsay saapui t.k. 5 p:nä Lontooseen suullisesti tekemään hallitukselle selkoa kuinka Yhdysvalloissa suhtaudutaan sotavelkasyntymyksen järjestämiseen sekä sille esittämään presidentti Roseveltin toivomukset tuleviin englantilais-amerikkalaisiin tätä asiaa koskeviin neuvotteluihin nähden. Tuntuukin siltä, että Suur-Britannian hallitus nyttemmin - Sir Ronaldin antamien tietojen johdosta - on päättänyt tässä asiassa asettua kannalle, joka entistä korkeammassa määrin vastaa presidentti Rooseveltin neuvotteluille hahmottelemaa ohjelmaa, Vaikkakin hallitus jatkuvasti pitää kiinni periaatteellisesta käsityksestään, ettei maailman nykyisessä taloudellisessa tilanteessa voi tapahtua muutos parempaan päin, jos Suur-Britannia ja muut velallismaat vastaisuudessaakin pakoitetaan suorittamaan nykyiset sotavelkojen aiheuttamat korko- ja kuoletusmaksut, niin lienee se kuitenkin nyttemmin valmis Yhdysvaltojen hallituksen kanssa keskustelemaan muistakin toimenpiteistä tien löytämiseksi ulos maailman talouselämän ehdinkotilasta, jotka viimeainittu mahdollisesti haluaa sille ehdottaa. Todisteena tästä on pidettävä m.m. pääministeri Ramsay MacDonaldin t.k. 13 p:nä alahuoneessa tekemää ilmoitusta, että Suur-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Britannian hallitus nyttemmin suostuu neuvottelemaan paitsi sotavelkakysymyksen järjestämisestä myöskin muista Englannin ja Yhdysvaltojen talouselämää kiinnostavista problemeista, joiden ratkaisu mahdollisesti olisi omiaan edistämään maailmankaupan jälleenelpymistä ja yleisen hyvinvoinnin (prosperity) palaamista. Katsoen siihen, että sotavelkakysymyksen lopullinen ratkaisu kuitenkin riippuu kongressista, on Suur-Britannian hallitus asettumalla tälle kannalle siis tahtonut mikäli mahdollista helpottaa sen tehtävän suorittamista, jonka presidentti Roosevelt kaikesta päättäen on itselleen asettanut. Koska Amerikan suuri yleisö ja kongressikin jatkuvasti pitävät sotavelkojen tarkastamista suurena etuna yksinomaan velallismaille eivätkä tando myöntää, että niiden kumoaminen vastaisi Amerikankin todellisia intressejä, on presidentti Roosevelt - niin arvellaan Lontoossa - tahtonut laajentaa tulevien neuvottelujen keskusteluohjelmaa nähtävästi siinä toiveessa, että hän englantilaisten kanssa saattaisi sopia jonkinlaisesta ainakin muodollisesta korvauksesta sotavelkakysymyksessä mahdollisesti tehtävistä myönnytyksistä.

Missä muodossa tämä korvaus olisi annettava on kysymys, johon tietenkään toistaiseksi ei ole mahdollista vastata. Mikäli sekä sanomalehdistöstä että lukuisista keskusteluista täkäläisten pankki- ja liikemiesten kanssa olen havainnut, ollaan täällä yleisesti taipuvaisia luulemaan presidentti Rooseveltin tarkoittavan tuloksen aikaansaamista, joka merkitsisi Englannin palaamista kultakantaan taikka ainakin punnan arvon lopullista stabilisoimista dollarin arvoon nähden. Voitaneen kuitenkin erehtymättä väittää, etteivät englantilaiset toistaiseksi ole halukkaita ottamaan harkittavakseen tällaisia suunnitelmia, joiden toteuttaminen tällä hetkellä heistä tuntuu - varsinkin katsoen maailman talouselämän nykyiseen tilanteeseen - erinomaisen vaikealta, jopa mahdottomaltakin.

Joskin siis Suur-Britannia ja Yhdysvallat, aikaisemmista hankauksista huolimatta, nyt tulevat koettamaan luottamuksellisessa yhteistoiminnassa löytää keinoja maailman talouselämän parantamiseen, niin Englannin hallitus jatkuvasti pitää kiinni aikaisemmasta kannastaan,

jonka mukaan neuvottelujen kautta mahdollisesti saavutetut tulokset on alistettava tulevan taloudellisen maailmankonferenssin hyväksyttäväksi. Neuvottelujen tuloksiin nähden ollaan Lontoossa nyttemmin kenties hiukan optimistisempia kuin aikaisemmin. Arvelleen - niin on esim. eräs tšekäläinen, hallituksen kanssa läheisessä kosketuksessa oleva tuttavani minulle huomauttanut - että presidentti Roosevelt sekä taloudellisista että varsinkin suurpo liittisista syistä tulee englantilaisille osoittamaan mitä suurinta myötämielisyyttä. Niinpä väitetään täällä, että varsinkin Itä-Aasian kärjistynyt tilanne huolestuttaa presidenttiä mitä korkeimmassa määrin, ja jo tästä syystä olisi hän erinomaisen halukas välttämään kaiken, joka mahdollisesti olisi omiaan laimentamaan englantilais-amerikkalaisia suhteita.

V.a.asiainhoitaja: M. A. Kontenberg -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 5.

Kauppa-asustaja Samuelson.

27/2 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 541/88.

9 126 Ae. 33
27/2.33
5 C2
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

Helmikuun 20 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 5, jonka otsakkeena on:

Tilanne sahataavaramarkkinoilla.

Vastanottakaa, Herra Ministeri syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asiainhoitaja: H. A. Isipenberg.

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

LONTOOSSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 5.

Lontoo:ssa 20 p:nä helmi kuuta 19 33.

9 126/ae. 33
28/2.33
5 Cg.

Vu: ST

Asia: Tilanne sahatavaramarkkinoilla.

Puutavarakauppiaspiireissä arvostellaan tilannetta sahatavaramarkkinoilla seuraavasti:

Koko Timber Distributors-yhtymän ostamaa puutavaramäärää ei ole vielä sijoitettu osakkaiden kesken, mutta myynnit sujuvat hyvin, joten on syytä uskoa myydyn määrän nousevan piakkoin 300.000-350.000 standartiin. Venäjältä ostettua puutavaraa on tuskin koskaan ennen myyty niin lyhyessä ajassa kuin nyt ja myöskin Vienenmeren ulkosatamista laivattavien puutavaroiden, jotka edellisinä vuosina myytiin paljon myöhemmin, arvellaan tulevan myydyiksi tässä ensimmäisessä jakelussa.

Maahantuojaen jälleenmyynneissä on sitä vastoin ollut havaittavissa eräänlaista lamaanusta ja ympäri maata valitetaan kaupanteon plenuutta. Tuntuu siltä kuin maahantuojaen asiakkaat tahtoisivat odottaa, kunnes koko venäläinen puutavaramäärä on sijoitettu, peläten että ostohalun ilmaiseminen tällä hetkellä heidän puolestaan johtaisi venäläisen puutavaran jälleenmyyntihintojen korottamiseen.

Ensi käden markkinoilla hinnat kuitenkin ovat kiinteät. Laivaajat pitävät kiinni hinnoistaan ja ovat eräissä tapauksissa korottaneetkin niitä. Tämän vuoden ostoissaan maahantuojaat ovat osoittaneet enemmän luottamusta tulevaisuuteen kuin aikaisemmin. Sitä paitsi käytettävissä olevat tilastotiedot osoittavat että puutavarakaupassa nyt

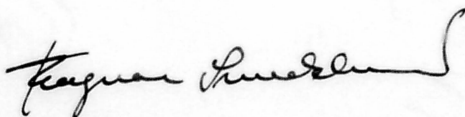
Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ollaan terveemmällä pohjalla kuin viime vuosina. Rakennusteollisuudessa tilanne on valoisampi, koska tämän teollisuuden erihaarat on saatu parempaan yhteistoimintaan ja rakennusyhtiöt ovat onnistuneet järjestämään rakennuslainoja. Ne huomattavat rakennusteollisuuden työt, jotka ovat kahden viime vuoden aikana olleet rahan niukkuuden johdosta keskeytyksissä, tulevat todennäköisesti jatkettaviksi. Sitä paitsi on mahdollista että ennen pitkää ryhtytään rakentamaan uusia taloja köyhäinkorttelien kurjien vuokratalojen sijaan, mikä olisi omiaan helpottamaan työttömyystilannetta.

Mainittakoon lopuksi, että British Columbiasta saatua mäntyä, josta on puhuttu niin paljon Kanadan puutavaranvientimahdollisuuksien yhteydessä, on kysytty kovin vähän ja huolimatta tuntuvasta hinnanalennuksesta sillä näyttää olevan vain pieni menekki.

Kaupallinen avustaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön rapr. n:o 6.

Kauppa-asiat. Ruotsi.

2572 - 33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 622-96.

10 126 *Sal.* 33
1/3 - 33

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

Helmikuun 25 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 6, jonka otsakkeena on:

Pekonineuvottelut.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asianshoitaja: *L. A. Linpöcker G.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

TERVAKOSKI

1931

LONTOO SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 6.

Lontoo ssa 25 p:nä helmi kuuta 19 33.

10 126 1ae 33
 1/3 33
 5 C2

Asia: Pekonineuvottelut.

Sen jälkeen kuin Englamin hallitus oli viime tammikuun puolivälissä suostunut pidentämään yhdeksi kuukaudeksi marraskuussa sovitun vapaaehtoisen järjestelyn voimassaoloajan, pekoni maiden lähetystöjen edustajat ovat neljä kertaa tässä kuussa olleet koolla Englannin maatalousministeriössä neuvottelemassa tämän kuun 23 päivästä aikaansaataavasta järjestelystä.

Kuten jo on Suomessa tunnettua, alenee kokonaiskontingentti Englannin vaatimuksesta $2\frac{1}{2}$ % kuukausittain neljän kuukauden aikana, niin että alennus neljänneltä kuukaudesta (23/5-22/6) tulee olemaan 10 %. On vielä tietämätöntä, millä tavalla pekonin tuonti järjestetään ensi heinäkuun 1 päivästä lukien, jolloin on tarkoituksena saattaa voimaan sikatalouskomitean mietintöön perustuva lainsäädäntö.

Mitä jakeluperustaan tulee, keskusteltiin ensiksi viime vuoden tai kahden viime vuoden vastaavien kuukausien tuontinumeroiden ottamisesta jakoperustaksi, mutta kun useimmat edustajat vastustivat sitä, siirryttiin keskustelemaan nykyisen jakeluperustan jatkamisesta kuukausittaisin vähennyksin ja erinäisin tarpeellisiksi katsottavin sesonkilisyyksin, jotka Englannin taholta ilmoitettiin myönnettävän kontingenttijärjestelmän ulkopuolella. Hollannin ja Ruotsin toivomuksesta ja Liettuan edustajan vastalauseesta huolimatta päätettiin tällöin ottaa nykyisenä perustana lähtökohdaksi viime marraskuussa

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
 3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

sovitut määrät ja siis olla ottamatta huomioon Englannin hallituksen Liettualle myöhemmin myöntämää lisäosuutta.

Lisäyksiä vaativat Yhdysvallat ja Puola keväällä lisääntyvän kinkkujen vientinsä perusteella, Liettua, jottei viennin väheneminen olisi liian jyrkkä, sekä Viro ja Latvia sesonkimaisen viennin lisääntymisen perusteella. Näistä sesonkilisäyksistä ei kuitenkaan kokouksissa päästy yksimielisyyteen. Etenkin Tanskan ja Hollannin edustajat, jotka alunperin eivät olleet nykyisen jakeluperustan kannalla, vastustivat lisäyksen myöntämistä muille kuin Liettualle ja Yhdysvalloille ja ehdottivat, että Englannin hallitus ottaisi koko tämän kysymyksen järjestettäväkseen diplomaattista tietä eri hallitusten kanssa mainitsematta mitään kokouksissa läsnä olleiden edustajien kannasta. Tähän suostuttiinkin. Tällä kertaa siis ei syntynyt mitään Gentlemen's Agreement-sopimusta samassa mielessä kuin viime marraskuussa, jolloin edustajat - Neuvosto-Venäjän edustajaa lukuunottamatta - nimenomaan lupasivat suositella hallituksilleen sopimuksen hyväksymistä.

Englannin hallitus on nyttemmin eri hallituksille ehdottanut paitsi kaikkien marraskuussa sovittujen kontingenttien alentamista asteittain $2\frac{1}{2}$ % neljän kuukauden ajaksi, tilapäisten lisäysten myöntämistä seuraavien maiden täten alennettuihin määriin: Yhdysvalloille ja Puolalle kinkkujen tuontiin neljän kuukauden aikana vastaavasti 50.000 ja 6.000 sentneriä, Liettualle 18.600 sentneriä neljän kuukauden ajaksi, Virolle 2.000 sentneriä 23/3-22/5 väliseksi ajaksi ja Latvialle 300 sentneriä 23/2-23/4 väliseksi ajaksi.

Suomen kontingentin valaistamiseksi esitetään seuraavassa meille myönnettyt kvootat verrattuina maatalousministeriön kautta saatuihin arvionumeroihin lähinnä vastaavalta ajalta:

	Kontingentti sentneriä.		Arvioitu pekoninvienti sentneriä.
23/2-22/3	4.300	Maaliskuu	3.550
23/3-22/4	4.200	Huhtikuu	3.550
23/4-22/5	4.100	Toukokuu	4.900
23/5-22/6	4.000	Kesäkuu	3.050

Kuten tästä selviää, on Suomen kontingenttia pidettävä täysin riittävänä. Vaikkakin arvioitu pekonimäärä toukokuulta on kontingenttia suurempi, täytynee nimittäin olettaa, että toukokuun laivaukset voidaan järjestää niin, että silloin vietävät pekonimäärät sopivat perilletullessaan kontingenttiemme puitteisiin.

Lähetystö on ulkoasiainministeriön antamien ohjeiden mukaan näissä neuvotteluissa pitänyt silmällä Suomen tähänastisen kvootan säilymistä. Lisäyksien vaatiminen olisikin edellämainittuja arviolietoja silmälläpitäen saattanut vaarantaa asemaamme meille tärkeästä ensi syksyn järjestelystä ehkä käytävissä neuvotteluissa. Jos nimittäin nyt olisimme vaatineet lisää ilman että olisimme kyenneet täyttämään kvoottaamme, olisi syksyn järjestelystä neuvoteltaessa voitu kääntä tällainen menettely vahingoksemme. Sitä paitsi emme olisi voineet - kuten lisäystä vaatineet maat - perustella ehdotustamme viime vuosien vastaavan ajan tilastonumeroilla. Lisäksi on pidettävä mielessä, että Englannin hallitus on puheenaolevassa uudessa jakeluehdotuksessaan osoittanut kiinnittävänsä huomiota sesonkimaisiin lisäyksiin, joten ensi syksyn järjestelystä neuvoteltaessa - tapahtukoon se samalla tavalla kuin tähän saakka tai erikseen jokaisen maan kanssa - aina voimme vedota nyt syntyneisiin ennakkotapauksiin.

Koska neuvottelujen kuluessa nimenomaan huomautettiin allekirjoittaneelle viime viikkojen Englannin pekonituontitilaston osoittavan, että Suomen kontingentti on liian suuri, ei voi olla korostamatta miten tärkeätä on - vastaisia neuvotteluja silmälläpitäen - ^{että} pekoni-kauppamme sesonkimaisesta luonteesta huolimatta koetamme mahdollisimman tarkasti täyttää meille myönnetyn kontingentin.

Kaupallinen avustaja:

F. J. J. J. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cj.

ASIA:

Lontossa oleva lähetysten rap. n:o 7.

V.a. Asiantunt. Gripenberg.

7/3 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 707-208.

ULKOASIAINMINISTERI	
12/126	33
13/3.33	33
2, MORETON GARDENS,	SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.	

Maaliskuun 7 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 7, jonka otsakkeena on:

Englantilais-venäläiset kauppasopimusneuvottelut.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asianshoitaja: *H. A. Linpenberg* -

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 7.

Lontoo ssa 7 p:nä maalis kuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	12/126 ac	33
13/3.33	5	L
5	5	5

Asia: Englantilais-venäläiset
kauppasopimusneuvottelut.

Kuten aikaisemmin kunnioittaen olen Ministeriölle tiedoittanut on viime joulukuun alusta lähtien Englannin hallituksen ja Neuvosto-Venäjän tšekäläisen suurlähetystön välillä käyty uuden kauppasopimuksen solmiamista tarkoittavia neuvotteluja. Nämä neuvottelut eivät kuitenkaan vielä liene sanottavasti edistyneet ja tällä hetkellä tuntuu epävarmalta voidaanko solmia uusi sopimus ennenkuin nykyisen sopimus ensi huhtikuun 17 p:nä menee umpeen. Siltä varalta, että uutta sopimusta ei saada aikaan ennen mainittua päivää lienee kuitenkin - kuten tšekäläisessä Ulkoasiainministeriössä on minulle huomautettu - pidettävä varmana, että tällä hetkellä voimassa oleva sopimus pidennetään kunnes neuvottelut ovat lopullisesti johtaneet joko positiiviseen taikka negatiiviseen tulokseen.

Neuvottelujen suurimman kompastuskiven lienee muodostanut Englannin hallituksen esittämä vaatimus, että Neuvostohallitus sitoutuisi entistä suuremmassa määrin Suur-Britanniasta ostamaan tarvitsemiaan tavaroita. Tähän vaatimukseen lienevät venäläiset neuvottelijat vastanneet, että vaikkakin heidän hallituksensa periaatteessa on valmis tässä suhteessa noudattamaan Englannin hallituksen toivomuksia, se ei kuitenkaan käytännöllisistä syistä voi suostua niihin, se kun jo on sitoutunut Saksasta

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ostamaan niin paljon tavaroita, ettei se voi Englannin hallituksen riittävänä pitämässä määrin lisätä ostoksiaan Suur-Britanniasta. Tästä kysymyksestä lienee keskusteltu pitemmän aikaa, ja - mikäli täysin luotettavalta taholta olen kuullut - Englannin hallitus lienee nyttemmin esittänyt vaatimuksen, että Neuvostovenäjän neuvottelijat ilmoittaisivat ne tavaramäärät, jotka heidän hallituksensa aikaisemmin solmimiensa kontrahtien johdosta on velvollinen Saksasta ostamaan. Esittämällä tämän vaatimuksen, johon venäläiset neuvottelijat eivät vielä ole antaneet mitään vastausta, on Englannin hallitus epäilemättä saattanut Neuvostovenäjän hallituksen vaikeaan tilanteeseen. Jos nimittäin venäläiset neuvottelijat osoittavat heidän hallituksensa todellakin Saksaan sijoittaneen niin suuret tilaukset kuin he ovat väittäneet, niin on ilmeistä, että Englannin hallitus ei katsoisi voivansa Suur-Britanniasta tehtävien ostoksien rahoittamiseksi Neuvostovenäjälle myöntää sitä luottoa, jota venäläiset neuvottelujen kuluessa ovat vaatimalla vaatineet. Toiselta puolen, jos venäläiset eivät tahdo Englannin hallitukselle esittää sen pyytämiä, Saksasta tilattuja tavaroita koskevia tietoja, taikka jos he eivät voi todistaa aikaisempia väitteitään oikeiksi, niin Englannin hallitus ilmeisesti ei voi luopua vaatimuksestaan, että Neuvostovenäjän tuontia Englannista on lisättävä.

Toinen vaikeus, jota ei sitäkään toistaiseksi liene voitettu, on Neuvostohallituksen vaatimus, että Englannin hallitus solmittavassa sopimuksessa sitoutuisi olemaan sovelluttamatta englantilais-kanadalaisen sopimuksen 21. artiklaa (n.s. dumping-klausuli) Neuvostovenäjän vientitavaroihin. Syventymättä kysymykseen, onko Neuvostovenäjä koskaan harjoittanut polkumyyntiä, lienevät Englannin neuvottelijat vastanneet tähän vaatimukseen, etteivät voi siihen suostua syystä, että sen hyväksyminen olisi ristiriidassa englantilais-kanadalaisen sopimuksen kanssa, jota Englannin hallitus ei voi yksipuolisesti muuttaa tai kumota.

Luotettavalta taholta saamani tietojen mukaan arvellaan Englannin hallituspiireissä, että Neuvostovenäjän hallitus ei tule

pitämään kiinni tästä vaatimuksestaan ja että se loppujen
lopuksi kuitenkin tulee katsomaan viisaimmaksi tukaantua
Englannin hallituksen toivomuksiin mikäli nämä koskevat
Neuvostovenäjän Englannin tuonnin lisäämistä.

Aikaisemmissa tiedoituksissani olen Ulkoasiainministeriölle
käsityksenäni huomauttanut ettei Englannin hallitus koskaan tule
Neuvostovenäjän vientiin sovelluttamaan n.s. dumping-klausulia.
Tämä lieneekin nyttemmin aivan yleinen käsitys täällä, eikä siis
ole syytä kiinnittää mitään suurempaa huomiota niihin tšekäläiseen
lehdistöön tuontuostakin sisältyviin kirjoituksiin, joissa tätä
mahdollisuutta käsitellään.

V.a. asiainhoitaja: L. A. Friberg.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cj.

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 8.

V. a. Arvidhult. Gripenberg.

8/3 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 723/211.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13/3 23		13 127 he. 33
AFRIKA	OSASTO	ASIA
2, MORETON GARDENS, 5 SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.		

Maaliskuun 8 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 8, jonka otsakkeena on:

Suomen vientitavaroihin kohdistuvat tulli-
koroitusanomukset ja tuontirajoitussuunnitelmat.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimpiä
kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asiainhoitaja: *L. A. Siipenberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 8.

Lontoo ssa 8 p:nä maalis kuuta 19 33.

13/127/ae.		33
13/3.33	No	LIT
	OSASTO	ASIA
5	07	

Asia: Suomen vientitavaroihin kohdistuvat
tullikoroitusanomukset ja tuontirajoitus-
suunnitelmat.

Vaikkakin lähetystö on eri kirjeissä aikaisemmin tehnyt selkoa erinäisiin Suomen vientitavaroihin kohdistuvista tullikoroitusanomuksista ja tuontirajoitussuunnitelmista lienee syytä, etenkin tulevia kauppasopimusneuvotteluja silmälläpitäen, lyhyessä yleiskatsauksessa käsitellä nykyistä tilannetta siinä suhteessa.

Puunjalostusteollisuustuotteet.

Höylätty puutavarat yleensä (Any kind of imported timber having planed, tongued, grooved, smoothed or moulded surface or otherwise manufactured in any way except by sawing). Timber Trade Federation-liiton tariffikomitea esitti viime keväänä neuvoa-antavalle tullikomitealle 15%:n lisätullin määrättäväksi näille tavaroille nykyisen 10%:n arvotullin lisäksi. Ehdotettua prosenttimäärää alennettiin myöhemmin anojien puolesta 12½:een, joten neuvoa-antavassa tullikomiteassa nyt on harkittavana ehdotus 22½%:n arvotullin määramisestä nykyisen 10%:n sijaan.

Puheenaolevaa ehdotusta vastusti jo Timber Trade Federationin sitä käsitellessä vahva vähemmistö, jolla on myöhemmin ollut tilaisuus esittää neuvoa-antavalle tullikomitealle kaikki argumenttinsa ehdotettua tullinkoroitusta vastaan.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Laatikkolaudat. Toukokuun 9 päivänä 1932 laatikkotehtailijat ehdottivat neuvoa-antavalle tullikomitealle 33 1/3 %:n arvotullin määrättäväksi laatikkolaudoille. Nykyinen tulli on 20%, mikäli laudat - kuten enimmäkseen on tapana - tuodaan maahan täydellisinä sarjoina (complete sets). Laatikkolauta-agentit ja suurimmat laatikkoja käyttävät tehtaات (m.m. Van den Bergh ja Lever Bros.Ltd) esittivät tämän johdosta tullikomitealle vastaväitteensä, jota paitsi pyysivät nykyisen tullin alentamista 10:een %:iin. Molempien asianosaisten edustajat ovat myöskin suullisesti eräässä tullikomitean kokouksessa esittäneet kantansa.

Mainittakoon tämän yhteydessä että kenraali Clifton Brown on äskettäin alahuoneessa kysynyt valtiovarainministeriltä, onko hän tietoinen siitä, että tullikomitean ratkaisun lykkääntyminen puutavaratullikysymyksessä tekee puutavarakaupassa esiintyvät vaikeudet suuremmiksi kuin mitä muuten olisivat ja aikooko hän tehdä jotain ratkaisun kiirehtimiseksi. Valtiovarainministeri vastasi, että asia oli vaikeanluontoinen, mutta ettei hänellä ollut syytä uskoa tullikomitean viivyttävän asian käsittelyä. Lopuksi eräs Mr. White huomautti niistä vaikeuksista, jotka koituisivat Englannin viemille siitä, että laatikko- y.m. kääreaineiden hinnat kohoaisivat.

Lankarullat. Nykyistä 20%:n arvotullia on ehdotettu koroitettavaksi, mutta asia on toistaiseksi pidetty niin salassa, ettei ehdotetun koroituksen määrää tunneta edes lankarullaagenttienkaan piireissä. Tullikomitea ei näy kiirehtivän päätöksentekoaan koska se ei vielä - kuten on tapana vastaesityksen saamiseksi - ole ilmoittanut lehdistä tullikorotusannon vastaanottamisesta. Lankarullaagentit ovat jo vuoden 1931 lopussa esittäneet Board of Tradelle aineistoa tullien vastustamiseksi ja ovat hyvin valmistautuneet neuvoa-antavassa tullikomiteassa tapahtuvien selvittelyjen varalta. Koska puuvillalankatehtaat vastustavat tällaisia tullikoroituksia, joista niiden myynti joutuisi kärsimään, on luultavaa, ettei tullikomitea suosittale mitään koroitusta.

Pahvi. Mitään muodollista tullikoroitusanomusta ei tosin liene toistaiseksi jätetty tullikomitealle, mutta väitetään kotimaisten tehtailijain puuhaavan esityksen tekemistä - mikä näin ollen saattaisi tapahtua lähiaikoina. Nykyisen 15-20%:n arvotullin sijaan ehdotettaneen tällöin 25-33 1/3 %:n tullia. Pahvilaatikoita käyttävät suurtehtaat vastustanevat kuitenkin jyrkästi - mikäli tiedetään - tullien koroittamista, jota paitsi pahviagentit tietenkin tulevat tekemään voitavansa tämän ehkäisemiseksi.

Kuten tunnettua on hallitus pyytänyt tullikomiteaa antamaan lausuntonsa jokaisesta tavaralajista tai -ryhmästä erikseen, jotta ei tarvitsisi lykätä päätöksentekoa niistä tavaroista, jotka eivät joudu käsiteltäviksi ulkomaiden kanssa käytävissä kauppaneuvotteluissa. Tämä pyyntö on vahvistanut yleisesti vallitsevan käsityksen, jonka mukaan hallitus ei tietenkään ryhdy tullikoroituksiin niin kauan kuin käy neuvotteluja uusista kauppasopimuksista. Luonnollisesti se kuitenkin saattaa neuvotteluissa käyttää tullinkorotusuhkaa hyväkseen.

Maataloustuotteet.

Voi. Valmistaakseen vointuonnin rajoittamista Englannin hallitus on alustavasti tiedustellut Australian ja Uuden Seelannin hallituksilta, suostuvatko nämä ja millä ehdoilla vapaaehtoisesti rajoittamaan vointiään tänne. Uuden Seelannin hallitus on ilmoittanut suostuvansa, jos Australia tekee samoin, mutta Australian hallitus on vastannut kielteisesti, joten tällä hetkellä on epävarmaa, millä tavalla asia järjestetään. Jos punta lähiaikoina nousee Yhdysvaltojen pulan yhteydessä, saattaa kuitenkin olla mahdollista, että Australia, peläten punnannousun vaikutuksia kilpailumahdollisuuksiin ja hintoihin, tulee taipuvaisemmaksi suostumaan voinviennin vapaaehtoiseen rajoittamiseen.

Mainittakoon tämän yhteydessä väitettävän, että Australian ja Uuden Seelannin edustajat asiasta dominioitten ministeriössä täällä neuvoteltaessa olivat ehdottaneet vain vieraista maista, ei siis ollenkaan dominioista tapahtuvan vointuonnin rajoittavaksi.

Juusto. Kysymys juustontuonnin säännöstelystä joutunee ratkaistavaksi samanaikaisesti kuin kysymys vointuonnin rajoittamisesta. Alhaiset juustohinnat ovat olleet keskustelunalaisina alahuoneessakin, jolloin maatalousministeri ilmoitti asian olevan hallituksessa harkittavana.

Kananmunat. Sanomalehtitietojen mukaan kolme huomattavaa maatalousyhdistystä (Poultry Producers Union, the National Poultry Council ja the National Farmers' Union) aikoo yhteisesti neuvoa-antavalle tullikomitealle esittää munatullin koroitettavaksi. Mitä tuonnin rajoittamiseen tulee, ovat sekä maatalousministeriön parlamenttisihteeri että asianomainen osastopäällikkö vakuuttaneet eräille tšekäläisille maatalousattaseoille, että koetetaan mikäli mahdollista välttää kananmunien tuonnin rajoittamista ja että niiden tuonti joka tapauksessa tulee viimeisenä rajoitettavaksi.

Pekoni. Kuten tunnettua on pekonin tuonti Englantiin jo neljättä kuukautta rajoitettuna ja nykyinen vapaaehtoinen rajoittamistapa tulee jatkettavaksi ainakin heinäkuun 1 päivään, jolloin on tarkoituksena saattaa n.s. sikatalouskomitean mietintöön perustuva lainsäädäntö voimaan. Kun ~~ni~~ tässä mietinnössä ehdotetaan eri maille myönnettäväksi vain kahden viikon kvootteja ja Suomelle toiselta puolen olisi - sen sesonkimaisen pekonituotannon johdosta - tärkeätä saada mahdollisimman pitkäaikaisia kontingenteja, mieluummin vuosikontingentti, niin tämäkin asia kuuluu niihin, joita on pidettävä silmällä kauppasopimusneuvotteluissa.

Kaupallinen avustaja:

Ragnar Lundberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 9.

Kaupall. asema Suedolund.

14/3 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 876/221.

a.
5/7

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
Ko 17/128 he.	D. 33
20/3.33	LEL
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.	

Maaliskuun 14 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin no.9
jonka otsakkeena on:

Englannin-Tanskan neuvottelujen nykyinen vaihe.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioi-
tukseni vakuutus.

V.a.-asiainhoitaja: M. A. Krupenberg -

Herra Ulkoasiainministeri

Varatuomari Antti Hackzell,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1933

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 9.

Lontoo ssa 14 p:nä maaliskuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

17/128 h. 33

20/3:33

5

C2

5

C2

Asia: Englannin-Tanskan neuvottelujen

nykyinen vaihe.

Kuten lähetystö on sähköteitse ilmoittanut, on Englannin-Tanskan neuvottelut lykätty toistaiseksi. Saadakseen tietoja keskeyttämisen syistä allekirjoittanut tänään kävi Tanskan tšekäläisen maatalousattasean luona, joka kertoi seuraavaa:

Useat neuvotteluissa käsiteltävinä olleet asiat olivat syynä siihen, että Tanskan delegatio tahtoi käydä Köpenhaminassa selostamassa hallitukselleen tilannetta ennen neuvottelujen jatkamista.

Mitä ensinnäkin maataloustuotteisiin tulee lupasivat englantilaiset neuvottelijat kylläkin puoltaa hallitukselleen voim, juuston ja kananmunien ^{tullin} sekä pekonin tullivapauden sitomista (sitä vastoin ei konservoidun tai sterilisoidun maidon ja kerman eikä lihasäilykkeidenkään tullien sitomista), mutta eivät vielä voineet tehdä mitään lupauksia kontingentoimiskysymykseen nähden.

Voista Englanti ilmoitti vielä neuvottelevansa dominioiden kanssa, jotka vaativat ulkomaisten voim tuonnin vähennettäväksi kaksi kertaa niin paljon kuin voimtuonnin dominioista. Neuvotteluissa oli keskusteltu vuoden 1931 tuonnin ottamisesta perustaksi. Koska vuoden 1932 tuonti kasvoi 4½% ja tuonti dominioista

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

oli suunnilleen yhtä suuri kuin tuonti ulkomaista oli keskusteltu 3%:n vähennyksestä viime vuoden numeroista siirtomaavoille ja 6%:n vähennyksestä ulkomaiselle voille. (Julkisuudessa on myöhemmin mainittu numerot 4 ja 8 sekä 6 ja 12). Tanskalaiset huomattivat olevan vaikeata suostua voinviennin rajoittamiseen ja mahdotonta hyväksyä rajoittamista, missä dominiot saisivat uuden erikoisaseman tullipreferenssinsä lisäksi. - Kysymys näin ollen jäi riippumaan siitä, millä ehdoilla dominiot lopullisesti suostuvat voinvientinsä rajoittamiseen. Huomennahan on Australiassa uusi neuvottelukokous asian pohtimiseksi.

Pekonikysymys jäi myöskin avoimeksi. Tanskalaiset tahtovat saada takeet siitä, että 63% koko kontingentista annetaan Tanskalle ja että Tanskalle hyvissä ajoin, ennen määräpäivää, joka vuosi ilmoitetaan seuraavan vuoden kokonaiskontingentti. Tähän saakka englantilaiset eivät ole voineet määrätä edes heinäkuun 1 päivästä sovellettavaa kokonaiskontingenttia.

Teollisuustullit Tanskassa aiheuttivat myös erimielisyyttä. Englantilaiset koettivat m.m. saada Tanskan sitoutumaan ostamaan valtionrakennuksiinsa y.m. rautaputkia Englannista vaikkakin näitä saadaan puolta halvemmalla Belgiasta. Myös tekstiili- ja hiilikysymykset näyttävät olevan vaikeasti ratkaistavissa. Kaikki nämä teollisuuskysymykset olivat myöskin tärkeänä syynä siihen, ^{että} Tanskan delegatio halusi neuvotella hallituksensa kanssa.

Tanskassa koetetaan kiirehtiä sisäisiä neuvotteluja siten, että delegatio jo kahden viikon kuluessa voisi palata tänne.

Kaupallinen avustaja:

Fragner Shvedin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2

ASIA: _____

Lontossa olevan Calcuttan rap. n:o 10.

V.a. Asiant. Pipenberg.

14/3 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 891/228.

18 128 ke. 33
20/3.33
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.
Maaliskuun 14 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 10, jonka otsakkeena on:

Nykyhetki ja mieliala Englannissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asiainhoitaja: H. A. Siipenberg.

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

TERWAKOSKI

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 10.

Lontoo ssa 14 p:nä maalis kuuta 19 33.

18 128 ac. 33

20/3.33

5 07

Asia: Nykyhetki ja mieliala Englannissa.

Voitaneen erehtymättä sanoa, että Englannin suuri yleisö ja varsinkin kansainvälistä politiikkaa harrastavat piirit aikaisemmin eivät olleet taipuvaisia ottamaan Hitleriä ja hänen puoluettaan vakavalta kannalta, eikä täällä katsottu olevan syytä kansallissosialistien toimintaan ja ohjelmaan kiinnittää suurempaa huomiota. Tšekäläiset poliittiset tähytelijät eivät tietenkään tahtoneet kieltää sitä mahdollisuutta, että Hitlerin johtamasta liikkeestä vielä saattaisi kehittyä kansainvälisessäkin suhteessa vaikutusvaltainen, jopa arveluttavakin poliittinen tekijä, mutta Englannin suuri yleisö on kuitenkin, kuten sanottu, viime päivien tapahtumiin mennessä ollut taipuvainen vähäksymään kansallissosialistien vaikutusvaltaa Saksan julkiseen elämään. Tämän johdosta onkin luonnollista, että Hitlerin eduskuntavaleissa saavuttama menestys ja siitä aiheutuneet sisäpoliittiset seuraukset ovat englantilaisille tulleet vähemmän miellyttävänä yllätyksenä, varsinkin kun täällä vallitsee täydellinen tietämättömyys siitä mitä kansallissosialistien poliittiset pyrkimykset todellakin tarkoittavat.

Vaikkakaan Hitleriä kohtaan ei koskaan - ei edes radikaalissimmassa oikeistopiireissä - liene tunnettu mitään erikoista

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi]
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

sympatiaa, niin hänen valtaantuloonsa suhtauduttiin kuitenkin - ainakin aluksi - täysin rauhallisesti. Yleinen käsitys - taikka sa-noisinko toive - näytti olleen se, että uuden suunnan sisäisen aseman vahvistaminen ja Saksan poliittisten olojen uudelleen jär-jestäminen aiheuttaisi Hitlerille ja hänen kannattajilleen niin paljon tekemistä, etteivät he pitkään aikaan voisi käydä käsiksi kansainvälisiin riitakysymyksiin. Olen itse kuullut Baldwinin lausu-van tämän suunnan käsityksen, ja Foreign Officessa on minulle huomautettu, että niin kauan kuin vapaaherra von Neurath toimii ulkoasiainministerinä ei ole syytä pelätä mitään kansallissosialis-tien toimeenpanemia kansainvälisiä selkkauksia.

Mutta Saksan viime päivien tapahtumat ovat vastaansanomatto-masti antaneet englantilaisille paljon vakavamman käsityksen tämän maan sisäpoliittisista oloista sekä niiden välittömästä ja välilli-sestä vaikutuksesta Euroopan yleiseen tilanteeseen. Sanomalehdis-tössä, yleisissä kokouksissa, yksityisissä keskusteluissa puhutaan yhä useammin staisten selkkauksien mahdollisuudesta, ja yhä laajem-missa piireissä huomautetaan olevan mahdotonta ummistaa silmiä sille, että rauhansopimuksien tarkastamisen hetki nyt on lyönyt. Kaikki englantilaiset ovat kyllä yksimielisiä siitä, ettei Ranskan rajoihin saa koskea ja että Englanti on velvollinen puolustamaan tätä maata mahdollista Reinin toiselta puolelta tulevaa hyökkäystä vastaan. Mutta yhä yksimielisiä lienevät siitä, ettei saa panna ainoankaan Englannin kansalaisen henkeä vaaralle alttiiksi Itä-Euroopan (siihen luettuna Balkani) nykyisen poliittisen tilanteen säilyttämisen taikka Puolan rajojen puolustamisen vuoksi. Kuvaavaa Englannin yleisön suhtautumiselle Saksan revisionivaatimukseen on m.m. se seikka, että Hitlerin muutamia viikkoja sitten Sunday Express-lehdelle antama haastattelu, jossa hän avoimesti puhui Puolan käytävän lakkauttamisesta, ei täällä herättänyt sitä huomiota - puhumattakaan siitä suuttumuksesta - jonka kenties olisi arveltu tämmöisten poliittisten suunnitelmien esittämisen aiheuttavan.

Tosiseikka on, ettei Puolalla täällä ole juuri mitään kannatusta ja että saksalais-puolalaisissa riitakysymyksissä englantilaisten sympatiat pikemmin ovat saksalaisten puolella. Mutta myöskin aseistariisumiskysymyksessä englantilaiset viime aikoina ovat olleet taipuvaisia omaksumaan saksalaisten monesti esittämän periaatteellisen kannan. Onhan epäilemättä erinomaisen tärkeä ajan merkki, että Lloyd George eilen (t.k.13 p:nä) Sheffieldissä pitämässään puheessa avoimesti syytti liittolaisten sodanjälkeistä politiikkaa Saksan militaristisen hengen jälleenheräämisestä ("We are confronted with the resurrection of the old spirit of militarism in Germany, and there is no one to blame except those who broke faith having signed the Versailles-treaty") ja että hän nimenomaan pyysi kuulijoitaan suhtautumaan ymmärtäväisesti Saksan tapahtumiin ("Do not be in a hurry to condemn Germany. -- We inserted provisions for the disarmament of Germany, we broke up her guns. We destroyed thousands of her machine guns. We limited her to 100.000 men where she had millions. We deprived her of her equipment and we said: "When you do that we will do likewise. Let your eye be eye and your nay nay. We have enforced the nay; we dishonoured the eye. No country which signed that pledge has kept faith. Germany has been patient".).

Jonkun aikaa sitten Puolan tšekäläinen suurlähettiläs huomautti minulle, että vaikkakaan Hitlerin valtaantulo ja sen poliittiset seuraukset "eivät ole mainittavasti huolestuttaneet" hänen maamihiään, Puolassa kuitenkin vilpittömästi valitetaan sitä, että Englanti nyt näyttää tekevän saman erehdyksen kuin ennen maailmansotaa, se kun määrätyn poliittisen tilanteen edessä ei tahdo taikka ei voi asettua selvälle, määrätylle kannalle, josta maailma voisi päättää mitä suuntaviivoja sen ulkopoliittikka tulee noudattamaan. Tähän huomautin suurlähettiläälle tällaisen epäroimisen täydellisesti vastaavan Englannin ulkopoliittikan traditioita, sen periaate kun aina on ollut "to wait and see". Sitä paitsi on voitu panna merkille, että englantilaisten vanhastaan tunnettu isoloimistaipumus on viime aikoina entistä selvemmin uudestaan tullut näkyviin, ja täällä tuntuu se käsitys olevan aivan yleinen, että sotaisten selkkauksien

puhjetessa Englannin kuitenkin jollain tavoin olisi mahdollista pysyä
 syrjässä. Siitä ei kuitenkaan seuraa, etteivät kaikki englantilaiset
 hartaasti toivoisi Geneveen lähteneiden ministerien Mr. Ramsay
 MacDonaldin ja Sir John Simonin vielä voivan pelastaa aseistariisumis-
 konferenssin. Jos Lontooseen tulleet tiedot pitävät paikkansa,
 Mr. Ramsay MacDonald olisi antanut M. Paul-Boncourin ymmärtää käsi-
 tyksensä olevan, että konferenssin voi pelastaa ainoastaan sillä
 ehdolla, että Ranska ryhtyy radikaaliseen aseistariisuntaan. Siinä-
 kin tapauksessa, ettei tässä tiedossa, jonka m.m. Labourpuolueen
 pää-äänenkannattaja Daily Herald on julkaissut, olisi mitään perää,
 niin lienee kuitenkin jo tämän väitteen esittämistä pidettävä
 käsityksen ilmaisuna, jota laajat tšekäläiset piirit kannattanevat.
 Hitler ja hänen kansallissosialistinsa eivät kyllä täällä ole
 saavuttaneet mitään suosiota, mutta kuitenkin on englantilaisten
 ulkopoliittisessa katsantotavassa havaittavissa tendenssi, jota -
 paremman nimityksen puutteessa - voidaan sanoa saksalaisystävälli-
 seksi.

V.a. asiainhoitaja: *H. A. Snipenberg.* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Lontoossa olevan Lähetystön rap. n:o 11.

Va. Asiant. Gipsenberg.

20/3 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 2013/236.

19128 ka.		33
28/3.33	3	LE
5	EUROPE	ASIA
2, MORETON GARDENS; SOUTH KENSINGTON,		
S.W.5.		

Maaliskuun 20 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaan lähettää raportin
n:o 11, jonka otsakkeena on:

Englanti ja Neuvostovenäjä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *M. A. Krügerberg*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

Lontoo SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 11.

Lontoo ssa 20 p:nä maalisk. kuuta 19 33.

19 128 lue.		33
24/3	33	LEL
5	C7	

Asia: Englanti ja Neuvostovenäjä.

Metropolitan-Vickers yhtiön palveluksessa olevien englantilaisten virkamiesten vangitseminen on kaikissa tšekäläisissä piireissä - myöskin Labourpuolueessa - herättänyt tavattoman suurta suuttumusta. T.k. 15 p:nä Alahuoneessa tehdyn välikysymyksen johdosta Mr. Baldwin huomautti hallituksen katsovan Englannin kyseessä olevien kansalaisten vangitsemista erinomaisen vakavaksi asiaksi, ja t.k. 17 p:nä Swanseassa pitämässään julkisessa puheessa Labourpuolueen entinen jäsen, nykyinen Dominion-ministeri Mr. Thomas käytti vieläkin jyrkempää kieltä: "En tiedä mitään, joka olisi kauhistuttanut (stirred) Englannin yleistä mielipidettä enemmän kuin Venäjällä tapahtunut maanmiestemme vangitseminen". Hän huomautti vangittujen englantilaisten olevan kunniallisia ja syyttömiä kansalaisia, joita ei saa tehdä vastuunalaisiksi "virallisten suunnitelmien epäonnistumisesta" (British subjects must not be made the subject of any shortcomings in official projects) lisäksi, että molempien maiden välttämättömiä kaupallisia ja diplomaattisia välejä ei voi ylläpitää, jos "meidän kansalaisemme joutuvat hirmuvallan ja rangaistuksen esineiksi".

Vaikkakin sekä Suur-Britannian Moskovassa toimiva suurlähettiläs Sir Edmond Ovey että Foreign Officen tilapäinen päällikkö vakainainen alivaltiosihteeri Sir Robert Vansittart lienevät Neuvostohallituksen edustajille esittäneet mitä jyrkimmät vastalauseensa,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta J:

niin ei kuitenkaan liene perää tšekäläisen sanomalehdistönkin julkaisemassa väitteessä, että Englannin hallitus jo nyt olisi suoraan uhannut katkaista diplomaattiset ja kaupalliset välit. Sitä vastoin Foreign Office lienee antanut Neuvostovenäjän tšekäläisen suurlähettilään hra Maiskyn ymmärtää, että vireillä olevia, uuden kauppasopimuksen solmimista tarkoittavia neuvotteluja ei voida jatkaa ennenkuin tämä asia on ratkaistu Englannin hallitusta tyydyttävällä tavalla. Kuten tunnettua tällä hetkellä voimassa oleva englantilais-venäläinen kauppasopimus menee umpeen ensi huhtikuun 17 p:nä.

Ei voida liioin väittää, että herrojen Litvinoffin ja Maiskyn esiintyminen tässä asiassa olisi ollut omiaan taivuttamaan englantilaisia sovinnollisemmiksi. Ensinmainitun t.k. 10 p:nä Sir Edmond Oveyille antamaa ilmoitusta, että vangittuja englantilaisia tullaan syyttämään vastavallankumouksellisesta toiminnasta, joka voi aiheuttaa kuolemanrangaistuksen, pidetään täällä törkeänä Englannin hallituksen solvaamisena. Hra Maisky taasen on tehnyt itsensä syy-pääksi hämmästyttävään suuttumusta herättäneeseen tahdittomuuteen. Viime keskiviikkona (t.k. 15 p:nä) Foreign Officen tilapäinen päällikkö Sir Robert Vansittart pyysi hra Maiskya käymään luonaan keskustelemaan asiasta, johon suurlähettiläs kuitenkin ilmoitti, ettei hän ollut tilaisuudessa noudattamaan alivaltiosihteerin pyyntöä. Tästä huolimatta hän illalla kävi elävienkuvien teatterissa, johon diplomaattikunnan kunniaksi oli järjestetty filminäytäntö ja jossa Daily Expressin valpas valokuvaaja otti valokuvan hänestä!

Eräs aikaisemmin Foreign Officen palveluksessa ollut tuttavani, joka jatkuvasti on läheisessä kosketuksessa hallituspiirien kanssa, on vakuuttanut minulle, että jollei vangittuja englantilaisia lähipäivinä vapauteta eikä Neuvostohallitus tavalla tai toisella esitä anteeksipyyntöä, niin Englannissa varmasti tapahtuu "räjähdys", joka tulee johtamaan diplomaattisten välien katkaisemiseen. Hän sanoi otaksuvansa Neuvostohallituksen siinä tapauksessa jättävän maksunsa suorittamatta - sekä ne, jotka perustuvat Englannin hallituksen sille myöntämään luottoon, että ne, jotka se on velkaa yksityisille ang-

lantilaisille toiminimille. Tästä seuraisi varmasti Venäjän vientiin kohdistuvia vastatoimenpiteitä Englannin hallituksen taholta. Tämän-suuntaisia mielipiteitä olen kuullut muidenkin tšekäläisten poliittisten tähyistäjän lausuvan.

Yleinen käsitys näyttää kuitenkin olevan se, että Neuvostohallitus ennen pitkää tulee luopumaan siitä jyrkästä kannasta, jolle se toistaiseksi on asettunut. Arvellaan englantilaisten vangitsemisen tulleen suurena yllätyksenä Litvinoffillekin ja että hän, tietoisena Neuvostovenäjän taloudellisia ja poliittisia etuja uhkaavista vaaroista, tulee tekemään voitavansa saadakseen vangitut englantilaiset mahdollisimman pian vapaalle jalalle. Puolestani olenkin taipuvainen luulemaan, että jos Neuvostohallitus tässä asiassa jatkuvasti pitää kiinni tähänastisesta non-possuumuskannastaan, Englannin hallitus todellakin tulee ryhtymään toimenpiteisiin, jotka saattavat osoittautua varsin vakaviksi englantilais-venäläisille sekä diplomaattisille että kaupallisille väleille. Asia on nimittäin kehittymässä prestigekysymykseksi, ja juuri tällä hetkellä, jolloin Englannin hallitus aseistariisumis- ja muissa asioissa valmistautuu esiintymään jonkinlaisena puolueettomana, kansainvälisenä välimiehenä, on se varmasti prestigensä ylläpitämiseksi valmis menemään hyvinkin pitkälle.

V.a.-asiainhoitaja: H. A. Kipenberg-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cj.

ASIA: _____

Lontoon levan Päikylän rap. n:o 12.

V.a. Heinrich Gröbenberg.

23/3 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº2063/250.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		20 128 he.	33
29/3.33	Nº	Li	
5	Q2	OSASTO	ASIA
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.			

maaliskuun 23 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena kunnioittaen pyydän lähettää
raportin no. 12, jonka otsakkeena on:

Englanti ja Neuvostovenäjä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *H. A. Lindeberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 12.

Lontoo ssa 23 p:nä maalisk. kuuta 1933.

20/128 C. 33
29/3.33
5 C7

Asia: Englanti ja Neuvostovenäjä.

T.k. 20 p:nä Ulkoasiainministeriön edustaja Mr. Eden ilmoitti Alahuoneessa Suur-Britannian Moskovan suurlähettilään Sir Esmond Oveyn huomauttaneen Neuvostohallitukselle englantilais-venäläisten välisen tulevan vakavasti kärsimään (Anglo-Soviet relations will suffer seriously), jollei vangittuja Metropolitan-Vickersyhtiön palveluksessa olevia englantilaisia insinöörejä vapauteta. Hän lisäsi olevan selvää, ettei kannattaisi neuvotella uuden kauppasopimuksen solmimisesta "if British subjects are to be liable to such treatment". Tämän johdosta olikin Hänen Majesteettinsa Hallitus päättänyt lykätä tuonnemmaksi nyt vireillä olevat neuvottelut.

Kuten aikaisemmissa raporteissani kunnioittaen olen Ulkoasiainministeriölle tiedoittanut Englannin hallitus katsoo näiden englantilaisten insinöörien vangitsemista - ja varsinkin sitä seikkaa, ettei Neuvostohallitus vielä ole selvästi ilmoittanut mistä heitä syytetään - erinomaisen vakavaksi asiaksi, joka kaikissa puolueissa, ja ensi sijassa hallituksen Alahuoneen enemmistössä, on herättänyt tavattoman suurta suuttumusta. Opposition ja Labourpuolueen johtaja Mr. Lansbury on kyllä julkisesti varoittanut kaikista "harkitsemattomista" toimenpiteistä, mutta kuvaavaa suuren yleisön suhtautumiselle tähän asiaan on kuitenkin se seikka, ettei - mikäli olen huomannut - hallituksen päätös lykätä kauppasopimusneuvottelut täällä ole aiheuttanut mitään

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

arvostelua. Tätä päätöstä on epäilemättä pidettävä hallituksen Neuvostovenäjälle antamana vakavana varoituksena siitä, ettei se vaitiolevana ja ryhtymättä ankariin vastatoimenpiteisiin tule taipumaan siihen, että asian ratkaisemista viivytetään. Toiselta puolen on tietenkin myönnettävä, ettei kauppasopimusneuvottelujen keskeyttäminen taikka lykkääminen sinänsä merkitse mitään muuta kuin puhtaasti teoreettista mielenosoitusta. Siinäkin tapauksessa nimittäin, ettei ensi huhtikuun 17 p:nä umpeen menevää englantilais-venäläistä kauppasopimusta heti korvattaisi uudella sopimuksella taikka modus-vivendillä, Neuvostovenäjän vienti ei silti tulisi välittömästi kärsimään. Toinen asia on tietenkin se, että nyt syntynyt epävarmuus englantilais-venäläisten kauppasuhteiden tulevaisuuteen nähdessä saattaa tšekäläisiin tuontikauppiaihin vaikuttaa pidättyväisesti taikka hermostuttavasti. Määrätessään tässä asiassa noudatettavaa taktiikkaansa Englannin hallituksen on tietenkin otettava huomioon useat eri asiaan vaikuttavat seikat ja ennen kaikkea se mitä huolenpito vangittujen turvallisuudesta vaatii.

Sanomalehdistössä - myöskin oppositiolehdissä (kuten News Chronicle ja Daily Herald) - on kyllä väitetty, että tuontikiellon antaminen Neuvostovenäjältä peräisin oleville vientitavaroille olisi lähipäivinä odotettavissa edellyttäen tietenkin, ettei vangittuja englantilaisia vapauteta. Puolestani en luule, että hallitus jo nyt taikka lähitulevaisuudessa olisi valmis menemään niin pitkälle. Olen näin päivinä ollut kosketuksessa konservatiiviseen puolueeseen kuuluvien parlamenttijäsenten kanssa, jotka ovat minulle huomauttaneet, että niin jyrkkiä toimenpiteitä tuskin nyt on odotettavissa. Konservatiivisen puolueen parlamenttiryhmän puheenjohtaja lausui kuitenkin mielipiteenään, että jollei vangittuja englantilaisia vastaan "within a reasonable time" nosteta muodollista oikeudenkäyntiä taikka jos heidät todellakin tuomitaan rangaistukseen, niin Englannin hallitus tulee varmasti katkaisemaan sekä diplomaattiset että kaupalliset suhteensa Neuvostohallitukseen.

Toinen konservatiivinen parlamenttijäsen huomautti eilen minulle Englannin hallitukselle olevan ainakin tällä hetkellä vaikeata ryhtyä jyrkkiin toimenpiteisiin Neuvostohallitusta vastaan m.m. siitä syystä, että Hitlerin hallitus lienee hiljattain pidättänyt kaksi Intiasta kotoisin olevaa Englannin kansalaista, joita syytetään vallankumouksellisesta toiminnasta, ja joiden hyväksi hallitus ei liene tehnyt minkäänlaisia demarsheja.

Kuitenkaan ei voitane kieltää, että yleinen mieliala täällä kiihtymistään kiihtyy. Eilen olin läsnä "Timber Trade Federation" in suurilla vuosipäivällisillä, joille kutsut oli laadittu jo viime tammikuun alussa. M.m. oli Neuvostovenäjän takäläinen suurlähettiläskin kutsuttu. Pari päivää sitten päivällisten järjestäjät antoivat kuitenkin hra Maiskyn ymmärtää, ettei hänen läsnäolonsa olisi suotava, eikä suurlähettiläs tullutkaan. Hallituksen edustaja tri Burgin, kauppaministeriön parlamenttaarinen sihteeri, oli läsnä, ja vastatessaan liiton puheenjohtajan hänelle esittamaan puheeseen hän huomautti olevan mahdollista, että englantilais-kanadalaisen sopimuksen 21. artiklaa vielä sovellettaisiin Englantiin muista maista saapuviin vientitavaroihin. Neuvostovenäjän läsnäolevalle kauppa-attasealle hra Oerskille osoittamassaan huomautuksessa tri Burgin pyysi "our Russian friend" ottamaan huomioon, että "Englannin ja Neuvostovenäjän välillä on nyt vireillä asia, johon vaikuttavat muutkin kuin kauppapoliittiset näkökohdat". Heti tri Burginin lopetettua puheensa hra Oerski poistui salista.

Kuten aikaisemmin olen tiedoittanut odotetaan sekä hallitus- että parlamenttipiireissä, että Neuvostohallitus lähitulevaisuudessa "will climb down". Puolestani olen vakuutettu, ettei Englannin hallitus tule luopumaan nykyisestä jyrkästä kannastaan ennen kuin asia on ratkaistu sitä täysin tyydyttävällä tavalla. Toiselta puolen ei ole odotettavissa, että hallitus ryhtyisi minkäänlaisiin Neuvostovenäjän vientiin kohdistuviin toimenpiteisiin ennenkuin tällä hetkellä voimassa oleva englantilais-venäläinen kauppasopimus on mennyt umpeen.

V.a. asiainhoitaja: *H. A. Lippenberg*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 67.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön rap. n:o 13.

V.s. Asiamiehittäjä Gripenberg.

27/3-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 2076/255.

No	22/1285a	33
5/4-33	2 -	1
5	C7	
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W.5.		

Maaliskuun 27 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 13, jonka otsakkeena on:

Rakennustoiminta ja puutavarankysyntä Englannissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *L. A. Knipenberg -*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

TERWAKOSKI

Salainen.

Lontoo SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 13.

Lontoo ssa 27 p:nä maaliskuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 22/128 Sal. 1933		
5/4-33	1 -	11 -
5.	67.	

Asia: Rakennustoiminta ja puutavaran-
kysyntä Englannissa.

Englannissa on viime vuosikymmenien kuluessa tehty paljon työtä työväen asunto-olojen parantamiseksi, mutta kuitenkin suuri osa tehtävää on vielä suorittamatta. Asian laatuun nähden on ymmärrettävää, että valtiovaltakin on eri tavoin koettanut auttaa puheenaolevaa rakennustoimintaa antamalla avustusta uusien työläistalojen rakentamiseksi ja vanhojen slum-talojen poistamiseksi.

Mitä ensinnäkin työläistalojen rakentamiseen yleensä tulee, ryhtyi Englannin hallitus sodan jälkeen - kun suuret rakennus- ja korkokustannukset muuten olisivat aiheuttaneet työläisille liian korkeita vuokra-
maksuja - rahallisesti avustamaan tätä rakennustoimintaa paikallisten viranomaisten välityksellä. Kun rakennuskustannukset sen jälkeen vähitellen alenivat, supistettiin valtion avustuksia kahdessa eri otteessa 1927 ja 1929 kunnes vielä ^{viime} 12 kuukauden aikana tapahtunut rakennuskustannusten ja korkojen uusi huomattava lasku on tehnyt hallitukselle mahdolliseksi ehdottaa parlamentille avustukset kokonaan lakkautettaviksi. Tämä onkin tapahtunut parlamentille 7/12.32 jätetyn n.s. Housing Bill'in muodossa, mikä esitys jo on hyväksytty alahuoneessa. Sen jälkeen kun tätä koskeva laki on saatettu voimaan, jää siis uusien työläistalojen rakentaminen kokonaan yksityisyrityksien varaan.

Koko sinä aikana, jolloin paikalliset viranomaiset ovat rakentaneet työläistaloja valtion avustuksella, yksityiset rakentajat ovat valittaneet heidän olevan mahdotonta kilpailla valtion avustaman rakennustoiminnan kanssa. mikäli on kysymys vuokrataloista. Tämän vuoksi he

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen ja lisäksi Suomen Sahanomistajayhdistykselle.

ovat tähän saakka rakentaneet taloja melkein yksinomaan myytäviksi. He ovat kuitenkin äskettäin vakuuttaneet terveysministeriölle olevansa valmiit - jos avustukset lakkautetaan - rakentamaan sekä kuntien tähän saakka suunnittelemaat talot että muita taloja sellaisilla vuokraehdoilla, että työlläiset hyvin pystyvät ne täyttämään.

Mitä tämän yksityisen rakennustoiminnan rahoittamiseen tulee, edellytetään edellämainitussa Housing Bill-esityksessä, että valtio osaksi takaa sitä varten annetut lainat. Tähän saakka rakennuskassat (Building Societies) ovat lainanneet vain 70% rakennettavaksi suunnitellun talon arvosta. Nyt ne ovat ilmoittaneet suostuvansa tämän määrän koroittamiseen 90%:iin, jos niille annetaan takuu, että ainakin osa näitten prosenttimäärien eroa vastaavasta summasta maksetaan takaisin. Tämän vuoksi onkin puheenaolevassa lakiesityksessä edellytetty, että valtio takaa 1/3 ja asianomainen kunta 1/3 näitten prosenttimäärien erosta. Mainittakoon vielä, että rakennuskassat vastineeksi suostuvat alentamaan tavallista lainauskorkoaan 1%, ja pidentämään kuoletusajan 30 vuoteen. Tälläkin tavalla toivotaan saatavan rakennustoiminta vilkastumaan.

Slum-talojen poistaminen.

Kuten tunnettua on useissa Englannin teollisuuskaupungeissa laajoja kaupunginosia, joissa on terveydenhoidollisesti vaarallisia vanhoja vuokrataloja. Niiden poistaminen ja korvaaminen uudenaikaisilla taloilla on ollut päiväjärjestyksessä jo pitemmän aikaa. Tästä asiasta on viime vuosien kuluessa annettu useita lakeja, joiden nojalla kunnille myönnetään avustusta slum-talojen poistamiseksi, mutta yleisen mielipiteen mukaan koko tämä työ on tähän saakka tapahtunut liian hitaasti. Hallitus on sen vuoksi äskettäin asettanut komitean tutkimaan tätä kysymystä. Joka tapauksessa kunnat voivat nyt kun valtionavustukset muuta rakennustoimintaa varten lakkautetaan, keskittää työnsä slum-talojen poistamiseen, josta edelleen maksetaan avustusta ehdolla, että niiden asukkaat muuttavat uusiin taloihin.

Sodan jälkeen on tähän saakka rakennettu yhteensä 1.860.000 uutta taloa, joista 1.000.000 kuntien valtionavustuksella rakentamaa ja 860.000 yksityisten ilman avustusta rakentamaa. Viimemainittujen

luku on kuitenkin viime aikoina suhteellisesti kasvanut. Niinpä kunnat rakensivat 1/10.31-1/10.32 välisenä aikana 67.000 ja yksityiset 100.000 taloa.

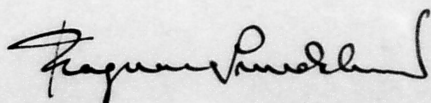
Rakennustoiminnan vaikutus puutavaran kysyntään.

Saadakseen selville, missä määrin edellämainitun rakennustoiminnan uudestijärjestely saattaa vaikuttaa puutavaran kysyntään ja näin ollen Suomen vientimahdollisuuksiin, lähetystö on kääntynyt useiden takäläisten puutavara-agenttien puoleen ja tällöin saanut tietää seuraavaa:

Ei ole luultavaa, että rakennustoiminta tulee lähitulevaisuudessa osoittamaan sellaista elpymistä, että siitä saattaisi seurata tuntuva puutavaran kysynnän lisääntyminen. Se seikka, että työläistalojen rakentaminen on jätetty yksinomaan yksityisten suoritettavaksi ei sinänsä takaa vilkkaampaa rakennustoimintaa eikä myöskään voi luottaa siihen, että kysymys slum-taloista lähiaikoina edistyy. Joka tapauksessa on muistettava, että suurin osa puheenaolevista työläistaloista on pieniä 300 punnan taloja, joihin kuhunkin tarvitaan vain noin 3/4 standarttia puutavaraa.

Mitä Suomen myyntimahdollisuuksiin tulee ei pidetä todennäköisenä, että Suomi - vaikkakin rakennustoiminta vilkastuisi - sanottavasti hyötyisi siitä, sillä suomalainen puu on laadultaan paljon parempi kuin mitä vaaditaan näihin työläisrakennuksiin käytettäväksi. Sitä paitsi rakennustarpeiden tarkastus ei tule olemaan yksityisille urakoitsijoille läheskään niin ankara kuin oli laita kuntien rakentessa taloja valtionavustuksella. Näin ollen vain halvempien puutavara-lajien kysyntä kasvanee, kuten puolalaisen neljännen luokan, latvialaisen, virolaisen ja danzigilaisen - erityisesti ehkä viimeainitun, Danzigin laivaaajat kun ovat valmiit hankkimaan rakennustarpeiksi erikoispituutta olevia tavaroita.

Kaupallinen avustaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: G.

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön ref. n:o 14.

Va. Asiamies G. G. G.

8/4 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 2204-286

ULKOASIAINMINISTERIÖ
23/129 he. 33
10/17. 33
5 07.
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

Huhtikuun 8 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 14, jonka otsakkeena on:

Englanti ja Neuvostovenäjä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *L. A. Lempinen*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 14.

Lontoo ssa 8 p:nä huhti kuuta 19.33.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23/129 fac.		D. 10 33
24.33	2	LML
5	C7	

Asia: Englanti ja Neuvostovenäjä.

T.k. 6 p:nä alahuone valtavalla enemmistöllä (250 ääntä) hyväksyi Hallituksen ehdotuksen, että se oikeutettaisiin julistamaan täydellisen taikka osittainen tuontikielto Venäjältä peräisin oleville tavaroille. Alahuoneen siten hyväksymä laki astuu voimaan t.k. 18 p:nä, mutta vientikiellon julistaminen edellyttää, että Hallitus ensin antaa tämmöisen kiellon sisältävän asetuksen (Proclamation). Sekä vapaamielisen puolueen, että eräiden konservativisten puhujien - kuten esim. entisen ulkoasiainministerin Sir Austen Chamberlainin - esittämien toivomusten mukaan Hallitus kuitenkin eräässä erinomaisen tärkeässä suhteessa eilen muutti alkuperäisen kantansa: Se suostui siihen, että lain voimassaoloaika supistettiin kolmeksi kuukaudeksi, vaikka sitä tietenkin alahuoneen antamalla suostumuksella voidaan pidentää. Jo edellisellä päivänä vapaamielisten johtaja Sir Herbert Samuel oli esittänyt tämänsuuntaisen vaatimuksen sekä kehoittanut Hallitusta sitoutumaan olemaan käyttämättä pyytämäänsä valtuuksia muussa tarkoituksessa kuin painostuksen hajoittamiseksi Neuvostohallituksen Metropolitan-Vickersyhtiön vangittujen virkamiesten hyväksi. Hallituksen edustaja kauppaministeri Runciman oli kyllä silloin vastannut, ettei Hallitus voinut antaa minkäänlaisia sitoumuksia - vastaus, joka muutoksen oli täydessä sopusoinussa sen kannan kanssa, jolle sekä Pää- että Ulkoasiainministeri aikaisemmin olivat asettuneet. Jostakin syystä - ehkä ensi sijassa sen johdosta, että epävarmuus lakiesityksen todellisesta tarkoituksesta olisi ollut omiaan panemaan suuren yleisön epäi-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Tavallinen.

lomaan, ettei Hallitus ennen kaikkea pitänyt mielessään vangittujen etujen valvomista, jota paitsi vapaamieliset olisivat kieltäytyneet ottamasta osaa lopulliseen äänestykseen - Hallitus siis kuitenkin katsoi sopivammaksi mukaantua vapaamielisen opposition toivomuksiin.

Labourpuolueen puhujat vastustivat kyllä lakiesitystä, mutta lienee myönnettävä, että heidän vastustuksensa pukeutui sangen hillittyyn muotoon. Ei kukaan - ei ainakaan puolueen johtohenkilöistä koettanut missään määrin puolustaa Neuvostohallituksen, saatikka Tshekan toimenpiteitä, mutta puhujat lausuiivat epäilyksensä siitä voisivatko Hallituksen suunnittelevat toimenpiteet käytännössä todellakin johtaa sen asettamiin päämääriin. Foreign Officen vakinaisen alivaltiosihteerin Sir Robert Vansittartin Neuvostovenäjän takaläiselle suurlähettiläälle käyttämää tavattoman jyrkkää kieltä arvosteltiin kyllä ankarasti, mutta toiselta puolen oli ilmeistä, ettei oppositio oikein tiennyt mitä vastata ulkoasiainministerin dramaattisessa muodossa esittämään kysymykseen: Mitä Te olisitte tehneet minun sijassani? Samana päivänä kuin minulle ilmoitettiin, että Neuvostohallituksen salainen poliisi oli vanginnut meidän maamiehemme sähkötettiin minulle Moskovasta, että sama poliisi oli muutamia tunteja aikaisemmin ampunut 35 venäläistä insinööriä? Hallituksen asema vahvistui myöskin sen johdosta, että - kuten Ulkoasiainministeriön julkaisemasta asiaa koskevasta Valkoisesta Kirjasta ilmenee - Hallituksen politiikka sekä sen suunnittelemat toimenpiteet itse asiassa perustuivat Englannin Moskovan suurlähettilään Sir Edmond Oveyn sille tekemiin ehdotuksiin. Sir Edmond, joka nyt on toiminut Venäjällä melkein neljä vuotta, on näet tunnettu vasemmistosympatioistaan, ja oikeistotalolta onkin häntä aikaisemmin moitittu siitä, että hän olisi näyttäytynyt liian bolshevikkiystävälliseksi.

Kuten aikaisemmin kunnioittaen olen Ulkoasiainministeriölle huomauttanut (kts. sähkösanomaani No.112) sisältyy nyt hyväksyttyyn lakiin määräyksiä siitä, että Hallitus voi ottaa käytäntöön lisenssi-järjestelmän, jonka mukaan Venäjän vientitavaroita voidaan tuoda Englantiin ainoastaan sillä edellytyksellä, että tuoja esittää asianomais-

ten viranomaisten laatiman lisenssin. Tuntuukin todennäköiseltä, että jos Hallitus myöhemmin harjoittaakseen uutta painostusta Neuvostohallitukseen todellakin katsoo välttämättömäksi ryhtyä uusiin tälle hallitukselle osoitettuihin mielenosoituksiin, se ei heti tule kokonaan kieltämään Neuvostovenäjän vientiä, vaan määräämään lisenssijärjestelmän käytäntöönottamisen.

Liikkuessani näinä päivinä Cityssä ja liikemiesten parissa olen huomannut näiden piirien yleisen käsityksen olevan se, että nyt hyväksytyn lain Hallitukselle antamia valtuuksia tuskin tullaan käyttämään, koska - niin arvellaan - Neuvostohallitus tulee koettamaan välttää kaiken, joka antaisi aihetta siihen. Tämä käsitys vastaa kyllä ulkoasiainministerin Sir John Simonin eilen Alahuoneessa lausumaa toivomusta: "I hope with all my heart that these powers (Englannin hallitukselle annetut valtuudet) are powers which will never be used", mutta tämä käsitys perustuu pelkkään otaksumaan, koska ainakaan tähän mennessä ei Lontooseen liene tullut mitään tietoja, jotka antaisivat tukea tälle käsitykselle. On kyllä totta, että nyttemmin viisi kuudesta vangitusta englantilaisesta on päästetty vapaalle jalalle, mutta toiselta puolen on syytökset heitä vastaan laajennettu. Tilanteen kehittyminen suuntaan tai toiseen riippuu täydellisesti neuvostoviranomaisista; jos oikeusjuttua syytettyjä vastaan ajetaan nopeasti ja tavalla, joka ei tšekkiläisen suuren yleisön käsityksen mukaan voi aiheuttaa minkäänlaisia oikeutettuja muistutuksia, niin on selvää, ettei Englannin hallitus tule ryhtymään minkäänlaisiin toimenpiteisiin Neuvostovenäjän vientiä vastaan. Vastakkaisessa tapauksessa on mielestäni yhtä varmaa, että hallitus tulee toimimaan saamiensa valtuuksien mukaan t.s. Englannin hallituksen uhkauksia ei voida mitenkään katsoa bluffiksi.

Kuten aikaisemmin olen Ministeriölle tiedoittanut (kts. sähkösanomaani n:o 113) pidetään täällä varsin epätodennäköisenä, että Sir Esmond Ovey enää palaisi Moskovaan. Tämä ei johdu siitä, että

Hallitus mahdollisesti suunnittelisi diplomaattisten suhteiden katkaisemista - päinvastoin olen vakuutettu siitä, että Hallitus niin kauan kuin suinkin mahdollista tulee välttämään senmoista toimenpidettä - vaan siitä syystä, että häntä - mikäli täällä arvelaan - ei enää pidettäisi persona grata' na Moskovassa.

Lopuksi tahtoisin huomauttaa, että täällä kaikesta päättäen on arveltu suomalaisten ja ruotsalaisten puutavaraviejiin mahdollisesti olleen taipuvaisia koettamaan käyttää jollakin tavoin nykyistä epävarmaa tilannetta hyväkseen esim. koettamalla koroittaa hintojaan. Huomattuaan näiden epäilyksien olleen aivan aiheettomia useat puutavaraimportöörit ja muutkin asioita seuranneet ovat omasta aloitteestaan minulle lausuneet tyydytyksensä siihen täysin realistiseen ja viisaaseen katsantotapaan, jonka suomalaiset viejät siis ovat omaksuneet.

V.a.asiainhoitaja: *M. A. Lindeberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Lontoossa olevan Vähityston rap. n:o 15.

V. a. Asiamies Gipsenberg.

11/4 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 2247-295.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
24/129 lae.	33
18/4.33	LRL
5	C7

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

Huhtikuun 11 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 15, jonka otsakkeena on:

Englannin ja Neuvostovenäjän välinen selkkaus.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunni-
oitukseni vakuutus.

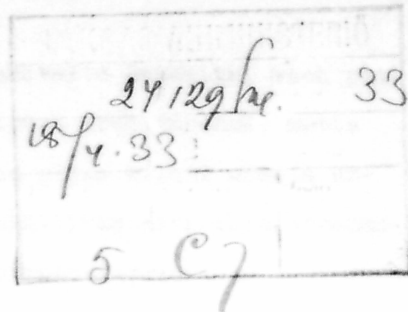
V.a.asiainhoitaja: *L. A. Kivimäki*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
H e l s i n k i.

LONTOOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 15.

Lontoo:ssa 11 p:nä huhti kuuta 1933.

Asia: Englannin ja Neuvostovenäjän
välinen selkkaus.

Viitaten salasähkeeseeni n:o 119 t.k. 10 p:ltä ilmoitan kunnioittavinmin seuraavaa.

Käydessäni eilen Foreign Officen erään osastopäällikön luona otin puheeksi Englannin ja Neuvostovenäjän välisen, Metropolitan-Vickersyhtiön virkamiesten vangitsemisen aiheuttaman selkkauksen.

Kysyin osastopäälliköltä luuliko hän olevan mahdollista ratkaista tämä selkkaus Englannin hallitusta täysin tyydyttävällä tavalla, josta siis seuraisi, ettei hallitus katsoisi välttämättömäksi julistaa tuontikieltoa Venäjältä peräisin oleville vientitavaroille. Osastopäällikkö vastasi tähän suhtautuvansa pessimistisesti tyydyttävän ratkaisun löytämismahdollisuuksiin, koska Venäjältä tulleet tiedot - ja varsinkin sen sanomalehdistön käyttämä jyrkkä kieli - tuntuivat viittaavan siihen, että sikäläisten virallisten piirien yleinen mieliala on erinomaisen kiihtynyt. Kaikesta päättäen Neuvostoviranomaiset eivät enää katso mahdolliseksi toteuttaa niitä aikomuksia, jotka heillä aikaisemmin oli väitetty olevan, t.s. vapauttaa syytetyt kaikesta edesvastuusta. Jos, puhuteltavani jatkoi, meillä aikaisemmin olisi ollut ne valtuudet, jotka meillä nyttemmin on (t.s. valtuudet julistaa tuontikieltoa Venäjän vientitavaroille), Neuvostohallitus kaikesta päättäen ei olisi antanut selkkauksen kehittyä siksi pitkälle kuin se nyt on kehittynyt. Valitettavasti Neuvostohallitus aikaisemmin ei

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi]
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ottanut meidän esityksiämme riittävän vakavalta kannalta, vaan piti niitä bluffina. Se on kai nyttemmin huomannut erehtyneensä, mutta kaikesta päättäen se ei enää, koska haluaa pitää kiinni omasta arvostaan, voi pelastaa tilannetta. Osastopäällikkö piti siis todennäköisenä, että syytetyt todellakin tullaan rankaisemaan.

Kysymykseeni olisiko mahdollista, että tuontikielto julistettaisiin siinäkin tapauksessa, että syytetyt kyllä tuomitaan rangaistukseen, mutta heti karkoitetaan Neuvostovenäjältä, osastopäällikkö vastasi suunnilleen seuraavasti: Kaikki riippuu niistä muodoista, joissa oikeusjuttu ajetaan, sekä sen lopullisesta tuloksesta, ennen kaikkea tietenkin rangaistuksen ankaruudesta. Siinäkin tapauksessa, etteivät syytetyt joudu kärsimään mitään todellista rangaistusta, vaan heti karkoitetaan Neuvostovenäjältä, on kuitenkin mahdollista, ettei Englannin hallitus katso oikeuden päätöstä tyydyttäväksi, josta siis seuraisi, että tuontikielto julistettaisiin. Huomaute ttuani, että tämä kielto pysyisi voimassa ainoastaan kolmeksi kuukaudeksi, osastopäällikkö sanoi: "Hallitus voi pyytää Parlamenttia pidentämään kiellon voimassaoloaikaa". Sanoin otaksuvani Parlamentin varmasti suostuvan tällaiseen Hallituksen mahdollisesti esittämään pyyntöön, johon osastopäällikkö vastasi näin tulevan epäilemättä tapahtumaan.

Huomautin tšekäläisten puutavaratuojien kaikesta päättäen odottavan m.m. Suomen puutavarahintojen nousevan Englannin markkinoilla, jos tuontikielto julistetaan, mutta samalla pelkäävän, että puutavarahinnat muilla markkinoilla laskisivat, Neuvostohallitus kun varmasti tulisi koettamaan kaikin keinoin lisätä myyntiään muille maille. Osastopäällikkö vastasi olevan tietenkin mahdollista, että näin kävisi, vaikka tuntui epävarmalta voisiko Neuvostohallitus saada Saksan, Ranskan, Belgian ja Hollannin mainittavasti lisäämään ostoksiaan Neuvostovenäjältä. Huomautin että, jos osoittautuisi mahdottomaksi näihin maihin sijoittaa Englannin puutavaratuojien tilaamia puutavaroita, Neuvostohallitus varmasti joutuisi erinomaisen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen, josta voisi aiheutua useille maille hyvinkin vakavia seurauksia. Osastopäällikkö myönsi minun olevan oikeassa lisäten suunnilleen seuraavaa: "Luulemme Saksan tulevan ensi sijassa kärsimään, koska

Neuvostohallitus maksaa Saksasta ostetut tavarat ja sieltä saadut luotot niillä varoilla, jotka sen Englantiin viemät tavarat sille tuottaa. Mutta mekin tulemme kärsimään, sitä ei voi välttää. Vakuutan Teille hallituksemme politiikkaansa määrätessään olleen täysin tietoinen näistä seurauksista". Osastopäällikkö lisäsi Englannin hallituksen toivovan Saksankin hallituksen harjoittavan painostusta Neuvostohallitukseen, jotta tämä Saksan talouselämää uhkaava vaara välttyisi.

Kysyin osastopäälliköltä miksi Neuvostohallitus - Englannin viranomaisten käsityksen mukaan - oli ryhtynyt kyseessäoleviin toimenpiteisiin Metropolitan-Vickersyhtiötä ja sen virkamiehiä vastaan. Puhuteltavani vastasi, ettei Foreign Officessa tunneta eikä ymmärretä todellisia syitä. Ei luulla, että Neuvostohallitus olisi aikonut koettaa tätä tietä päästä maksuvelvollisuuksiensa suorittamisesta Vickers-yhtiölle, koska venäläiset ovat niin myöhään kuin muutamia päiviä sitten yhtiölle suorittaneet maksettavaksi langenneen velan. Ollaan taipuvaisia otaksumaan, että vangitsemiset pantiin toimeen Stalinin ja G.P.U:n välisen sopimuksen nojalla, josta ei ilmoitettu Ulkoasiainkommissariatille. Tarkoituksena oli luultavasti kaannattaa Venäjän suuren yleisön huomio Neuvostovenäjän teollistuttamisen vähemmän tyydyttävistä tuloksista ja löytää ulkomaalaisia syntipukkeja. Tämän yhteydessä osastopäällikkö antoi ymmärtää Englannin Moskovassa suurlähettiläänsä koettaneen päästä yhteyteen Stalinin kanssa, mutta ettei onnistunut, "Stalin kun ei koskaan ota vastaan ulkomaalaisia diplomaatteja eikä tiedä mitään ulkomaan oloista ja mielipiteistä". Hän lisäsi olevan hyvin epävarmaa missä määrin Litvinoff todellakin toimittaa edelleen Stalinille Moskovassa akkreditoitujen diplomaattien ilmoitukset ja toivomukset.

Huomautin osastopäällikölle kuulleen tšekkiläisten puutavaratuojien arvelevan, ettei tuontikieltoa kuitenkaan julisteta, venäläiset kun luultavasti tulevat "climb down". Tähän puhuteltavani vastasi, ettei ymmärrä mihin tietoihin tällainen arvelu perustuu.

Keskustelustamme saamani loppuvaikutelma oli siis se, että Foreign Office - ja siis Englannin hallituskin - nyttenmin suhtautuu erinomaisen pessimistisesti kysymykseen, onko vielä mahdollista

välttää Suur-Britannian ja Neuvostovenäjän välisten kauppasuhteiden katkeamista, ja että Englannin hallitus tätä asiaa käsitellessään ei ole ottanut eikä tulekaan ottamaan huomioon niitä sekä valtiolle että yksityisille englantilaisille vakavia seurauksia, jotka varmasti tulevat aiheutumaan tuontikiellon julistamisesta Neuvostovenäjän vientitavaroille. Sekä takäläisessä sanomalehdistössä, Alahuoneessa että miehestä mieheen on vilkkaasti keskusteltu teoreettisesta kysymyksestä, missä määrin Englannin hallitus kansainvälisten tapojen mukaan oli moraalisesti oikeutettu ilman muuta lausumaan mielipiteensä asiasta, joka vielä on sub judice toisessa maassa. Labourpuolueen pääpuhuja Alahuoneessa tapahtuneessa keskustelussa, Sir Stafford Cripps, asetti sille periaatteelliselle kannalle, että koska Suur-Britannia kerran on tunnustanut Neuvostovenäjän, sen hallitus ei ole oikeutettu ryhtymään minkäänlaisiin toimenpiteisiin ennenkuin Neuvostovenäjän asianomainen tuomioistuin maansa voimassa olevia lakeja ja määräyksiä noudattaen on antanut lopullisen päätöksensä. Tätä katsantotapaa Englannin hallitus ei ole omaksunut: se on alusta alkaen ollut vakuutettu siitä, että ainoastaan nopea ja päättävä esiintyminen saattaisi pelastaa Vickersyhtiön syytetyt virkamiehet, se on tarmokkaasti toiminut tämän vakuuksensa mukaan eikä enää tunnu mahdolliselta, että se arastelisi niitä radikaalisia toimenpiteitä, joita se on katsonut sen asettaman päämäärän saavuttamisen ja sen arvovallan ylläpitämisen vaativan. Puolestani olenkin vakuutettu siitä, että hallituksella tätä politiikkaa ajaessaan on takanaan kansan valtava enemmistö.

Toiselta puolen luulen hallituksen niin kauan kuin suinkin mahdollista tulevan välttämään toimenpiteitä, jotka saattaisivat johtaa diplomaattisten suhteiden katkeamiseen. Englantilais-venäläisen kauppasopimuksen mennessä umpeen t.k. 17 p:nä Neuvostovenäjän takäläinen kauppavaltuuskunta kyllä menettää sopimuksessa sille taatun eksteritorialitetin. Mutta vaikkakin Neuvostovenäjän vienti kiellettäisiin ei ole todennäköistä, että Englannin hallitus ryhtyisi minkäänlaisiin kauppavaltuuskuntaan kohdistuviin toimenpiteisiin. Päinvastoin huomautettiin eilen Foreign Officessa minulle, että valtuuskunta "seanee jäädä tänne".

Neuvostovenäjän tällainen suurlähetystö lienee sekin entistä pessimistisempi nykyisen tilanteen johdosta. Eräs hra Maiskyn ja muiden suurlähetystön jäsenten kanssa hiljattain kosketuksessa ollut tuttavani on näet minulle kertonut, että nämä herrat eivät enää luule kauppasuhteiden katkaisemisen välttämistä mahdolliseksi, m.m. siitä syystä, että Neuvostovenäjän lehdistön on sallittu tätä asiaa koskevissa kirjoituksissaan käyttää niin jyrkkää kieltä.

V.a.asiainhoitaja: *L.A. Kipoulov* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 16.

Kaupale. avust. Sued. Isländ.

28/4 Cg33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 2533-318.

*Tuomalehti
ml*

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
27/130 h.	33
3/8 - 33	3
5	02
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON,	

S.W. 5.

Huhtikuun 28 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin n:o 16, jonka otsakkeena on:

Tanskan sopimuksen arvostelua Englannissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

V.a.-asiainhoitaja: *L. A. Lippenberg*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
H e l s i n k i.

PERWAKOSKI

1931

LONTOO SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 16.

Lontoo ssa 28 p:nä huhti kuuta 19 33.

27/30 ac!		33
3/5	33	10
5		02

Asia: Tanskan sopimuksen arvostelua
Englannissa.

Ensimmäisenä Englannin Ottawan jälkeen tekemistä kauppasopimuksista on Tanskan kanssa äsken allekirjoitettu sopimus tietenkin tavallista enemmän joutunut yleisen huomion ja pohdinnan alaiseksi. Onhan tämä sopimus osviittana siitä, mihin suuntaan Englannin kauppapolitiikka tästä lähtien tulee kulkemaan ja minkä muodon ja sisällön muitten maitten kanssa vastedes tehtävät sopimukset tulevat saamaan.

Mitä sopimuksen yleisiin suuntaviivoihin tulee arvostelevat vapaan kaupan kannalla olevat lehdet sitä eri tavaroihin kohdistuvaa kontingenttijärjestelyä, joka lyö leimansa sopimukseen. Kaupan vapauttamiseksi kokoontuvan maailman talouskonferenssin edessä tämä sopimus näitten lehtien mielestä on huono ennen sen kontingenttimääräykset kun saattavat johtaa vastatoimenpiteisiin ryhtymiseen niitten maitten taholta (Saksa ja Puola) jotka kärsivät tämän sopimuksen toteuttamisesta ja näin ollen aiheuttaa nykyisen tilanteen kärjistymistä. Sitä paitsi katsotaan vähemmän arvokkaaksi, että Englanti pakottaa Tanskan sellaiseen diskriminatioon, jota täällä aina on moitittu kun se jossain maassa on kohdistunut englantilaisiin vientitavaroihin.

Konservatiiviset lehdet, jotka yleensä ovat sopimukseen hyvinkin tyytyväisiä, huomauttavat, että yksimielisyyteen pääseminen erinäisten maitten kanssa kauppasopimusten sisällöstä päinvastoin on ilahduttava tapahtuma maailmankonferenssin kokoontumisen kynnyksellä, sillä jos

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
 3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

2) Tavallinen ja lisäksi kauppasopimusneuvottelukunnan jäsenille.

näissä neuvotteluissa ei olisi päästy tuloksiin, kuinka olisi silloin voitu odottaa tuloksia kuudenkymmenen eri intressien elähdyttämän valtion kesken käytävistä neuvotteluista. Vapaan kaupan kannattajien suosittelema politiikka, tullien ja rajoitusten täydellinen hylkääminen, on - sanotaan tässä leirissä - abstrakti teoria, jonka toteuttamista ei kukaan järkevä ihminen tällä hetkellä voi ajatella, sillä nykyoloissa jokaisen maan täytyy pitää silmällä kauppasetettaan kunkin vieraan maan kanssa erikseen.

Mitä sopimuksen vaikutuksiin Englannin elinkeinoelämään tulee, on lehdissä näkynyt paljon ankaria lausuntoja sopimuksen muka epäedullisista vaikutuksista Englannin maatalouteen. Huomautetaan, että hallitus vastoin sisäisen politiikkansa tarkoitusta on uhrannut Englannin maatalouden edut antamalla Tanskalle niin pitkälle meneviä lupauksia maataloustuotteiden vientiin nähden. Myöskin puuvillateollisuuden taholla näkyy olevan tyytymättömyyttä siihen että saadut puuvillatullin alennukset ovat niin pieniä ja että ne on taattu vain kahdeksi vuodeksi, jota paitsi korostetaan niiden hyödyn vähenevän siitä, että Englannin kanssa kilpailevat maat suosituimmuuden nojalla saavat samat edut. Edelleen trawlerinomistajat ovat tyytymättömiä kelojen tuontiin nähden annettuihin myönnytyksiin. Sitä vastoin hiiliteollisuuden edustajat ovat mielissään lisääntyvästä menekistä Tanskassa.

Sopimuksen osaksi tullut arvostelu on jo ehtinyt saada vastineen hallituksen taholta. Kauppaministeri Runciman piti nimittäin eilen kauppakamariyhdistyksen päivällisillä puheen jossa hän puolusteli hallituksen kauppapolitiikkaa ja Tanskan sopimusta. Hän korosti, että vapaan kaupan kannattajien oli täysi syy tukea hallitusta sillä hallitus pyrkii kaupan vapauttamiseen eikä hänen mielestään ollut paradoksimaista sanoa, että kun se toissavuonna siirtyi tullien käytäntöönottamiseen niin tämä tapahtui siinä mielessä että näitä tulleeja olisi käytettävä koko maailman tullitason alentamiseen.

Maatalousministeri Elliot taas on julkisuudessa selittänyt, että Tanskan sopimus ei millään tavalla vaikuta niihin suunnitelmiin, jotka nyt ovat hallituksessa vireillä maatalouden eri haarojen elvyttämiseksi.

Mainittakoon lopuksi että edellämainittu sopimuksen arvostelu on johtanut siihen, että seitsemän edustajaa alahuoneessa on ehdottanut erikoiskomitean asettamista "tutkimaan Tanskan sopimuksen mahdollisia vaikutuksia, jonka komitean mietintö olisi esitettävä Parlamentille ennen sopimuksen ratifiointia". Toistaiseksi ei ole tietoa miten tämän ehdotuksen käy mutta joka tapauksessa tulee kohdakkoin, v.t. pääministeri Baldwinin ilmoituksen mukaan, alahuoneen täysistunnossa keskusteltavaksi Tanskan sopimuksesta.

Kaupallinen avustaja:

Ragnar Lundeberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 17.

La. Arinloit. Gipsenberg.

4/56933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 2583-333.

Työvalioli.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,

Toukokuun 4 p. 1933 S.W. 5.

28 130 ne. 83

8/8.33

5

C7

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin no.17, jonka otsakkeena on:

Englannin-Tanskan väliseen kauppasopimukseen
kohdistuva arvostelu. Lancashiren puuvillateollisuus.

Vastaanotteen, Herra Ministeri, syvimman kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *L.A. Linpenberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

LONTOOSSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 17.

Lontoo:ssa 4 p:nä touko kuuta 19 33.

28 180 he. 33
8/5.33
5 C7

Asia: Englannin-Tanskan väliseen kaupp-
sopimukseen kohdistuva arvostelu.
Lancashiren puuvillateollisuus.

Lähetystön raportissa n:o 16 kerrottiin jo Englannin-Tanskan väliseen sopimukseen kohdistuneesta arvostelusta. Sekä lehdistössä että alahuoneessa on yhä edelleenkin ilmennyt kovaa vastustusta sopimuksen hyväksymiselle ja m.m. on hallitusta jyrkästi arvosteltu sen johdosta, ettei Tanskalta ole vaadittu sitoumuksia ostaa Englannin kutomateollisuuden tuotteita, jotka vastaisivat Tanskan antamia sitoumuksia kivihiilen, raudan ja teräksen tuontiin nähden.

Eräessä kirjeessään everstiluutnantti Colville'lle, Overseas Trade Departmentin päällikölle, väittää the Cotton Spinners' and Manufacturers' Association'in sihteeri, Mr. Ashurst, että neuvotte- luissa Tanskan kanssa olisi voitu saavuttaa edullisia osuuksia puu- villatavaroiden viennille Tanskaan, mikä seikka kuitenkin on jäänyt tekemättä sopimuksessa. Board of Traden olisi myöskin tullut kysyä puuvillateollisuuden edustajain mielipidettä askeisia kauppasopimuksia tehdessään. Tämän johdosta julaistaan Manchester Guardian'issa (3.4.33) everstil. Colville'n selityskirje alahuoneen jäsenelle, Mr. J. Morris'il- le Salfordista (Lancashire), jossa kirjoittaja huomauttaa, että Mr. Ashurst on aivan väärässä väittäessään mitä on tehty tahi olisi voitu tehdä. Vaikkakin Tanskassa valuuttasyistä käytetään muutamien tava- roiden suhteen tuontilupajärjestelmää, niin ei Tanska ole millekään

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

tavaralle määrännyt tuontiosuuksia. Toiselta puolen oli Board of Trade sekä neuvottelujen valmistelutöissä että itse neuvottelujen aikana ollut kiinteässä yhteydessä Manchesterin kauppakamarin ja Federation of British Industries'in kanssa.

Mitä hiiliin tulee, niin osti Tanska vielä v. 1924 96,6% koko tuonnistaan Englannilta. Tämä suhteellinen määrä laski sittemmin niin huomattavasti, että v. 1931 Tanska osti vain 43,5% Englannista, johon tuen tämä lähinnä Puolan valtionavustamasta kilpailusta. Tämä epäkohta oli tietysti korjattava ja Tanska voi kyllä puolustaa nyt lupaamansa 80% toisten maitten mahdollisia valituksia vastaan. Mitä taaseen hamppuun (jute), suolaan ja salpietariin tulee, niin ovat Tanskan maanviljelijät lujasti järjestäytyneet osuustoiminnallisiin yhtymiin, jotka voivat tehdä lopullisia sopimuksia koko tämän elinkeinohaaran puolesta. Rautaa ja terästä koskevista neuvotteluista ei voida antaa tietoja julkisuuteen.

Puuvillatavaroiden suhteen ei ollut neuvotteluissa samanlaisia edellytyksiä. Puuvillatavaroiden vienti Tanskaan ei ollut laskenut kuten hiilen. Tanskan hallitus ja kunnat eivät ole tärkeitä puuvillatavaroiden maahantuojia, eikä mitään sellaisia osuustoimintajärjestöjä, jotka edustaisivat Tanskan puuvillatavarain ostajia, ollut olemassa, kuten kylläkin maanviljelystarpeiden alalla. Täten ei myöskään voitu tehdä vastaavia osuussopimuksia. Oli kuitenkin päästy siihen, että huolimatta Tanskan puuvillateollisuuden suojeluhallusta, Tanska tulee osittain alentamaan, osittain sitomaan puuvillatavarain tullinsa, jotka jo nytkin mitä tulee lankoihin ovat alhaiset. Ottaen huomioon, että Englannilla jo on suuri osuus Tanskan puuvillatavarain tuonnissa, voidaan väittää nykyisen sopimuksen olevan edullinen Lancashiren puuvillateollisuudelle.

Omasta puolestani pyydän kunnioittaen lisätä, että uskon tulevaisuudessa suomalais-englantilaisissa neuvotteluissa englantilaisten tulevan jyrkästi pitämään kiinni vaatimuksistaan (ks. kirj.no.2543/321,1.5.33) kutomateollisuutensa hyväksi, etenkin kun ottaa huomioon sen seikan, että Suomen tullisuojaus on Tanskan vastaavaa huomattavampi, sekä että nykyään Englannin hallitusta vastaan ilmennyt arvostelu ei voi olla vaikuttamatta sen kantaan tulevissa kauppaneuvotteluissa.

V.a.asiainhoitaja: *H.A. Friberg*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Lontoon olevan lähtöksen rap. n:o 18.

V.a. Asiamies Gripenberg.

4/5 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 2601-340.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
29/10/33	33
18/5.33	
5	C7
2, MORETON GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.	

Toukokuun 4 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
n:o 18, jon'ra otsakkeena on:

Englantilaisten suhtautuminen Saksan tapahtumiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunni-
oitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *L. A. Isipenberg* -

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
H e l s i n k i.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 18.

Lontoo ssa 4 p:nä touko kuuta 1933.

29/30 lue.		23
13/5	33	
5	C7	

Asia: Englantilaisten suhtautuminen

Saksan tapahtumiin.

Raportissani n:o 10 viime maaliskuun 14 p:ltä huomautin kunnioittaen Ministeriölle Englannin suuren yleisön suhtautuneen odottamattoman suopeamielisesti uuteen Saksassa valtaan päässeeseen poliittiseen suuntaan. Tämä käsitykseni perustui ei ainoastaan sanomalehtikirjoituksiin ja eri Englannin poliittisen elämän julkisestikin esittämiin lausuntoihin ja näkökohtiin, vaan myöskin lukuisiin yksityisiin keskusteluihin Englannin yleistä mielipidettä enemmän taikka vähemmän edustavien henkilöiden kanssa. Vaikkakin käsitykseni vakaukseni mukaan raporttiani kirjoittaessani täydellisesti piti paikkansa, niin on minun kuitenkin myönnettävä, että yleisen mielipiteen suhtautuminen Saksaan ja sen uuteen sisäpoliittiseen suuntaan nyttemmin on niin jyrkästi muuttunut, että täydellä syyllä on voitu puhua ajatustavoissa tapahtuneesta täydellisestä mullistuksesta. Niinpä Labourpuolueeseen kuuluva eversti Josiah Wedgwood huomautti viime maaliskuun 23 p:nä Alahuoneessa pitämässään puheessa siitä "kummallisesta vallankumouksesta" (strange revolution), jonka alaisiksi suuren yleisön ja Alahuoneenkin mielipiteet ovat joutuneet, lisäten, että "Saksan tapahtumien johdosta saksalais-ystävällinen Englanti on täydellisesti muuttunut ranskalaisystävälliseksi" (what has taken place in Germany has completely converted a pro-German England into a pro-French England). Puolestani en kyllä tahtoisi mennä niin pitkälle - joka

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

tapauksessa lienee vaikeata sanoa missä määrin tällainen suuri yleisö todellakin on muuttunut "ranskalaisystävälliseksi" - mutta toiselta puolen luulen eversti Wedgwoodin osuneen aivan oikeaan väittämässä, että se saksalaisystävällisyys, joka vielä aivan hiljattain oli niin kuvaavaa Englannin suurelle yleisölle, nyttemmin on häviämässä. Tämän muutoksen englantilaisten suhtautumiseen Saksaan on tässä maassa toimeenpantu juutalaisvaino saanut aikaan.

Puolestani luulen, että jos Nazi-puolueen juutalaisviha ei olisi niin jyrkästi tullut näkyviin, jos sille olisi annettu pehmeämpi ja hillitympi ilmaisumuoto, Englannin suuri yleisö ei olisi niin voimakkaasti reagoinut edes niiden Hitlerin poliittisen ohjelman kohtien ja sen aiheuttamien ilmiöiden edessä, jotka kyllä sinänsä olisivat olleet omiaan huolestuttamaan niitäkin englantilaisia, jotka ennen kaikkea ovat tavoitelleet englantilais-saksalaista yhteisymmärrystä. Jos - kuten täälläkin on arveltu - Hitlerin ulkopoliittikan tärkeimpiä päämääriä on Englannin ja Saksan välisen suhteiden parantaminen, josta tämä politiikka saattaisi hyötyä rauhansopimusten tarkastamista tarkoittavia toivomuksia esitettäessä, niin lienee myönnettävä, että juutalaisvaino on ollut mitä suurimmassa määrin kohtalokas erehdys. Siitä on nimittäin - kuten jo lienee Ulkoasiainministeriölle tunnettua - kaikkien Englannin yhteiskunnan ja poliittisen maailman eri piirien tahoilta aiheutunut mitä jyrkimpiä vastalauseita. Kaikki Englannin julkisen elämän johtohenkilöt - Baldwin, Lansbury, Sir Asquith Chamberlain, Lloyd George, Winston Churchill, lordi Grey of Fallodon y.m. - ovat yksimielisesti tuominneet Saksassa tapahtuneet juutalaisvainot, ja ulkoasiainministeri Sir John Simon on kaksi kertaa Alahuoneessa huomauttanut Englannin hallituksenkin täydellisesti liittyvän yllämainitsemiä henkilöiden Saksan hallituksen juutalaispolitiikkaan kohdistamaan ankaraan arvosteluun. Tämän johdosta onkin Saksan hallitus esittänyt vastalauseen, jota ei kyllä ole julkaistu, koska - kuten Baldwin hiljattain Alahuoneessa huomautti - "on asioita, joihin ei kannata kiinnittää liian suurta huomiota" - mutta joka kuitenkin sekin selvästi osoittaa, että Englannin ja Saksan diplomaattisten

suhteiden lämpötila on laskeutunut. Saksan hallituksen vastalauseesta huolimatta Englannin ulkoasiainministeri on hiljattain uudestaan julkisesti lausunut huolestumisensa Saksan poliittisen kehityksen johdosta. T.k. 2 p:nä oli minut kutsuttu Lontoon kauppakamarin antamille juhlapäivällisille, joilla oli läsnä n. 600 henkeä. Hallituksen puolesta pitämässään puheessa sotaministeri lordi Hails- ham huomautti, että jos ulkoasiainministeri Sir John Simon, joka valitettavasti oli estetty tulemasta päivällisille, olisi ollut tilaisuudessa olemaan saapuvilla, niin hän olisi tahtonut puhua maailman ja varsinkin Euroopan yleisestä poliittisesta tilanteesta, joka vastaansanomattomasti oli huonontunut "suurelta osalta" Saksan poliittisten tapahtumien aiheuttaman "pelon" (apprehensions) johdosta.

Toinen kuvaava esimerkki siitä, kuinka Saksan uutta suuntaa tällä arvostellaan on se puhe, jonka lordi Grey of Fallodon (Englannin ulkoasiainministeri maailmansodan puhjetessa) piti Vapaamielisen puolueen neuvoston kokoontuessa viime huhtikuun 28 p:nä. Hän huomautti m.m., että Englannissa, jossa Saksalla aikaisemmin oli suuret sympatiat, nyttemmin on syntynyt kasvava epäluottamus Saksa kohtaan, ja tämän epäluottamuksen varsinainen syy on ennen kaikkea Saksassa nyttemmin "nähtävästi" yleisesti levinnyt käsitys, että "valta on oikeutta" (might is right) ja että "kaikki keinot on sallittu". Ja lordi Grey lisäsi täydellisesti yhtyvänsä Winston Churchillin hiljattain Alahuoneessa lausumaan käsitykseen, että tällä hetkellä rauhan suurin turva on siinä, ettei Saksa ole aseistettu eikä siis pysty aloittamaan sotaa. Samansuuntaisen käsityksen on m.m. Timeskin hiljattain lausunut. Pääkirjoituksessaan viime huhtikuun 2- p:ltä lehti huomauttaa Englannissa nyttemmin yleisesti arveltavan, ettei Saksa ole missään suhteessa muuttunut vuodesta 1914, ja että sama inhoittava (abominable) väkivaltafilosofia, jota nyt ylimielisesti sovelletaan siellä, vielä saattaa tulla näkyviin Saksan ulkopoliitikassakin. Maailman

onneksi, lehti lisää, Saksa ei kuitenkaan tällä hetkellä siihen pysty.

Liikkuessani viime aikoina eri englantilaisissa piireissä olen huomannut, että ylläselostamani Saksan tapahtumia koskeva käsitys on laajalti levinnyt Englannin suuren yleisön keskuudessa. Tämä ei kyllä sinänsä olisi niin merkityksellistä, koska tunnettuahan on, että Englannin ulkopolitiikan kehitys paljon suuremmassa määrin kuin useissa muissa maissa riippuu eri hallitusdepartementtien sille asettamista suuntaviivoista, eikä päivästä päivään vaihtelevista ajatussuunnista. Mutta juuri tämän johdosta lienee syytä kiinnittää sitä suurempaa huomiota Sir John Simonin lausuntoihin, jotka siis - vaikkakin pehmeämmässä muodossa - vastaavat ei ainoastaan suuren yleisön, vaan Alahuoneenkin valtavan enemmistön käsityksiä. Lienee myöskin selvää, että tämä käsitys ei voi olla vaikuttamatta Englannin hallituksen suhtautumiseen aseistariisumis- ja tarkistuskysymyksiin.

V.a. asiainhoitaja: *H. A. Lindeberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cj.

ASIA:

Lontossa olevan lähetystön rap. n:o 19.

Kaupale. arustaji Suur-Suomi.

12/5 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 2700-351.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Toukokuun 12 p:nä 1933

31/130 h.e.

17/5.33

Herra Ministeri,

5 C7

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
n:o 19, jonka otsakkeena on:

Tanskan sopimuksen arvostelua III.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioi-
tukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja: *L. A. Linpenberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Lontoo SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 19.

Lontoo ssa 12 p:nä touko kuuta 19 33.

31/30 Re. 33
18/5.33
5 C2.

Asia: Tanskan sopimuksen arvostelua.

Voimassaolevan lainsäädännön mukaan Englannin hallitus ei ole velvollinen esittämään sellaisia sopimuksia kuin esim. Tanskan kanssa äsken tehty kauppasopimus parlamentin hyväksyttäväksi ennen niiden ratifioimista. Kuitenkin otettiin muutamia vuosia sitten silloisen labour-hallituksen toimesta käytäntöön tapa panna allekirjoitetut sopimukset ennen ratifiointia parlamentin pöydälle 21 istuntopäivän ajaksi. Tämän mukaisesti Tanskan-Englannin sopimus on ollut parlamentin pöydällä" viime huhtikuun 26 päivästä saakka ja on siis täällä ratifioitavissa (huomioonottaen 5 työpäivää viikossa) tämän kuun 22 päivän jälkeen.

Aikaisemmin antamiensa lupauksen mukaisesti hallitus eilen antoi alahuoneelle tilaisuuden keskustella Tanskan ja Argentinan kanssa äsken tehdyistä sopimuksista.

Kauppaministeri Runciman aloitti keskustelun huomauttamalla niistä saavutuksista jotka molemmat sopimukset olivat tuottaneet Englannille. Epäedullista kauppasetta Tanskaan nähden oli koetettu parantaa osaksi järjestämällä brittiläinen näyttely Köpenhaminaan, josta oli hyvä tulos, osaksi ryhtymällä neuvotteluihin Englannin menekkimahdollisuuksien lisäämisestä Tanskassa uuden kauppasopimuksen avulla. Nyt tehdyn sopimuksen mukaan tulisi hiilenvienti Tanskaan

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

taasen saavuttamaan vuosien 1923-24 tason eli 80%, oltuaan vuonna 1932 58%. Täten 5.300 miestä saisi työtä hiilikaivoksissa.

Siirtyessään puhumaan raudasta ja teräksestä ministeri huomautti englantilaisen toiminimen saaneen Storström-sillan rakentamisen tehtäväkseen ja antoi seuraavat kauppasopimuksen pöytäkirjan 1 osan 2 kohdan sisältöä valaisevat tiedot: Valtion ja kuntien (mikäli Tanskan hallitus voi niiden päätöksiin vaikuttaa) rauta- ja teräs-hankinnoissa on ensiksi annettava englantilaisille liik-^{tilaisuus} keille / antaa tarjouksensa ja valtion hankinnoissa on näille liik- keille annettava 10%:n hintapreferenssi. Lisäksi on koetettava saada yksityiset toiminimet mikäli mahdollista hankkimaan ensimmäiset tarjoukset Englannista.

Kosketeltuaan tämän jälkeen muita saavutuksia Tanskassa ministeri lopuksi mainitsi Englannin antamien tullialennusten koskevan tanskalaisia tavaroita, joiden tuonnin arvo v.1931 oli £.75.000 ja Englannin sitoneen - varaten tuonnin rajoittamisoikeuden - maatalous- ja kalatuotteiden tulleja, joiden tuotteiden tuontiarvo v.1931 oli yli £.43.300.000. Sitä vastoin ei oltu suostuttu Tanskan vaatimuksiin eräisiin tavaroihin näiden joiden tuonti tänne v.1931 oli £.1.000.000.

Kun Labour-puolueen parlamenttiryhmän puheenjohtaja Lansbury myöhemmin keskeytti kauppaministerin puheen huomauttamalla koro-^o tetuista hinnoista työväenluokalle syntyvistä haitoista ja kulu- tuskyyvyn lisäämisen tarpeellisuudesta, ministeri Runciman sanoi:

"Kuluttajaluokka on vahvimmin edustettuna niissä maissa, missä raaka-aineiden tuotanto (primary production) on suurin. Jos niitten ostokykyä voidaan lisätä, jotka elävät vehnää, lihaa, villaa ja muita tärkeitä raaka-aineita (primary commodities) tuottavissa maissa, niin Englannin markkinat niissä huomattavasti laajenevat ja sillä tavalla autetaan sen väestöä paljon tehokkaammin kuin keinotekoi- sesti koettamalla elvyttää markkinoita".

Kauppaministerin puhetta seuranneessa keskustelussa esitettiin Tanskan sopimusta vastaan samat argumentit, kuin mitkä jo aikaisemmin olivat julkisuudessa kohdistuneet siihen. (vrt. lähetystön raportteja 16 ja 17). Sopimuksen puolustajana esiintyi myöhemmin maatalousministeri Elliot, joka huomautti sekä Tanskan että Argentinan sopimuksen saaneen National Farmers Union-liiton ja alahuoneen konservatiivisen maataloudellisen komitean kannatuksen. Kontingenttien tarkoituksena - sanoi ministeri Elliot - oli hintojen korottaminen ja hintojen kohoaminen taasen mainittiin maailman talouskonferenssin valmistavan komitean raportissa yhtenä edellytyksenä nykyisen pulan lieventämiselle. Olipa sama komitea suorastaan ehdottanut tutkittavaksi, eikö vientiä tai tuotantoa rajoittamalla voisi aikaansaada hinnannousua eräille raaka-aineille ja kulutustavaroille, joiden suuret varastot nyt rasittavat maailmanmarkkinoita. Ministeri torjui väitteet, että tullit olisivat parempia keinoja kuin tuontirajoitukset huomauttamalla, miten tehottomiksi vieraat maat milloin tahansa voivat saada tullit alentamalla oman valuuttansa kansainvälistä arvoa, ja miten vähän tullit vaikuttavat viennin paljouteen. Viimemainitusta seikasta Irlannin vienti tänne oli hyvä esimerkki. Vaikka Irlannin voille on määrätty 40%:n arvotulli tuotiin sitä tänne tämän vuoden tammi-maaliskuun aikana 15.000 sentneriä, kun tuonti vuosien 1931 ja 1932 samoissa kuukausissa - jolloin ei ollut tullia - oli vastaavasti vain 6.500 ja 5.500 sentneriä. - Puheessaan ministeri edelleen viittasi sillinviennin lisäämismahdollisuuksiin niistä kun tulisi keskusteltavaksi Suomen ja Saksan kanssa käytävissä neuvotteluissa. - Osoittaen väriksi väitteet että Tanskan sopimus olisi Ottawan sopimusten vastainen, ministeri lopuksi korosti, että hallitus tässäkin tapauksessa oli noudattanut politiikkaansa, jonka mukaan kotimaiset tuottajat on asetettava ensi sijalle, sen jälkeen dominioitten tuottajat ja vasta lopuksi vieraitten maitten tuottajat.

Keskustelu päättyi valtamarentakaisen karpin ministeriön pääm-kön eversti Colvillen lausuntoon, jossa m.m. huomautettiin tekstiilitulleihin nähden Tanskan neuvotteluissa syntyneistä vaikeuksista, Tanskassa kun on suojelusta kaipaava tekstiiliteollisuus, ja vielä

korostettiin - kauppaministeri Runcimanin aikaisemman lausunnon mukaisesti - Englannin hallituksen pysyvän suosituimmuusperiaatteen kannalla myöntämättä kuitenkaan jatkuvasti suosituimmuuskohtelua ilman vastiketta.

Kaupallinen avustaja:

Ragnar Lundholm

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA:

Lontoossa olevan lähetystön rap. n:o 20.

Ministeri Gripenberg.

5/7 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 4516-449.

34 134 hae. 33
1972-33
5 C2
2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
Heinäkuun 5 p. 1939. W. 5.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin no.20, jonka otsakkeena on:

Tilanne rakennusteollisuudessa.

Vastagnottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : L. A. Linpenberg.

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari A. Hackzell,
Helsinki.

~~Salainen~~

L O N T O O S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 20

Lontoo ssa 5 p:nä heinä kuuta 1933

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
34/131/ae	33	
10/8-33		
5	ce	

Asia: Tilanne rakennusteollisuudessa.

Saadakseen käsitystä tilanteesta rakennusteollisuudessa täytyy m.m. ottaa huomioon toiselta puolen tämän teollisuuden työttömyysnumerot ja toiselta puolen niitten rakennusten arvioidut kustannukset, joiden piirustukset paikalliset viranomaiset ovat eri aikoina hyväksyneet.

Mitä ensinnäkin työttömyysnumeroihin tulee, osoittavat viime kuukausien numerot selvää parantumista. Virallisen työttömyystilaston mukaan oli viime toukokuussa työttömiä rakennusteollisuudessa 175.500, vastaavan luvun toukokuulta 1932 ollessa 226.700 ja tammikuulta 1933 323.200. Näistä numeroista ilmenevän vähennyksen ei kuitenkaan saa katsoa johtuvan yksinomaan lisääntyneestä työstä vaan se saattaa myöskin jossain määrin aiheutua siitä, että köyhäinhoitoa nauttivien työttömien lukumäärä on noussut työttömyysavustusta nauttivien työläisten lukumäärän pienentyessä vastaavasti.

Hyväksytyjen rakennussuunnitelmien yhteisarvoa tämän vuoden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana valaisee seuraava taulukko :

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Jakettava taloudellisena tiedoituksena.

141 Yhdistyneen Kuningaskunnan kaupungissa (paitsi Lontoossa) hyväksytyt rakennussuunnitelmat. (Näitten kaupunkien asukasluku on yhteensä 17.5 miljoonaa).

	Vuoden 1932 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. £1.000	Vuoden 1933 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana. £1.000
Asuinrakennuksia	9.585	13.346
Tehtaita ja työpajoja	543	917
Kauppa- ja liiketaloja, varastorakennuksia ja muita liikehuoneustoja	1.020	1.023
Kirkkoja, kouluja ja julkisia rakennuksia	1.237	2.232
Muita rakennuksia ja vanhojen rakennusten korjauksia	1.656	1.500
Yhteensä	14.041	19.018

Mainittakoon, että viime toukokuussa hyväksyttiin näissä kaupungeissa rakennussuunnitelmia, jotka tarkoittivat yhteensä £8.476.900 punnan arvoisten talojen rakentamista, vastaavan numeron viime huhtikuussa ollessa £6.249.100 ja viime vuoden toukokuussa £6.003.900. Tämän vuoden toukokuun numeroon sisältyy erilaisia rakennuksia seuraavasti: Asuinrakennuksia £6.433.000, tehtaita ja työpajoja £283.100, kauppa- ja liiketaloja j.n.e.£487.800 sekä muita rakennuksia ynnä korjattavia taloja £1.273.000.

Kysymys työläistaloista ja slum-talojen poistamisesta.

Lähetystön tiedoituksessa no.13/33 mainittu Housing-laki vahvistettiin viime toukokuun 18 päivänä joten rakennusteollisuus nyttemmin voi ilman kuntien kilpailua rakentaa myös työläistaloja vuokrattaviksi ja kunnat taas keskittää toimintansa slum-talojen poistamiseen. Terveysministeriön määräyksen mukaisesti on jokaisen kunnan ensi syyakuun 30 päivään mennessä laadittava ja lähetettävä Terveysministeriölle suunnitelmansa koko slum-talo kysymyksen järjestämiseksi alueellaan viiden vuoden kuluessa.

Tämän yhteydessä ansaitsee mainitsemista suuren Halifax Building Society-yhtymän päätös ottaa osaa edellämainitun lain nojalla tapahtuvaan rakennusyritysten rahoittamistoimintaan myöntämällä lainoja aina 10 miljoonaan puntaan saakka kahdeksi vuodeksi. Jos muutkin rakennuskassat osallistuvat tähän toimintaan yhtä tehokkaasti kuin Halifax Building Society, saat-
taa kyllä odottaa puutavaramarkkinoiden suunnan pysyvän edelleen kiinteänä.

Lontoossa, 5 päivänä heinäkuuta 1933.

Kaupallinen avustaja:

Ragnar Ruokku

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Louisa olevan lähetyksen raportti no 21.

Kaupallinen asustaja R. Smedlund.

31/2 - 33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 4824-606

ULKOASIAINMINISTERIO		
357131 L. 10 73		
3/8-73	Nº	LII
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C2	

2, MORETON-GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
Heinäkuun 31 p. 1933. S.W.5.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
lähetyksen raportin no.21, jonka otsakkeena on:

Englannin toimenpiteet pekonituotannon
edistämiseksi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s: *L.A. Lindeberg*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen

LONTOO SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 21.

Lontoo ssa 31 p:nä heinäkuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
35/131 Sal. - 33		
3/8-33	40	L
RYHMÄ	• • •	A. A.
5.	67.	

Asia: Englannin toimenpiteet pekoni-
tuotannon edistämiseksi.

Yleinen laki maataloustuotteiden myynnistä.

Kiristyneen maatalouspulan johdosta säädettiin vuonna 1931 Englannissa laki (Agricultural Marketing Act, 1931) jonka nojalla eri haarojen maataloustuottajat saattavat esittää maatalousministerin hyväksyttäväksi tuotteittensa myynnin säännöstelemistä koskevan suunnitelman (scheme), jota sitten, mikäli maatalousministeri ja parlamentti ovat sen hyväksyneet, on sovellettava joko Suurbritannian kokonaisuudessaan tai johonkin sen osaan. Jokaisen tällaisen suunnitelman tulee sisältää määräyksiä siitä että kaikilla tuottajilla, jotka niin haluavat, on oikeus tulla rekisteröidyiksi, kuin myöskin siitä, että suunnitelman toteuttamista valvomaan asetetaan erityinen lautakunta (board). Kahden kuukauden kuluessa järjestelmän voimaantulosta on toimitettava äänestys tuottajain kesken sen sopivaisuudesta ja järjestelmä jää voimaan vain jos kaksi kolmasosaa rekisteröityjen tuottajain kokonaisluvusta ja vähintään kahta kolmasosaa tuotannosta edustava äänestäjäjoukko on tällöin ilmoittanut kannattavansa sitä. Suunnitelma ~~on~~ saa sisältää määräyksiä, joiden mukaan edellämainitulla lautakunnalla on oikeus ostaa säännöstelyn alaisia tuotteita, valmistaa niistä suunnitelmassa tarkemmin mainittavia tavaroita sekä myydä, luokitella, varastoida, sovittaa myyntitarkoituksiin, vakuuttaa ja kuljettaa säännöstelyn alaisia ja niistä saatuja tavaroita kuin myöskin ilmoittaa niistä lehdistä. Niinikään tällä lautakunnalla saattaa suunnitelman

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

2) Tavallinen ja lisäksi taloudellisena tiedoituksena.

mukaan olla oikeus vaatia, että rekisteröidyt tuottajat myyvät säännöstelyn alaisia tuotteitaan yksinomaan sille sen mukaan kuin tämä tarkemmin määrää tuotteiden laatuun, luokkaan ja paljouteen nähden. Lautakunnalla saattaa myöskin olla oikeus määrätä kenelle ja mihin hintaan asianomainen rekisteröity tuottaja saa muussa tapauksessa myydä säännöstelyn alaisia tavaroitaan.

Puheenolevaan lakiin sisältyy edelleen, paitsi joukko hallinnollisia yksityiskohtia, määräyksiä kuluttaja- ja valvontakomiteoiden sekä maataloudellisten uudestijärjestelykomiteoiden asettamisesta.

Sikatalouskomitea.

Edellämainitun maataloustuotteiden myyntiä koskevan lain nojalla maatalousministeri 21 päivänä huhtikuuta 1932 asetti komitean laatimaan sikojen ja sikatuotteiden myyntiä koskevan sanotun lain mukaisen suunnitelman ja myöskin tutkimaan useita tämän yhteydessä olevia seikkoja.

Komitea antoi 13 päivänä lokakuuta 1932 mietintönsä, joka pääasiassa päättyi seuraaviin ehdotuksiin:

Huomioonottaen sikojen ja sikatuotteiden suhteettoman alhaiset hinnat sekä sikojen ja sianrehujen tähänastiset hintavaihtelukaudet olisi Yhdistyneen Kuningaskunnan markkinoiden koko pekoni määrä vakaannutettava ja pekonisikojen hinnat saatava riippumaan niiden rehujen hinnoista. Sianhoitoa olisi edistettävä pekoni valmistusta silmälläpitäen sillä muut sianlihamarkkinat ovat rajoitetut. Pekonimarkkinoiden stabilisoimiseksi olisi säännösteltävä kontingenteilla sekä maahantuontia että kotimaista tuotantoa ja pekonisikoja olisi myytävä yksinomaan vuotuisten kontraktien nojalla sellaiseen koko maassa perittävään hintaan, joka perustuu rehukustannuksiin. Sitä paitsi olisi ryhdyttävä erinäisiin toimenpiteisiin sika- ja pekoni tuotannon ja -myynnin tehostamiseksi.

Tämän toiminnan suorittamiseksi olisi m.m. asetettava neuvonantava kvottekomitea käsittelemään kontingenttikysymyksiä, sekä kaksi lautakuntaa, toinen maanviljelijöiden (Pigs Marketing Board), toinen pekoni tuottajien (Bacon Marketing Board), neuvottelemaan keskenään kontraktiehdosta ja -hinnoista ja ryhtymään näitten elinkeinojen edistämistoimenpiteisiin. Näitten lautakuntien yhdistävänä

elimenä toimisi sikatalouden kehittämislautakunta (Pig Industry Development Board) jonka tehtävänä m.m. olisi käsitellä kotimaista kvoottaa koskevia kysymyksiä ja toimia välittäjänä edellämainittujen lautakuntien kesken ehkä syntyvissä riidoissa. Siihen pitäisi kuulua molempien edellämainittujen lautakuntien edustajia ynnä muutamia niiden ulkopuolella olevia henkilöitä.

Ulkomaista sallittava pekoni tuonti olisi suuruudestaan määrättävä heti kun kotimaassa tehtyjen kontraktien osoittama pekoni määrä on tunnettu. Eri maitten kontingentit olisivat vuotuisia ja vain pienempiä vaihteluja kahden viikon ajanjaksojen kuluessa saisi tulla kysymykseen. Koko Yhdistyneen Kuningaskunnan markkinoille tarvittava vuotuinen pekoni määrä olisi vahvistettava 10.670.000 sentnerin suuruiseksi.

Maanviljelijöiden ja pekoni tuottajain kontrahdit olisi järjestettävä Agricultural Marketing Act 1931-lain osoittamalla tavalla siten, että edellämainittujen kahden lautakunnan välityksellä tehtäisiin vuotuinen koko maata käsittävä sopimus hinnoista y.m. hankinta-ehdoista jonka jälkeen kukin maanviljelijä saisi tehdä sopimuksen kenen tahansa pekoni tuottajan kanssa, joka sitoutuu ostamaan hänen sikojaan. Hallinnollisista syistä edellisiä edustavan Pigs Marketing Boardin pitäisi olla osallisena sopimukseen, joten sen, maanviljelijän ja pekoni tuottajan yhteisestä pyynnöstä, olisi ostettava hankintasopimuksella sikoja edellisiltä ja myytävä ne jälkimmäisille.

Valmistavat toimenpiteet uuden järjestelyn toteuttamiseksi.

Hyväksyttyään sikatalouskomitean ~~mitinnön~~ ohjeeksi uuden järjestelmän toteuttamisessa hallitus ryhtyi valmistamaan sitä.

Ensinnäkin se kuten tunnettua, marraskuussa 1932 pani toimeen pekoniin maahantuonnin vapaaehtoisin rajoittamisen, jonka vaikutuksesta pekoniin hinnat ovatkin nousseet. Esim. tanskalaisen (1 ja 2 luokan) pekoniin keskimääräinen tukkuhinta on kuukausittain vaihdellut seuraavasti:

1932	marraskuu	57/9
	joulukuu	64/6
1933	tammikuu	54/9
	helmikuu	58/3
	maaliskuu	69/3
	huhtikuu	75/6

(toukokuun alussa 82, jonka jälkeen hinta on hiukan laskenut, ollessa kuluvaan kuun 28 päivänä 76-72 sh. luokan ja lajin mukaan.).

Edelleen hallitus 6 päivänä maaliskuuta 1933 antoi parlamentille esityksen uudeksi maataloustuotteiden kauppaa koskevaksi laiksi. Parlamentti hyväksyiikin oleellisissa kohdin tämän esityksen ja laki vahvistettiin kuluvaan heinäkuun 18 päivänä. Tämän lain mukaan (vrt. lähetystön kirjelmä no. 734/216 10/3.33) kauppaministeriöllä on valta rajoittaa maataloustuotteiden, siis myös pekonin maahantuontia, mikäli jonkun tähän ryhmään kuuluvan tuotteen sisäistä kauppaa koskeva järjestelmä on valmisteltu toimeenpantavaksi ja sen edellytyksenä on maahantuonnin rajoittaminen. Puheenaoleva laki sisältää edelleen eräitä vuoden 1931 lain muutoksia ja täydennyksiä sekä joukon järjestelmän toteuttamista koskevia hallinnollisia määräyksiä.

Lopuksi hallitus alisti sikatalouskomitean ehdotukset maanviljelijöiden ja pekonintuottajien harkittaviksi, jotta heillä olisi tilaisuus vuorossaan esittää ne maatalousministerille joko sellaisinaan tai muutettuina. Maanviljelijöiden puolesta Englannin ja Skotlannin National Farmers Unions ja pekonintuottajien puolesta Food Manufacturers Federationin pekoniosasto esittivätkin ehdotukset maatalousministerille oleellisesti sikatalouskomitean ehdottamassa muodossa. Maatalousministeri tällöin hyväksyi ehdotukset ja esitti ne parlamentille, joka puolestaan hyväksyi ne. Edellämainitun vuoden 1931 lain nojalla uusi järjestelmä siis on tullut voimaan ja paraikaa toimitetaan maanviljelijöiden ja pekonintuottajain keskuudessa saman lain mukaista äänestystä siitä tuleeko järjestelmän edelleen jäädä voimaan vai eikö. Maatalousministeri on julkisuudessa ilmoittanut toivorikkain mielin odottavansa äänestyksen tulosta. Vasta sitten kuin järjestelmä on kahden kolmasosan enemmistöllä tullut hyväksytyksi, ryhdytään lopullisia kontrakteja tekemään ja marraskuuhun mennessä tiedetään tarkasti miten paljon pekonia saadaan kotimaasta. Asianosaisten kesken on jo sovittu että rehuaineiden hintojen ollessa nykyisellään hinta ruhoa kohti tulee olemaan 12 shillinkiä (12sh.6 ja 13sh. paremmista laaduista ja 11sh. 6 ja 11sh. 9 huonommista laaduista). Mainittakoon lopuksi, että lautakuntien kustannusten peittämiseksi peritään maanviljelijöiltä ja pekonintuottajilta maksu, joka edellisille saa olla enintään 1½sh.

sikaa kohti ynnä $2\frac{1}{2}$ shillingin rekisteröimismaksu sekä jälkimmäisille enintään 6 penceä sentneriltä.

Vakinainen kontingentti järjestelmä.

Suomea kiinnostaa uudessa järjestelmässä välittömästi ulkomaista sallittavan tuonnin suuruus, joka selviää sen jälkeen kuin kotimaisen tuotannon numerot ovat ilmenneet tehdyistä kontrahdeista ja kun on tehty arviolaskelmia dominioitten viennin suuruudesta, sillä nämä summat on ensiksi vähennettävä sikatalouskomitean edellyttämästä 10.670.000 sentnerin kokonaismäärästä. On kuitenkin vaikeata tällä hetkellä lausua varmaa käsitystä sekä kokonaismäärästä että Suomen tulevan osuuden suuruudesta. Mainittakoon vaan että Englannin hallitus huolimatta saamistaan valtuuksista koettanee edelleen mikäli mahdollista järjestää kontingenttien jakamisen vapaaehtoisten neuvottelujen tietä.

Lontoossa, 31 päivänä heinäkuuta 1933.

Kaupallinen avustaja:

Rayner Wheeler

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 7

ASIA: _____

Lontoon okean lähetys nro. 22.

Ministeri Gripenberg

24/2-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 7013/658

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
36	131/56
28/8-33	33
5	C2

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W. 5.

elokuun 24 p:nä 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin no. 22, jonka otsakkeena on:

Englannin ulkopolitiikka ja Saksa.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s:

H. A. Lampinen

Herra Ulkoasiainministeri

Varatuomari Antti Hackzell,

H e l s i n k i.

Lontoo SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 22.

Lontoo ssa 24 p:nä elo kuuta 19 33.

Asia: Englannin ulkopoliittikka jaSaksa.

Voitaneen liioittelematta väittää Englannin yleisen mielipiteen harvinaisen yksimielisesti asettuneen nykyistä, Hitlerin johtamaa Saksaa jyrkästi arvostelevalle kannalle eikä Nazi-liike siis täällä ole herättänyt minkäänlaista myötätuntoisuutta. Vaikkakin kyllä puolestani Englannin yhteiskunnan eri tahoilta olen kuullut lausuntoja, joista ilmenee, että laajoissa piireissä ollaan selvillä Nazi-liikkeen historiallisista syistä - taikka, kuten muutamat näyttävät arvelevan, historiallisesta välttämättömyydestä - niin en kuitenkaan koskaan ole tavannut ketään, joka olisi suhtautunut myönteisesti tämän liikkeen ^{ilmanus} ilmaisumuotoihin ja päämääriin, mikäli nämä ollenkaan täällä käsitetään, enkä ole mistään lehdestä huomannut Nazipuolueen toimintaa ja poliittisia otteita puolustavia lausuntoja. Hitlerismin tunne- ja ajatusmaailma on niin vieras englantilaisten mentaliteetille, ettei se täällä ole voinut herättää muuta kuin hämmästyksiä ja valitteluja, jopa siveellistä suuttumustakin. Tämän yhteydessä on myöskin pantava merkille, että kaikki ne Englannin hallituksen jäsenet ja poliittisen elämän johtajat, jotka syystä tai toisesta Alahuoneessa taikka muissa julkisissa tilaisuuksissa ovat saattaneet Saksan olot yleisen keskustelun alaisiksi, poikkeuksetta ovat niistä lausuneet jyrkästi arvostelevia mielipiteitä. Näistä miehistä Sir Austin Chamberlain on kieltämättä tällä hetkellä ei aino-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....

3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Tavallinen.

astaan omansa vaan myöskin muiden puolueiden keskuudessa Alahuoneen suosituimpia ja vaikutusvaltaisimpia jäseniä, ja tähän hänen saavuttamaansa suosioon on epäilemättä suuresti myötävaikuttanut se, että hän on uskaltanut niin rohkeasti ja jyrkästi lausua mielipiteensä Saksan tapahtumista ja sen hallituksen toiminnan ulkopoliittisista suuntaviivoista. Samansuuntaisia, vaikkakin tietenkin lievempiin sanamuotoihin puettuja lausuntoja ulkoasiainministeri Sir John Simon, sotaministeri lordi Hailsham ja muutkin hallituspuolueen johtavat jäsenet ovat esittäneet. On sanomattakin selvää, että Labourpuolueen ja vapaamielisten edustajat ovat Saksan uuteen poliittiseen suuntaan nähden asettuneet vieläkin jyrkemmin arvostelevalle kannalle, mutta myöskin niin vanhollismieliset poliitikot kuten Winston Churchill ovat julkisesti ilmoittaneet huolensa Saksan tapahtumien johdosta. Hitlerin taistelulle kommunismia vastaan annetaan kyllä täydellistä tunnustusta, mutta hänen sisäpolitiikkansa - varsinkin juutalaisvainot - hänen Itävaltaan kohdistuneet toimenpiteensä ja hänen tätä maata vastaan harjoittamansa propaganda ovat täällä aiheuttaneet voimakasta paheksumista. Ei siis ole ihmeteltävää, että Saksan hallituksen eri tilaisuuksissa näkyviin tulleet pyrkimykset varustuksiensa lisäämiseksi täällä ovat luoneet mielialan, joka ei ole edullinen niiden toteuttamismahdollisuuksille.

Jos - kuten väitetään - Hitlerin ulkopoliittinen ohjelma tarkoittaa saksalais - englantilaisten suhteiden lujittamista, niin on todettava, että hän tämän päämäärän saavuttamisyrityksissään on ollut tavattoman taitamaton. Tämä on sitä merkillisempi kun Englannin suuri yleisö vielä Hitlerin valtaanastuessa suhtautui häneen ja Saksan otaksuttuun ulkopoliittiseen ohjelmaan hyvinkin ymmärtäväisesti, jopa myötämielisestikin.

Tätä taustaa vastaan on mielenkiintoista todeta kuinka varovainen se politiikka on, jota Foreign Office ainakin tähän mennessä

on Saksaan nähden noudattanut. Ulkoasiainministeriö ei ole antanut houkutella itseään jyrkempiin toimenpiteisiin (ryhtymiseen), päinvastoin on se johdonmukaisen huolellisesti pidättäytynyt kaikesta, joka mahdollisesti olisi omiaan kiristämään englantilais-saksalaisia suhteita. Vaikkakaan Englannin hallitus luonnollisesti ei voinut olla liittymättä Ranskan ja Italian Saksan hallitukselle osoittamiin Nazipuolueen Itävallassa harjoittaman propagandan lopettamista tarkoittaviin esityksiin, niin Foreign Office kuitenkin kieltäytyi ryhtymästä minkäänlaisiin demarsheihin samanaikaisesti kuin Ranska, eikä sen Berlinin edustaja asiasta keskustellessaan paroni von Neurathin kanssa häneltä pyytänyt minkäänlaisia lopullisia taikka muodollisia sitoumuksia. Saksan lehdistön väite, ettei Englannille annettu mitään tämän propagandan lopettamista koskevia vakuutuksia pitää siis täydellisesti paikkansa, koska - kuten täkäläiseltä viralliselta taholta on huomautettu - Englannin Berlinin asiamiehittäjä rajoittui lausumaan hallituksensa tyydytyksen Saksan hallituksen Mussolinille antamiin tätä asiaa koskeviin lupauksiin.

Tämä Foreign Officen pidättävyisyys johtune ei ainoastaan sen perinnäisestä, mahdollisimman suuren ja itsenäisen toimintavapauden säilyttämistä tarkoittavasta politiikasta, vaan myöskin sen vakaumuksesta, että Nazi-liike ainakin toistaiseksi istuu lujasti satulassa ja että siis on tarkoin vältettävä kaikki ne toimenpiteet, jotka Saksassa saattaisivat herättää isänmaallista innostusta ja siten vielä lujittaa nykyisen suunnan asemaa. Tämän johdosta onkin täällä mielihyvällä todettu Ranskan politiikan noudattaneen samanlaista varovaisuutta, ja samasta syystä näyttää täällä pidettävän sopivimpana, että ne esitykset Saksan hallitukselle, jotka suurvallat myöhemmin mahdollisesti katsoisivat välttämättömiksi, osoitetaan sille ensisijassa Mussolinin kautta, jonka vaikutusvaltaa Hitleriin ja Nazipuolueeseen katsotaan erinomaisen suureksi. Toiselta puolen Foreign Office näyttää myöskin haluavan välttää sitä, että Saksan iso-oimistunne vielä lisääntyisi, joka - niin tuntuu täällä arveltavan - johtaisi siihen, että Saksa pyrkisi entistä suuremmassa määrässä lähestymään Italiaa.

Joskin Winston Churchill pari kertaa julkisissa puheissaan on kiittänyt Jumalaa siitä, että Ranskan suuri ja teknillisesti niin korkealla tasolla oleva armeija - jota hän pitää Europan rauhan tärkeimpänä takeena - on säilynyt, niin ei kuitenkaan täkäläisissä virallisissa piireissä kiinnitetä suurempaa huomiota pelkoon, että Naziliike todellakin tulisi sytyttämään sodanliekin. Tässä suhteessa ollaan siis optimistisia eikä luulla, että mitään vakavampia ulkopolitiittisia selkkauksia - Itävallan kysymystä lukuunottamatta - olisi odotettavissa. Päinvastoin on täällä mielihyvällä todettu, että Hitler Puolaan ja Danzigiin nähden tuntuu voivansa hallita ja hillitä kannattajiensa isänmaallista intoa ja sille mielenmaltille, jota Saksan ulkopoliittinen johto näissä kysymyksissä on noudattanut, annetaan täydellistä tunnustusta. Toiselta puolen seurataan täällä mitä suurimmalla myötätunnolla kansleri Dolfussin taistelua Nazismia vastaan, ja varmaa on, että jos kysymys Itävallan poliittisen itsenäisyyden ja vapauden säilyttämisestä kehittyisi suuntaan, joka suurvalloilta vaatisi jyrkempiin toimenpiteisiin ryhtymistä, niin Englannin hallitus empimättä julkisestikin asettuisi Saksan vastustajien puolelle. Itävallan itsenäisyyteen tähdättyjä hyökkäyksiä katsotaan ensimmäiseksi kaikkien saksaapuhuvien kansojen yhdistämistä tarkoittavaksi askeleeksi, ja jo tästä syystä pidetään Saksan suunnitelmien estämistä niin tärkeänä. Myönnetään kyllä, että Saksan hyökkäyksien onnistumista ei voida estää ainoastaan esittämällä Saksan hallitukselle osoitettuja vastalauseita, vaan että, koska Itävallan kysymys on ensi sijassa taloudellista luonnetta, siihen tarvitaan positiivisia keinoja. Mutta mihin käytännöllisiin, Itävallan talouselämää tukeviin toimenpiteisiin on ryhdyttävä, siitä ei vielä olla selvillä. Tämän kysymyksen tyydyttävän ratkaisun löytämisen tekee vielä mutkikkaammaksi se Englannin vanhastaan tunnettu isoloimistendenssi, joka viime aikoina epäilemättä täällä on entistä selvemmin tullut näkyviin ei ainoastaan taloudellisista, vaan myöskin poliittisista syistä. Täällä tuntuu nimittäin olevan vallassa se yleinen käsitys, ettei Europan poliittista ja taloudellista tilannetta voida tuntuvasti parantaa jollei ryhdytä tarkastamaan rauhansopi-

muksien sekä poliittisia että maantieteellisiä määräyksiä, mutta juuri Nazipuolueen politiikan ja yleisen esiintymisen aiheuttamat arveluttavuudet ovat mitä korkeimmassa määrin omiaan vaikuttamaan pidättyväisesti kaikkiin niihin, jotka aikaisemmin olivat valmiit ajamaan revision toimeenpanemista. Tilanteen tragilikka - niin arvellaan täällä - onkin siinä, että Nazismi on rauhansopimuksien ja sodanjälkeisen politiikan tuloksena, mutta juuri Nazismin esiintymisen ja sen aiheuttaman mielipahan johdosta tuntuu miltei mahdottomalta ryhtyä niihin toimenpiteisiin, jotka saattaisivat johtaa onnellisempien olojen luomiseen sekä Saksassa että Euroopassa. Näin ollen, Englannin politiikka tarkoittaa Nazismin leviämisen estämistä, mutta, samalla huolellisesti pidättäytymällä kaikista jyrkemmissä toimenpiteistä Hitlerin hallitusta vastaan, pyrkii se Saksassa ja sen suhteissa muihin valtoihin aikaansaamaan détente'n, joka Nazismille tekisi mahdolliseksi pukeutua uusiin pehmeämpiin ilmaisuotoihin ja omaksua Europan rauhalle ja kansojen väliselle hyväälle yhteisymmärrykselle vähemmän vaarallisia tarkoituksia.

L ä h e t t i l ä s: L. A. Kipenberg -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön raportti n:o 23.

V.a. Asiamiehittäjä Björk.

22/9 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 7301/697

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
37/131	33
26/9	33
CLASIFICACION	ADM.
2, MORETON GARDENS,	
5 SOUTH KENSINGTON,	
S.W. 5.	
syyskuun 22 p:nä 1933.	

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
No. 23, jonka otsakkeena on:

Mietteita Brittiläisen Viikon johdosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

V.a.asiainhoitaja:

P. Rydberg

Herra Ulkoasiainministeri

Varatuomari Antti Hackzell,

Helsinki.

Salainen.

LONTOO SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 23.

Lontoo ssa 22 p:nä syys kuuta 1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖN	
88/131 h.c.	33
26/9-33	LEI
5	Cy.

Asia: Mietteitä Brittiläisen

Viikon johdosta.

Olen tavannut joukon Brittiläisen Viikon aikana Suomessa olleita englantilaisia ja heidän kanssaan jutellut maastamme ja myöskin itse Viikosta saamistaan vaikutelmista.

Ensimmäinen seikka, joka näköjään on pistänyt englantilaisten silmiin on se puhtaus ja hyvä järjestys, minkä he totesivat vallitsevan kaupungissamme. Uudempi rakennustaitomme on myöskin herättänyt heidän mielenkiintoaan suoraviivaisella yksinkertaisuudellaan. Olen parilta taholta kuitenkin kuullut mainittavan, että uusista rakennuksistaamme puuttuu "väri-iloa", mutta näyttää siltä kuin yhdistettäisiin tämä seikka maamme maantieteelliseen asemaan ja kansamme vakavaan luonteeseen. Erikoista huomiota on asiantuntijapiireissä herättänyt Eduskuntatalon kahvilan katto, josta jo olen toisessa yhteydessä Ministeriölle kirjoittanut.

Ensi kesän matkailulle Suomeen on Brittiläinen Viikko epäilemättä antanut hyvän sysäyksen tässä maassa. Sen huomaa m.m. siitä, että lähetystöä on pyydetty kuvin ja tiedoin entistä enemmän avustamaan takäläisiä esitelmäitsijöitä. Autoilijat ovat kehuneet uusia hyviä teitämme.

Mitä Viikon kaupalliseen puoleen tulee rohkeneisin sanoa, että englantilaiset ovat liiankin toivorikkaita. Niinpä sanoi minulle Suo-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen ja lisäksi kauppa- ja teollisuusministerille.

nessa Viikkoa järjestämässä käynyt kapt. Graham, "ettei kukaan Viikon aikana Helsingissä käynyt englantilainen liikemies jäänyt tilauksitta". Kapt. Grahamia oli muuten miellyttänyt suomalaisten varovaisuus Viikkoa järjestettäessä. Oopperatalon vuokraamisesta Black Watchin konsertteja varten oli häntä varoitettu, koska siellä muka oli liian paljon paikkoja. Kuitenkin oli sali kaikkien konserttien aikana ollut täysi. Suomalaiselta taholta esitetyt varoitukset osoittivat, ettei haluttu ennakolta luvata liikoja. - Erikoista tyytyväisyyttä oli Viikon järjestäjissä herättänyt myöskin se menestys, mikä Stockmannilla oli ollut englantilaisten sukkatavarain ja alusvaatteiden myynnissä.

Englantilaisten ylpeydelle oli mieluista todeta Black Watch'in koko viikon aikana saavuttama suuremmoinen yleisön suosio. - Enimmät suosionosoitukset avajaistilaisuudessa, pakolliset järjestystoimenpiteet miesten koossa pitämiseksi sekä liikuttava hyvästijättö satamassa. - Takäläisessä Overseas Trade Departmentissa kiertää nykyään seuraava juttu: Eräs saksalainen oli avajaistilaisuudessa muka ääneen kysynyt "Wenn die Engländer nun wirklich Finnland erobern wollen, warum tun sie es mit nackten Beinen"?

Kuluvan kuun 19 p:nä oli minut kutsuttu Coventry'yn katsomaan Hillman, Humber, Commer yhtymän autotehtaita. Yhteensä oli sinne kutsuttu n. 600 liike- ja lehtimiestä tutustumaan v. 1934 merkeihin. Voin tässä yhteydessä mainita, että olin ainoa ei-brittiläinen kutsuvieras sekä ainoa diplomaattikunnan edustaja. Tarjotuilla lounailla yhtymän pääjohtaja tervehdyspuheessaan mainitsi "erään maan olevan edustettuna, joka äskettäin on tehnyt kiitettävää työtä Englannin ja sen välisten kauppasuhteitten edistämiseksi". Yhtymän Suomessa käynyt kaupallinen edustaja, Mr. Rootes kertoi minulle saaneensa Suomesta paljon tilauksia. Kovasti koetettiin suositella lähetystölle erästä Hillman-loistoautoa, jolloin leikillisesti lupasin ajatella asiaa, jos lähetystön nykyinen auto ajettaisiin rikki.

Minulle on myöskin kerrottu, että ministeri Colville oli erittäin tyytyväinen Suomen-matkaansa. Kaikin puolin oli vastaanotto ja järjestely häntä miellyttänyt, suuremmassa määrässä kuin mitä hän olisi uskaltanut odottaa. Samaten oli Overseas Trade Depart-

ment Council'in päällikkö, Mr. Mullins erikoisen iloinen Viikon menestyksen johdosta.

Kapt. Graham ilmoitti myöskin ilonsa sen johdosta, että Viikon rahallinen puoli oli hyvästi järjestynyt. Tosin olivat monet arvaamattomat lisämenot arveluttavasti syöneet käytettävissä olevia varoja, mutta Pallokentällä pidetty ilotulitusesitys oli tuottanut niin paljon pääsymaksutuloja, että raha-asiat nähtävästi saataisiin tasapainoon. Tämän esityksen menestys oli kapt. Grahamin mielestä Viikon merkillisimpiä tapahtumia.

On huomattava, että kaikkien Viikon aikana Suomessa käyneitten eri tuotannonhaarain edustajat ovat ilmoittaneet tyytyväisyytensä sen menestyksen johdosta. Myönnetään tosin, että tähän asti on englantilaisten etujen valvominen Suomessa ollut järjestetty sangen puutteellisesti, mikä myöskin osittain itse Viikonkin aikana oli ilmennyt. Mutta väitetään solmitun niin paljon uusia suhteita, että tämäkin puoli liike-elämästä nyt saataisiin järjestetyksi. Uskotaan myöskin että suomalaiset Viikon aikana todellakin näkivät niin paljon sellaisia englantilaisia valmisteita, joista heillä ei aikaisemmin ollut tietoaakaan, että tilaukset Suomesta käsin varmasti tulevat kasvamaan. Tämä katsantokanta koskee niinhyvin kutoma- ja kone-teollisuutta kuin auto- ja sähköalaa. Hiilentuottajatkin väittävät saaneensa paljon aikaan. Joka tapauksessa ovat englantilaiset nyt huomanneet, ettei entinen tapa kirjein ja mainospainotuotteiden avulla myydä uutta tavaraa enää tepsi, vaan nyt vaaditaan itse tavaran näytteille asettamista ostajille. Edustajat on myöskin valittava henkilökohtaisen tuntemuksen, eikä vain suosituksien perusteella.

Lopuksi mainitsen saaneeni kuulla Suomessa käyneiltä englantilaisilta, että siellä olevat ranskalaiset olisivat suunnitelleet ranskalaisen viikon järjestämistä Suomessa ensi vuonna. Saksalaiset taas olisivat olleet sangen suutuksissaan koko Viikon johdosta, missä yhteydessä edellämäinitsemani lisäksi pari muuta huvittavaa juttuakin on kerrottu.

Varmana voidaan pitää, että täältäpäin nyt tul-
laan entistä enemmän "pitämään Suomea silmällä" ja sekä myötämielistä

että päinvastaista arvostelua tulee ennen pitkää kuulumaan.

Lontoossa, 22 p:nä syyskuuta 1933.

V.a. asiainhoitaja:

P. Nyin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2

ASIA: _____

Lontoon olevan lähetystön rap. n:o 24.

Ministeri Gripenberg.

12/10 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 7487/718.

S a l a i n e n .

2, MORETON-GARDENS, SOUTH KENSINGTON, S.W. 5.	
39 132 62. 33	
18/10.33.	
RYHMÄ	5 C7

Herra M i n i s t e r i ,

Ohellisena pyydän kunnioittaen
lähettää raportin No 24, jonka otsakkeena on:

Englanti ja Saksa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri
syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Lindeberg.*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,

H e l s i n k i .

Salainen.

L O N T O O

SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 24.

Lontoo ssa 12 p:nä loka kuuta 19 33.

39	132	ae.	33
18/10-33			
5	C2		

Asia: Englanti ja Saksa.

Aikaisemmissa raporteissani olen huomauttanut kuinka nurjamielisesti, jopa vihamielisestikin Englannin yleinen mielipide on suhtautunut ja jatkuvasti suhtautuu Saksan sisäpoliittisiin tapahtumiin ja ulkopoliittisiin pyrkimyksiin, mikäli nämä aseistariisumiskeskustelujen yhteydessä taikka muissa tilaisuuksissa ovat tulleet näkyviin. Se Saksalle suopea mieliala, joka vielä Hitlerin valtaannousteissa oli havaittavissa laajoissa takäläisissä piireissä, on nyttemmin tyystin hävinnyt, ja sen sijaan on Englannin suuri yleisö Saksaan nähden asettunut jyrkästi arvostelevalle kannalle. Siitä saadaan melkein päivittäin mita vaakuuttavimpia todisteita. Sivullisesta tuntuukin usein siltä, että Saksan diplomatia - hra Rosenbergin täydellisesti epäonnistuneen Lontoon käynnin jälkeen - on luopunut aikaisemmista yrityksistään koettaakseen englantilaisten silmissä asettaa Saksan sisä- ja ulkopoliittiset pyrkimykset valoon, joka kenties saattaisi lieventää englantilaisten nykyistä Saksaa kohtaan tuntemaa vastenmielisyyttä. Joka tapauksessa tuntuvat Saksan takäläinen suurlähetystö ja muut Lontoossa olevat enemmän tai vähemmän viralliset edustajat juuri tässä suhteessa olevan hämmästyttävän passiivisia.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Tavallinen.

Englantilaiselta taholta onkin minulle väitetty Saksan uuden suurlähettilään, joka ennen nimittämistään Lontooseen oli Pariisissa toiminut niin menestyksellisesti, eri tilaisuuksissa käyttäytyneen tavalla, joka pikemmin on ollut omiaan vieroitamaan niitä englantilaisia, jotka Saksan oloista ovat tahtoneet muodostaa ennakkoluulottoman, itsenäisen käsityksen. Onko hänen näitä englantilaisia kohtaan hiukan jäykkä ja torjuva esiintymisensä johtunut siitä, että häntä ainakaan aikaisemmin ei liene pidetty riittävän nazi-ystävällisenä, taikka muista syistä, siitä en uskalla lausua mitään mielipidettä; totean vain, että minulle on huomautettu suurlähettilään antaneen uuden esimerkin niistä "huonoista käyttäytymistavoista", jotka englantilaisten mielestä ovat saksalaisille niin kuvaavat.

Voitaneen siis erehtymättä sanoa, ettei sodan jälkeen Saksa koskaan Englannissa ole ollut niin suuressa epäsuosiossa kuin juuri tällä hetkellä, jolloin aseistariisumisprobleema joutuu kenties ratkaisevaan vaiheeseen. Niinpä eräs viime kesänä Saksassa käynyt tšekiläinen tuttavani, jolla on läheiset suhteet pääministeri Ramsay McDonaldiin, on kertonut minulle koettaneensa saada Manchester Guardianin julkaisemaan kirjoituksen, jossa hän täysin asiallisesti, mutta Saksalle verrattain suopeamielisesti oli tehnyt selkoa matkavaikutelmistaan. Mainittu, yleensä niin tasapuolinen ja maltillinen lehti kieltäytyi kuitenkin julkaisemasta kirjoitusta syystä, että - kuten lehden kirjoittajan luona käynyt edustaja oli huomauttanut - hän oli Saksan sisäpoliittisesta tilanteesta ja Nazipuolueen saavuttamista tuloksista antanut liian valoisan kuvan.

Yllämainittu kuten muutkin hiljattain Saksassa käyneet tuttavani ovat myöskin minulle huomauttaneet Saksan nykyisten vallanpitäjien olevan arvostelulle - ja varsinkin jos se tulee Englannin taholta - hyvin vastaanottavaisia, ja samanlaista käsitystä olen usein huomannut tšekiläisten lehtienkin esittävän. Kenties juuri tästä syystä Englannin eri poliittisen elämän johtohenkilöt - kuten entinen ulkoasiainministeri Sir Austen

Chamberlain, parlamentinjäsen Mr. Locker-Lampson, Mr. Baldwin, Sotaministeri lordi Hailsham y.m. - ovat viime aikoina saattaneet Saksan poliittiset tapahtumat ja pyrkimykset julkisen keskustelun alaisiksi. Mutta tähän on myöskin myötävaikuttanut Englannin hallituksen halu, että Saksan politiikan johtajat olisivat täysin selvillä päätöksiensä mahdollisista ulkopoliittisista seurauksista sekä ettei niissä vallitsisi minkäänlaista epävarmuutta siitä, että jos he tavalla tai toisella ajavat kansainvälistä yhteistoimintaa sen katkeamispisteeseen, niin he tulevat tapaamaan Englannin vastustajiensa leirissä.

Viime päivinä on kahta kysymystä ennen kaikkea täällä pohdittu: Saksassa toimeenpannut juutalaisvainot ja Saksan hallituksen aseistariisumiskysymystä koskevat pyrkimykset. T.k. 3 p:nä oli suureen Albert Halliin järjestetty jättiläiskokous, jossa professori Einstein piti vilkkain suosionosoituksin vastaanotetun esitelmän, jonka jälkeen useat Englannin julkisen ja sivistyksellisen elämän johtohenkilöt - kuten Sir Austen Chamberlain, Lordi Rutherford, Lordi Buckmaster y.m. - puhuivat välttämättömyydestä auttaa Saksa Lontooseen tulleita pakolaisia (väitettiin niiden lukumäärän olevan n. 2000). Chamberlain, jonka vaikutusvalta Alahuoneessa ja myöskin yleiseen mielipiteeseen, tänä vuonna on niin suuressa määrin kasvanut m.m. juuri siitä syystä, että hän niin rohkeasti ja avoimesti on esittänyt mielipiteensä Saksan uudesta suunnasta, huomautti tässä tilaisuudessa, että vielä jonkun aikaa sitten olisi ollut mahdollista täyttää Albert Hall yleisöllä, joka olisi tahtonut lausua myötätuntonsa Saksa kohtaan, "koska niin monet englantilaiset arvelivat, ettei Englanti eivätkä muut kansat Saksaan nähden olleet suorittaneet velvollisuuksiaan." Mutta, hän lisäsi, muutamia lyhyet kuukaudet ovat tässä suhteessa aikaansaaneet täydellisen muutoksen. Muutkin puhujat lausuiivat samansuuntaisia mielipiteitä, ja Manchester Guardian, kuten monet muut lehdet, huomautti Sir Austen Chamberlainin vielä kerran puhuneen "Englannin äänellä."

Pari päivää myöhemmin Mr. Baldwin puhui Birminghamissa aseistariisumiskysymyksestä. Puheessaan hän voimakkaasti huomautti, että jos joku maa (t.s. Saksa) esittämällä vaatimuksia, jotka kyllä myöhemmin, vaan ei nyt, voidaan hyväksyä, estää sopimuksen aikaansaamista, "niin sillä maalla ei tule olemaan mitään ystäviä koko sivistysmaailmassa." Ja samalla hän juhlallisesti vakuutti Englannin tulevan uskollisesti täyttämään kaikki Locarnon ja muissa kansainvälisissä sopimuksissa antamansa sitoumukset. Myöhemmin on puolivirallisesti ilmoitettu hallituksen etukäteen hyväksyneen Mr. Baldwinin puheen.

Suunnilleen samaan aikaan sotaministeri lordi Hailsham huomautti julkisessa puheessaan, että jos aseistariisumiskonferenssi joutuu karille, mahdollisuus, josta Englantia ei voida syyttää, niin Englannin hallitus tulee saattamaan koko maailman tietoon mitä maata on pidettävä vastuunalaisena tästä onnettomuudesta.

Joskin siis Englannin hallituksen Saksalle osoittamien varoitusten sävy on ollut hyvin jyrkkä, niin täällä ei kuitenkaan kiinnitetä mitään suurempaa huomiota eri tahoilta lausuttuun pelkoon, että Nazipuolue valmistautuisi sotaan. Päävastoin ollaan vakuutettuja siitä, että Hitler ja uuden Saksan muut poliittiset johtajat ovat lujasti päättäneet estää kaikenlaiset aseistetut selkkaukset ja että he myöskin kykenevät hillitsemään ne vastuuttomat ainekset, jotka mahdollisesti olisivat taipuvaisia kannattamaan seikkailukasta ulkopoliittikkaa. Toiselta puolen huomautetaan Saksan nykyisen aseittomuuden tällä hetkellä olevan Europan rauhan varminpana takeena. Myönnetään, että Saksalle viime joulukuussa luvattua tasa-arvoisuutta ei voida peruuttaa, mutta alleviivataan, että lupaus annettiin "pre-hitleriläiselle" Saksalle eikä sitä voida toteuttaa niin kauan kuin tässä maassa sotilaallinen propaganda jatkuu.

On kyllä todettava, että muutamat lehdet - etupäässä

lordi Beaverbrookin lehdistö - ovat lausuneet mielipahansa hitlerismiä vastaan tähdättyjen mielenosoitusten johdosta, ja olen kuullut englantilaisten, jopa saksalaistenkin juutalaisten niitä arvostelevan, koska he tuntuvat pelkäävän, että heidän Saksaan jääneet uskonveljensä eivät voi mitenkään niistä hyötyä, vaan päinvastoin saattavat joutua vielä ankaramman vainoamisen alaisiksi. Mutta tällaista katsantokantaa edustavat henkilöt ovat varmasti mitättömän pienenä vähemmistönä eivätkä heidän vastalauseensa saata vähentää sen tosiseikan merkitystä, että englantilaisten sympatiat virallista Saksaa kohtaan nyt ovat jäätymäpisteessä. Siinäkin tapauksessa, että Genevessä vielä osoittautuu mahdolliseksi aseistariisumiskysymyksessä saavuttaa enemmän tai vähemmän tyydyttävä tulos, niin Englannin ja Saksan välisten suhteiden käymeneminen tulee varmasti vielä kauan vaikeuttamaan sen luottamuksen palaamista, joka on kansainvälisen yhteistoiminnan tärkeimpiä edellytyksiä.

L a h e t t i l ä s: *L. A. Krusenberg*

1931 TERYAK

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 67.

ASIA:

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 25.

Kaupallinen avustaja Pmedskund.

19/10-33.

L o n t o o SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 7528/726.

Lontoo SSA 19 P:NA loka KUUTA 19 33.

VIITTAUS: D. U. M. / 19.

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Taloudellisia tiedoituksia.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen lähettää taloudellisen tiedoituksen (No 25), joka koskee

Konjunktuuritilannetta Englannissa lokakuun alussa.

L ä h e t t i l ä s: L. A. Kriipenberg -

Salainen

L o n t o o S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 25

Lontoo ssa 19 p:nä loka kuuta 1933.

42/132 Sal		33
26/10-33	2	—
5.	87.	

Asia: Konjunktuuritilanne Englannissa

lokakuun alussa.

Useat seikat osoittavat, että pahin pula jo on Englannissa ohi ja että noususuunta täällä on selvästi alkanut. Talaisista seikoista mainittakoon alempana tärkeimmät.

Työttömyystilanne.

Työministeriön tilastollisten tietojen mukaan oli rekisteröityjä työttömiä viime syyskuun 25 päivänä 2.336.727 s.o. 74410 vähemmän kuin elokuun 21 päivänä 1921 ja 521.284 vähemmän kuin 26 päivänä syyskuuta 1932. Seuraava talukko osoittaa eri teollisuudenhaaroissa tapahtuneet muutokset:

Työttömyys	Lisäys		tai		vähennys	
	21/8-33	lukien luku	%	23/1-33	lukien luku	%
Hiiliteollisuus	-	46.000	- 12	448.500	+ 16	
Rauta- ja terästeollisuus	-	8.000	- 12	-24.500	- 30	
Kone- ja sähköteollisuus	-	4.000	- 4	-42.800	- 26	
Metalliteollisuus	-	8.000	- 8	-37.000	- 30	
Villateollisuus	-	5.500	- 20	-25.500	- 52	
Puuvillateollisuus	-	11.700	- 9	- 8.200	- 7	
Yksityinen rakennustoiminta	+	6.400	+ 4	-46.800	- 15	
Yleiset työt	+	4.200	+ 3	- 5.400	- 4	
Kuljetus	+	5.000	+ 2	-30.600	- 12	

Kaikissa elinkeinoelämän haaroissa - 74.410 - 3 -382.200 - 14

Hiiliteollisuuden työttämien luvun kohoaminen 23 päivästä viime tammikuuta lukien on asetettava yhteyteen siinä teollisuudessa aina kesäisin vallitsevan lamakauden kanssa.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Jaettava - taloudellisena tiedoituksena (m.m. Suomen Sahanomistajain Yhdistykselle).

Tärkeimpien teollisuushaarojen tuotanto.

Hiiliteollisuudessa on havaittavissa pientä elpymistä, joten hiiliteollisuuden keskusneuvosto on vahvistanut lisäyksen tuotantokvoottaan. Koska hiilen tuotanto aina syksyllä luonnollisista syistä lisääntyy, ei kuitenkaan voida vielä sanoa mitään varmempaa lähikuukausien kehityksestä.

Terästeollisuuden tuotanto syyskuussa oli suurempi kuin aikaisempina kuukausina toukokuun 1930 jälkeen. Takkiraudan päivittäinen tuotanto taas oli syyskuussa suurempi kuin aikaisempina kuukausina marraskuun 1930 jälkeen. Rauta- ja terästuotanto oli verrattuna edelliseen kuukauteen ja vuoden 1932 vastaavaan kuukauteen seuraava:

	Toimessa olev. sulatusuuneja	Rautatuotanto Tonnia	Terästuotanto Tonnia
Syyskuu 1932	59	260.400	430.300
Elokuu 1933	73	362.700	551.300
Syyskuu 1933	74	359.700	669.000

Puuvillateollisuudessa ei ole paljon elpymisen merkkejä. Kauppaa tarkoittavia tiedusteluja on tosin ollut runsaammin, mutta elpymistä häiritsee se epävarmuus, joka vallitsee täällä tulevista raaka-ainehinnoista ja Yhdysvaltojen vastaisesta politiikasta.

Villateollisuudessa sitä vastoin ollaan optimistisempiä ja kuten edellä on mainittu onkin tämän teollisuuden työttömiä luku vähentynyt huomattavasti.

Mitä rakennusteollisuuteen tulee hyväksyttiin 142 kunnan (ei Lontoon) viranomaisten antamien tietojen mukaan elokuussa rakennettaviksi taloja, joiden rakennuskustannukset olivat 4.8 milj. puntaa. Vastaava numero oli heinäkuussa 7.7 ja elokuussa 1932 3.1. Tämän vuoden elokuun numerosta 3.7. milj. kohdistui asuinrakennuksiin. Vaikkakin kokonaisluku oli elokuussa ja syyskuussa pienempi kuin heinäkuussa ei silti tarvitse päätellä, että olisi tapahtunut huononnuksella yhdenmukaisten tietojen mukaan on rakennustoiminta edelleen vilkasta ja tähän antaa tukea myös edellämäinittut työttömyysnumerot.

Laivarakennusteollisuudessa on myöskin huomattavissa pa-

rantumista. Rakenteilla olevia laivoja oli 30/9 87 edustaan 303.762 tonnia, vastaavien numeroiden oltua 30/6 84 ja 287.502 tonnia sekä 30/9-32 58 ja 238.433. Todellinen tilanne on kuitenkin parempi sillä näissä luvuissa ei ole otettu huomioon sotalaivaston tänä vuonna tekemiä huomattavia tilauksia. (Vuoden 1931 ja 1932 laivasto-ohjelmien toteuttaminen oli lykätty).

Ulkomaankauppa.

Ulkomaankauppa on tämän vuoden kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana muodostunut seuraavaksi:

	1933.	1932.
	1000 £.	1000 £.
Tuonti	487.823	520.213
Vienti	268.390	271.107
Takaisinvienti	37.163	39.028
Koko vienti	305.553	310.135
Tuontiylijäämä	182.270	210.078

Kuten edelläolevasta selviää on vienti pysynyt melkein yhtä suurena kuin viime vuonna. Seuraava taulukko valaisee tärkeimpien vientitavaroiden osuutta tammi - syyskuun viennissä:

Eräiden tavaroiden vienti Yhdistyneestä

Kuningaskunnasta 1/1 - 30/9 1933.

Lisäys tai vähennys viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna

Hiiliä (tuhat tonnia)	28.856	- 307
Rautaa ja terästä (tuhat tonnia)	1.372	- 22
Puuvillalankaa (tuhat naulaa)	99.117	- 9.961
Puuvillatuotteita (1000 neliöyardia)	1.549.683	- 154.932
Villakankaita (" " ")	45.942	+ 4.953

Valtion raha-asiat.

Valtion tuloista ja menoista kuluvan talousarviovuoden edelliseltä puoliskolta (1/4 - 1/10) julkaistut tiedot osoittavat pienempää vajeausta kuin vuosien 1926 - 32 vastaavat numerot. Tulot olivat £ 275.736.842 (verrattuna viime vuoteen + £ 37.208.534), menot £ 324.326.997 (verrattuna viime vuoteen - £ 35.130.193) ja vajeaus £ 48.590.155 (verrattuna viime vuoteen - £ 42.338.727).

Kaupallinen avustaja:

Kapteeni Lundeberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cz.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön rap. n:o 26.

Ministeri Gripenberg.

29/10 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 7556 - 731

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
141 132 ac.	33
26/10.33	
OSASTO	ASIA
2, MORETON GARDENS,	
SOUTH KENSINGTON,	
S.W. 5.	
20 p. lokak. 1933.	

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin No 26, jonka otsakkeena on:

Englanti ja Saksa.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän kunnioitukseni vakuutus.

Lähettiläs: *L. A. Friberg*

Herra Ulkoasiainministeri
Varatuomari Antti Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

L o n t o o S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 26.

Lontoo ssa 19 p:nä loka kuuta 1933.

41 132/ae. 33
26/10-33
5 07

Asia: Englanti ja Saksa.

Tieto Saksan hallituksen päätöksestä erota aseistariisumiskonferenssista ja kansainliitosta ei täällä ole herättänyt sitä hermostuneisuutta, saatikka suuttumusta, jota kenties olisi voitu odottaa. Englannin yleinen mielipide tuntee tietenkin suurta pettymystä, ja Saksan hallituksen toimenpidettä on kyllä sekä sanomalehdistössä että suuren yleisön keskuudessa ankarasti arvosteltu ja syvästi valitettu. Huomautetaan Europan epäselvän tilanteen tulleen vielä epäselvemmäksi ja että toistaiseksi on mahdotonta ennustaa mitään niin äkisti puhjennseen pulan seurauksista ja ratkaisemismahdollisuuksista. Kuitenkin on todettava, että suuri yleisö on vastaanottanut tiedon hämmästyttävän tyynellä mielellä, ettei Lontoon pörssi ole erikoisen voimakkaasti reagoinut ja että sanomalehdistö on noudattanut suurta mielenmalttia. Sitä vaihetta, johon aseistariisumispyrkimykset nyt ovat joutuneet, pidetään tietenkin erinomaisen vakavana, mutta silti ei vielä ole luovuttu toivosta niiden lopullisesta menestymisestä. Vapaaherra von Neurathin ulkomaalaisten lehtien Berliinin edustajille osoittama lausunto, jonka mukaan Saksan hallituksen on jatkuvasti oltava valmis ottamaan harkittavakseen kaikki vakavat, Saksan täydelliseen tasa-arvoisuuteen perustuvat aseistariis-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
T a v a l l i n e n .

sumisehdotukset, antaa englantilaisten mielestä tukea tälle optimismille ja, huomautetaan, ettei ovea vielä ole suljettu uusilta neuvotteluilta, jota paitsi kiinnitetään erikoista huomiota Hitlerin vakuutuksiin Saksan rauhantahdosta.

En luule erehtyväni, jos sanon, että Saksan hallituksen radikaalinen toimenpide on - niin kummalliselta kuin se tuntuukin - ollut omiaan Englannissa herättämään suurempaa Saksan periaatteellisen kannan moraalisen oikeudenmukaisuuden ymmärtämystä. Niinpä Lloyd George on t.k. 18 p:nä New Chronicle-lehdessä julkaissut huomiota herättäneen kirjoituksen, jossa hän jyrkästi arvostelee Englannin ja liittolaisvaltojen aseistariisumiskysymyksessä noudattamaa politiikkaa ja suoraan huudahtaa: Olisiko toinen itseään kunnioittava kansa voinut tehdä mitään muuta kuin sen, mitä Saksa teki viime lauantaina? Mitä Lloyd George sanoo ei kyllä enää merkitse niin paljon, mutta hän vaistoa epäilemättä hyvin mitä liikkuu kansan sielussa. Omasta puolestani olen myöskin näinä päivinä ollut tilaisuudessa huomaamaan, että useat englantilaiset tuttavani, joita ei mitenkään voitane pitää erikoisen saksalaisystävällisinä, näyttävät taipuvaisilta omaksumaan Lloyd Georger kannan ja samanlaisia mielipiteitä on tullut näkyviin sanomalehtienkin palstoilla. On tietenkin vaikeaa ja joka tapauksessa toistaiseksi mahdotonta laskea miten laajalle tämä käsitys, joka näyttää vallitsevan etupäässä City-piireissä, on levinnyt suuren yleisön keskuuteen ja kuinka se vielä mahdollisesti saattaa vaikuttaa Englannin viralliseen politiikkaan, mutta sen olemassaolo on tosiseikka, jota ei voida kieltää. Saksan eroaminen aseistariisumiskonferenssista näyttää useissa englantilaissa herättäneen omantunnonepäilyksiä Englannin tähän mennessä noudattaman aseistariisumispolitiikan viisauteen ja oikeudenmukaisuuteen nähden. Kaikki näyttävät kyllä olevan yksimielisiä siitä, ettei Saksa millään ehdolla saa ryhtyä varustautumaan, mutta kysytään eikö sittenkin olisi mahdollista löytää tietä Saksalle luvatusen tasa-arvoisuuden toteuttamiselle.

Englannin hallitus on tietenkin jyrkästi torjunut va-paaherra von Neurathin Sir John Simonia vastaan esittämät syy-tökset, mutta on kuvaavaa, ettei yleinen mielipide ole näiden johdosta reagoinut niin voimakkaasti kuin olisi ollut odotetta-vissa. Se seikka, että opposition johtaja Mr. Lansbury julki- sessa puheessa on jyrkästi hyökännyt ulkoasiainministerin kimp- puun väittäen tämän erinomaisen huonosti hoitaneen (mis-handled) Englannin aseistariisumisneuvotteluissa noudattamaa politiikkaa, ei sinänsä merkitse niin paljon - vaikkakin oppositio tieten- kin nyttemmin on saanut uuden asean hallitusta vastaan - mut- ta englantilaisten suhtautumisessa Saksaan ja aseistariisumis- probleemaan yleensä on epäilemättä nyt havaittavissa uusi vir- taus, joka mahdollisesti vielä saattaa johtaa hyvinkin huomat- taviin tuloksiin. Joka tapauksessa lienee varmaa, ettei Lloyd George ollut yksin puhuessaan välttämättömyydestä, että joku herättäisi aseistariisumiskomissionin horroksistaan ("It was ne- cessary that some one should pull up the Disarmament Commis- sion").

On myöskin pantava merkille, että Sir John Simon puolustautuessaan parooni von Neurathin syytöksien johdosta on noudattanut mitä suurinta itsensä hillitsemistä ja että hän on huomauttanut toivovansa voida jatkaa neuvotteluja Saksan kanssa sekä vakuuttanut, ettei Englannin hallitus tule jättä- mään mitään tekemättä päästäkseen rehelliseen ja kunnialliseen ("honest and honourable"), kaikkia valtoja tyydyttävään tulok- seen.

Nykyinen tilanne on siis täynnä mahdollisuuksia, Jos- kin sitä täällä pidetään vakavana, niin toivotaan kuitenkin olevan mahdollista löytää tie ulos siitä umpikujasta, johon aseistariisumisneuvottelut nyt ovat joutuneet, mutta tämän mahdollisuuden edellytyksenä on tietenkin, että Saksakin nou- dattaa tarpeellista itsensä hillitsemistä ja sopuisuutta. Saksan suurin valtti on mielestäni se muutos Englannin suuren yleisön

suhtautumisessa aseistariisumiskysymykseen, joka viime päivinä on tullut näkyviin, mutta voiko Saksan hallitus omien tarkoitusperien edistämiseksi käyttää tätä valttia, se riippuu tosin mitä korkeimmassa määrässä myöskin Saksan sisäpoliittisen tilanteen kehittymisestä.

L ä h e t t i l ä s: *L. A. Lripenberg* -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cg.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Gipsenberg.

10 p:n 1933.

L o n t o o SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 7693 - 757

Lontoo SSA 10 P:nä marras KUUTA 19 33

VIITTAUS: D. U. M. / 19

1414 1932 *lae.* 33
18/11-33.
5 C7.
Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Taloudellisia tietoituksia.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen lähettää taloudelli-
sen tietoituksen (No 27/, joka koskee
Rakennustoimintaa Englannissa.

L ä h e t t i l ä s: *H. A. Kaipenberg.*

Salainen.

L o n t o o S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 27

Lontoo ssa 10 p:nä marras kuuta 1933.

44/132 Sal. 53.
18/11-33.
5 Cg

Asia: Rakennustoiminta Englannissa.

Raporteissaan No 13 ja No 20 lähetystö on suomalaisen puu-
tavaran menekkiä silmälläpitäen käsitellyt yhtä puolta Englan-
nin asuntoproblemaa, nimittäin kysymystä uusien työläistalojen
rakentamisesta, ja on tällöin ilmoittanut viime kesänä anne-
tun "Housing Act"-lain tarkoituksena olevan edistää ja vilkas-
tuttaa yksityisyrityksellisyttä työläistalojen rakentamisessa ku-
moamalla sen kanssa kilpailleen kunnallisen rakennustoiminnan
valtionavustukset. On kulunut liian lyhyt aika siitä kun tämä
laki tuli voimaan, jotta voitaisiin päätellä tuleeko yksityi-
nen rakennustoiminta todella lisääntymään tarkoitetussa määrin.
Joka tapauksessa osoittavat tilastoluvut jatkuvasti vähenevää
työttömyyttä rakennusteollisuudessa, työttömien luvun olleen syys-
kuussa 8,4 % pienemmän kuin syyskuussa 1932.

Edellämainituissa raporteissa on myös kosketeltu kysy-
mystä slum-talojen poistamisesta ja korvaamisesta uusilla ta-
loilla, mikä kysymys kuten tunnettua, kuuluu Englannin ajan-
kohtaisimpiin ja vaikeimpiin ratkaistavissa oleviin ongelmiin.
Mainittiin Englannin terveysministerin vaatineen kaikilta kun-
nallisviranomaisilta tarkkaa suunnitelmaa slum-kysymyksen rat-
kaisemiseksi kunkin kunnan alueella viiden vuoden kuluessa.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Jaettava vain taloudellisena tiedoituksena.

Ehdotukset oli lähetettävä terveysministeriölle lokakuun 1 päivään mennessä.

Vaikkakin jo on kulunut toista kuukautta äsken mainitusta määräpäivästä ei ole julkisuudessa näkynyt tarkempia tietoja kiertokyselyyn saapuneista vastauksista ja näiden tarkoittaman rakennustoiminnan laajuudesta. Lokakuun alussa terveysministeri vain ilmoitti siihen mennessä saatujen ehdotusten tarkoittavan 210.000 talon hävittämistä ja uusien asuntojen hankkimista 1.050.000 hengelle viiden vuoden kuluessa. (Ne kunnat, jotka olivat lähettäneet nämä ehdotukset, edustivat kolmea viidesosaa kaikista kunnista ja niissä asui noin puolet koko maan väestöstä.) Eilen hän taasen parlamentissa ilmoitti nyttemmin saaneensa vastauksen 1176 kunnasta ja vielä kaipaavansa 541 vastausta. Verrattaessa lokakuussa ja nyt annettuja numeroita huomaa helposti, että vain noin 150 vastausta on saapunut sillä välin. Puheenaolevia ehdotuksia kertyneekin sängen hitaasti terveysministeriölle, m.m. siitä syystä, että eräissä kunnanvaltuustoissa on syntynyt riitoja tehtävän ehdotuksen tarkoituksenmukaisuudesta. Niinpä ovat slum-talojen omistajat eräissä paikoissa panneet voimakkaan vastapropagandan alulle sillä tuloksella, että esim. Leicesterin kaupunki on julkisesti asettunut jarruttamaan koko hanketta mikäli sen slum-taloihin tulee. - Niistä ehdotuksista, joista tähän saakka on ollut tietoja julkisuudessa, ansaitsee erikoisesti Lontoon kaupungin ehdotus mainitsemista, joka tarkoittaa yhteensä 35 miljoonan punnan myöntämistä kymmenen vuoden aikana (2 - 4.5 miljoonaa vuosittain) slum-talojen poistamiseen ja uusien talojen rakentamiseen niissä asuville 250.000 hengelle. Mikäli Lontoon kaupunginvaltuuston asuntolautakunnan puheenjohtaja on ilmoittanut lehdistölle ajotaan kuitenkin hankinnoissa myöntää dominioista peräisin olevalle puutavaralle preferenssi, koska hänen mielestään sen laatu on erinomainen ja sen hinta on hyväksyttävissä.

Julkisuudessa näkyneistä lausunnoista päättäen alkaa usko nykyisen hallituksen asuntopolitiikan tarkoituksenmukaisuuteen vakavasti horjua. Arvosteluista on herättänyt eniten huomiota Sir Ernest Simonin äskettäin julkaisema kirja, jossa hyvinkin pätevältä näyttävän tilastomateriaalin perusteella tuomitaan terveysministerin politiikka aivan epäonnistuneeksi. Koska Sir Ernest on pitemmän aikaa osallistunut työläisasuntopolitiikkaa koskevaan työhön sekä Manchesterin valtuustossa että parlamentissa ja häntä näin ollen on pidettävä asiantuntijana, lienee syytä esittää lyhyt yhteenveto hänen arvostelustaan: Slum-talojen probleema ei ole syntynyt niin paljon siitä, että slum-talot ovat kurjassa kunnossa vaan siitä, että niissä asuu liian paljon väkeä, taloja kun on liian vähän. Nykyään on lähes 2 miljoonan asunnon (dwelling) puute, jos ottaa huomioon perheiden nykyisen lukumäärän. Sen vuoksi alotetaan väärästä päästä, jos ensiksi tahdotaan poistaa slum-talot. Siihen saakka kun on riittävä määrä taloja, joiden vuokrat huonoimminkin palkatut työläiset pystyvät suorittamaan, on slum-talojen poistaminen, s.o. niiden asukkaiden saaminen talosta pois, mahdoton ja talojen poistaminen saattaa olla vaarallinen ainakin sikäli, että se voi johtaa asuntopulan kiristymiseen. Uusien talojen rakentamiseksi annetun avustuksen lakkauttaminen (katso lähetystön aikaisempia raportteja) ja paikallisviranomaisten toiminnan keskitäminen slum-talojen poistamiseen olivat väärään osuneita toimenpiteitä, sillä rakennuskustannuksien laskusta huolimatta yksityisten rakentajien on edelleen mahdotonta rakentaa taloja, jotka ovat vuokrattavissa niin pienillä vuokrilla, että suuri-perheinen slum-talon asukas, jonka muuttotarve on kipein, pystyisi ne maksamaan. Yksityiset rakentajat tai kunnallisviranomaiset voivat tosin ilman rakennusavustusta rakentaa taloja, joiden vuokra on 10 - 12 shillinkiä viikossa, mutta tämä vuokra on vielä liian korkea slum-talojen asukkaille, he kun tavallisesti pystyvät maksamaan vain 5 - 10 shillinkiä. Tämän vuoksi tarvitaan vielä avustuksia uusien talojen rakentamiseksi.

Yleisradiossa oli äskettäin järjestetty keskustelu terveysministerin ja Sir Ernest Simonin välillä tästä asiasta ja kuulajajoista tuntui kyllä siltä kuin terveysministerin vastaväitteet olisivat olleet sangen heikosti perusteltuja.

Lähetystö on edelläolevalla tahtonut osoittaa, että hallituksen slum-politiikan onnistumisesta sosialisessa suhteessa ollaan eri mieltä ja tällainen erimielisyys saattaa tietenkin eri tavoilla lamauttaa koko rakennustoimintaa.

Mainittakoon vielä kolmas rakennustoiminnan yhteydessä oleva kysymys, joka myöskin on vireillä, nim. kysymys huonossa kunnossa olevien talojen korjaamisesta (reconditioning). Tätä asiaa tutkimaan asetettu komitea antoi viime elokuussa mietintönsä, jossa se ehdottaa, että kunnallisviranomaiset pakkolunastaisivat sellaisia taloja, joiden kunnossapysymisajan arvellaan olevan enintään 20 vuotta, ja ottaisivat ne hoidettavikseen tai revittävikseen joko suoraan tai yleistä hyötyä tarkoittavien ~~rajoitettujen~~ talojen finanssioimis-yhdistysten kautta (Public Utility Societies). Koko tämän toiminnan ohjaamiseksi olisi perustettava keskusvirasto Central Public Utility Council, joka toimisi läheisessä yhteistyössä terveysministeriön kanssa. - Hallituksen suhtautumisesta tähän mietintöön ei toistaiseksi ole tietoa, mutta kaikkea päätään se tulee pääkohdiltaan hyväksytyksi.

Allekirjoittanut on kysynyt useiden puutavara-agenttien mielipidettä siitä millä tavalla uskovat slum-talojen poistamista tarkoittavan toiminnan vaikuttavan tämän talven puutavarakysyntään ja tällöin kaikkialla saanut vastaukseksi tietää, että Cityssä ei uskota tämän kysymyksen vaikuttavan sanottavasti tämän talven kysyntään, jonka kyllä muuten, taloudellisen elpymisen johdosta arvellaan pysyvän kiinteänä. Minulle on huomautettu puutavarapiirien yleensä suhtautuvan sangen skeptillisesti tällaisiin hallituksen toimenpiteisiin, ainakin mitä niiden nopeaan toteuttamiseen tulee.

Yhteenvedona tällä hetkellä vallitsevasta tilanteesta on siis todettava, että erimielisyyttä on olemassa hallituksen asuntopolitiikan tarkoituksenmukaisuudesta, että tämä erimielisyys saattaa vaikeuttaa hallituksen suunnitelmien toteuttamista, että liikemiespiirit eivät lähiaikoina odota paljoa näistä suunnitelmista ja että näin ollen puutavaran kysyntä uusiin työläisrakennuksiin ainakaan slum-talojen poistamisen yhteydessä ei lisääntyne sanottavasti.

Kaupallinen avustaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C7.

ASIA: _____

Lontoossa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Gripenberg.

14/11 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

Nº 7723-770

Salainen.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
H4 133, 14.11.33, S.W.5. 33

20/11.33

Herra Ministeri,

5 07

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää
raportin No 28, jonka otsakkeena on:

Englannin aseistariisumispolitiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, sy-
vimmän kunnioitukseni vakuutus.

Lähettiläs: L. A. Saksenberg -

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell.

Helsinki.

Salainen.

L o n t o o S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 28

Lontoo ssa 14 p:nä marras kuuta 1933.

44 133 ae. 33
20/11/33
5 C7.

Asia: Englannin aseistariisumis-

politiikka.

Englannin parlamentti kokoontui uudestaan t.k. 7 p:nä, ja jo Alahuoneen ensimmäisessä istunnossa joutui aseistariisumiskysymys pitkän keskustelun alaiseksi. Laajassa puheessa ulkoasiainministeri Sir John Simon teki selkoa hallituksen suhtautumisesta tähän probleemaan sekä niistä näkökohdista ja periaatteista, jotka ovat määränneet sen kannanoton ja taktiikan Geneven neuvotteluissa. Keskustelu toimeenpantiin hallituksen aloitteesta, se kun piti tärkeänä koettaa estää, että suuren yleisön keskuudessa pääsisi leviämään epäilyksiä siitä vilpittömyydestä ja tarkomuksesta, jolla se puolestaan on ajanut ja jatkuvastikin ajaa aseistariisumispyrkimyksien toteuttamista. Että tämä vaara todellakin on uhannut hallitusta on kieltämättä ilmennyt muutamista viime aikojen sisäpoliittisista tapahtumista, jotka kaikesta päättäen ovat olleet omiaan vakavastikin huolestuttamaan Pääministeriä ja hänen työtovereitaan. East Fulhamissa, Kilmarnockissa ja Skiptonissa hiljattain toimeenpantujen täytevaalien tuloksista (näitä vaaleja pidetään, kuten tunnettua, Englannissa tärkeänä poliittisena ilmapuntarina) on nimittäin täytynyt tehdä se johtopäätös, että suuri yleisö ei enää samalla luottamuksella kuin aikaisemmin suhtaudu hallituksen aseistariisumistahtoon, ja että

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
T a v a l l i n e n .

se, juuri tästä syystä, on vapautumaisillaan hallituksen vaikutusvallasta ja tähän mennessä niin lujasta otteesta. East Fulhamissa hallituskokoomuksen ehdokas kärsi täydellisen tappion, ja muissa yllämainituissa vaalituloksissa voittaneiden hallitusehdokkaiden saavuttama ääniluku oli paljon pienempi kuin 1931 vuoden vaaleissa. Joskin nämä tulokset tietenkin aiheutuivat useista eri syistä, niin ei kuitenkaan liene kiellettävissä, että niihin myöskin oli myötävaikuttanut se käsitys hallituksen horjuvasta, epäroivästä ja laimeasta aseistariisumispolitiikasta, jonka opposition, s.o. Labourpuolueen ehdokkaat olivat onnistuneet juurruttamaan valitsijamassoihin. Juuri tässä suhteessa on viime aikoina opposition taholta tehty tarmokasta työtä, jossa kieltämättä hämmästyttävän häikäilemätöntä taktiikkaa on noudatettu. Tämän opposition politiikan ainakin osittainen menestys on tavallaan myöskin ollut omiaan osoittamaan millä innolla ja syvällä vakaumuksella Englannin kansan valtava enemmistö kannattaa rauhanaatetta ja aseistariisumispyrkimyksiä. Muutamia viikkoja sitten minulla oli mielenkiintoinen, tätä asiaa valaiseva keskustelu erään entisen upseerin ja konservatiivisen parlamenttijäsenen kanssa. Tämä sanoi minulle sen seikan mitä korkeimmassa määrin häntä huolestuttavan, "ettei tämä kansa enää tahdo tapella." Ja hän jatkoi suunnilleen seuraavasti: "Jos hyökätään meidän kimppuun, niin me kyllä tulemme puolustautumaan. Mutta puolestani olen vakuutettu siitä, ettei kansamme koskaan tule käymään sotaa esim. Ranskan rajojen, siis Locarnon puolesta. Jos me tämän sopimuksen johdosta joutuisimme sotaan, niin me saisimme kokoon korkeintaan 200.000 miestä - eli ainoastaan maamme parhaimmat ja valistuneimmat ainekset - mutta me emme koskaan kykenisi kansassamme herättämään samaa innostusta kuin maailmansodan aikana." Saattaahan tietenkin olla eri mieltä tämän väitteen paikkansapitäväisyydestä, mutta useat Englannin julkisessa elämässä viime aikoina todetut ilmiöt antavat epäilemättä tukea kertojani käsit-

tykselle. Näistä tahtoisin tämän yhteydessä ainoastaan viitata useiden eri ylioppilasyhdistyksien aikaisemmin tänä vuonna hyväksymiin julkilausumiin, että niiden jäsenet "eivät enää tule taistelemaan Kuninkaan ja Isänmaan puolesta", joille julkilausumille epäilemättä on annettava ainakin symptomaattinen merkitys. Niistä ilmenee myöskin kuinka syvästi antimilitaristinen englantilaisten mentaliteetti on sekä miksi heidän on niin vaikeaa ymmärtää saksalaisten univormuharrastusta ja nazijoukkojen yhtämittaista marssimista edestakaisin. Toiselta puolen ei minun mielestäni saata olla epäilystä siitä, etteikö Englannin kansan valtava enemmistö, joka kyllä ei tunnne minkäänlaista sympatiaa uuden Saksan sisäpolitiikkaa kohtaan ja joka yksimielisesti on jyrkästi tuominnut Saksassa toimeenpannut juutalaisvainot, suhtaudu ymmärtäväisesti Hitlerin kannanottoon aseistariisumisneuvotteluihin nähden. Itse asiassa ei mikään niistä ulkopoliittisista toimenpiteistä, joihin Hitler on ryhtynyt, ole ollut omiaan Englannissa herättämään niin suurta myötätuntoa Saksaa kohti kuin sen eroaminen Kansainliitosta ja aseistariisumiskonferenssista. Vielä eilen eräs vapaamielinen parlamenttijäsen sanoi minulle olevan "kerrassaan ennenkuulumatonta" (simply unheard-of), että "täydellisesti aseistariisuttua Saksaa syytetään siitä, että se muka olisi vaikeuttanut aseistariisumispyrkimysten toteuttamista." Mutta tästä Englannissa laajalti levinneestä käsityksestä ei mitenkään saa tehdä sitä johtopäätöstä, että tämä maa muissa suhteissa kuin desarmementproblemaan nähden olisi taipuvainen lähentelemään Saksaa.

Alahuoneen yllämainittu aseistariisumiskysymystä koskeva keskustelu ei kylläkään tarjonnut mitään uutta. Se oli kuitenkin mielenkiintoinen ennen kaikkea seuraavasta neljästä syystä:

1. Kaikki puolueet tuntuvat yksimielisiltä siitä, että aseistariisumiskonferenssin tästä on mahdollisimman tarmokkaasti jatkettava ja mahdollisimman läheisessä yhteistyössä Saksan

kanssa.

2. Kaikki puolueet myöntävät Englannin täytyvän täyttää ne velvollisuudet, joihin se Locarnossa sitoutui. Mainittakoon kuitenkin tässä yhteydessä, että Sir John Simon puhuessaan tästä sopimuksesta jyrkästi alleviivasi sitä, että Englanti itse in casu päättää missä määrin se on sopimukseen sidottu.

3. Lordi Beaverbrookin (Daily Express) ajama isoloispolitiikka mannermaahan nähden ei saanut mitään kannatusta yhtä vähän kuin lordi Rothermeren (Daily Mail) vaatimukset uusiin varustuksiin ryhtymisestä.

4. Kaikki puolueet antoivat selvästi ymmärtää, etteivät uuden Saksan sisäpoliittiset toimenpiteet ja pyrkimykset täällä ole herättäneet minkäänlaista ymmärtämystä taikka myötätuntoa.

Mutta keskustelusta ilmeni myöskin useiden puhujien katsovan, että Saksalla todellakin on syytä valituksiin ja tyytymättömyyteen aseistariisumiskonferenssin tähänastiseen toimintaan. Silmäänpistävä oli se varovaisuus, jolla Sir John Simon puhui Saksan eroamisesta Kansainliitosta ja desarmementkonferenssista - niin valitettavaa kuin se hänen mielestään onkin - ja kuinka voimakkaasti hän vakuutti, että Saksan toivomuksiin on tulevaisuudessakin kiinnitettävä mitä suurinta huomiota. Tätä lupautta pääministeri Lontoon Lord Mayorin pari päivää myöhemmin antamalla päivällisillä vielä jyrkemmin alleviivasi: "En epäile, en ole epäillyt ja toivon, etten koskaan tule olemaan niin kevytmielinen, että epäilisin Saksan päätöksen perustelua, mutta määrättyillä teoilla (certain acts) on välttämättömät seurauksensa." Ja kosketellessaan vapaaherra von Neurathin esittämiä toivomuksia "uuden ja paremman Kansainliiton perustamisesta" Mr. Ramsay MacDonald huomautti: "Ei voida riittävästi korostaa - ja haluaisin tämän tulevan Saksan kansan tietoon - että Saksan asia (the German case) täällä on niin sym-

paattisest i ymmärretty (so sympathetically understood)".

Opposition alotteesta oli eilen Alahuoneessa uudesta järjestetty aseistariisumiskysymystä koskeva keskustelu. Pääministeri huomautti Englannin hallituksen tulevan tekemään voitavansa solmiakseen Saksankin kanssa tyydyttävän aseistariisumissopimuksen. Mutta jos hallitus kaikista ponnisteluistaan huolimatta ei voisi saada kansainvälistä sopimusta aikaan, niin se katsoisi velvollisuudekseen koko maailmalle ilmoittaa ketä on syytettävä sen pyrkimysten epäonnistumisesta. Vapaamielisten johtaja Sir Herbert Samuel, joka - kuten hän itse sanoi - juutalaisena on hyvin katkeroitunut Saksan sisäpoliittisten tapahtumien johdosta, lausui olevan välttämätöntä, että uusia ehdotuksia tehtäisiin Saksalle, ehdotuksia, jotka voitaisiin kohtuudella odottaa Saksan hyväksyvän. Myöskin ulkoasiainministeri huomautti, ettei Englannin hallitus tule arastelemaan mitään keinoja, jotka saattaisivat johtaa todelliseen aseistariisumiseen.

Mainittakoon lopuksi, että Sir John Simon puheessaan myöskin kosketteli hra Litvinoffin Genevessä esittämää kansainvälistä ilmailuvoimaa ja hyökkääjän määritlemistä koskevaa ehdotusta. Sir Johnin leikillinen lausunto tästä asiasta kuului seuraavasti: "Ainoa hyvä metku (good joke), joka kuuteen kuukauteen tehtiin Genevessä, oli hra Litvinoffin ehdotus kansainväliseksi ilmailuvoimaksi ja hyökkääjän määritlemiseksi. On erinomaisen vaikeaa sanoa kuka kahdesta riitapuolesta on hyökkääjä, mutta oli kai tarkoitettu, että kansainvälinen ilmailuvoima jonkin riidan syttyessä pommittaisi kumpaakin puolta jotta se saattaisi olla varma siitä, että hyökkääjäkin on pommitettu."

L ä h e t t i l ä s: M. A. Linpenberg.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 67.

ASIA: _____

Lentoossa olevan lähetystön raportti n:o 29.

Ministeri Gribenberg.

26/11-33.

S a l a i n e n .

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 7838-777

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

22 p. marrask. 1933.

46 133 Sal 33

Herra Ministeri,

27/11-33

5 C2

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
No 29, jonka otsakkeena on:

Sir John Simonin asema.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

L ä h e t t i l ä s : L. A. Jonenberg -

Herra Ulkoasiainministeri
A. Hackzell,
Helsinki.

Salainen.

Lontoo SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 29

Lontoo ssa 21 p:nä marras kuuta 19 33.

46 133 Sal 33
27/11-33

5 C7.

Asia: Sir John Simonin asema.

Aikaisemmissa raporteissani olen viitannut siihen arvosteluun, joka eri tahoilta on kohdistunut Ramsay MacDonaldin hallitukseen sen umpikujan johdosta, johon aseistariisumisneuvottelut nyttemmin ovat joutuneet. Olen myöskin huomauttanut, että Labourpuolue ja hallituksen muut vastustajat melkoisella menestyksellä ovat koettaneet uskotella, ettei hallitus Geneven neuvotteluissa ole toiminut riittävällä tarmokkuudella, vakaumuksella ja taidolla. Ei liioin liene kiellettävissä, etteikö tämä hallitusta vastaan tähdätyt agitatio ole ollut omiaan huolestuttamaan Mr. Mac-Donaldia ja hänen työtovereitaan, ja kaikesta päättäen juuri tästä syystä useat ministerit - kuten pääministeri itse, ulkoasiainministeri Sir John Simon, sotaministeri lordi Hailsham, ilmailuministeri markiisi Londonderry ja Mr. Baldwin - ovat viime päivinä katsoneet tarpeelliseksi julkisissa puheissa korostaa hallituksen rauhantahtoa ja puolustaa sen aseistariisumispolitiikkaa. Se hallituksen toimintaan kohdistunut arvostelu, joka on aiheutunut etupäässä Saksan eroamisesta aseistariisumiskonferenssista ja Kansainliitosta, on viime päivinä keskittynyt Sir John Simonin, jota ulkoasiainministerinä ensisijassa pidetään vastuunalaisena aseistariisumisneuvottelujen tähänastisesta epäonnistumisesta. On väitetty, että jos Sir John jyrkästi ja johdonmukaisesti olisi pitänyt kiinni n.s. Englannin suunnitelmasta, niin Hitler ei olisi houkuttautunut

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi]
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]
T a v a l l i n e n .

eroamaan aseistariisumiskonferenssista. Mutta Sir John - niin sanotaan - ei ollut riittävän tarmokas torjuakseen M. Daladier'in vaatimuksia, että hän eräässä tärkeässä kohdassa luopuisi tästä suunnitelmasta: hän suostui Ranskan hallituksen esittämään neljän vuoden koeajanjakson (probationary period) järjestämistä tarkoittavaan toivomukseen, jonka toteuttaminen olisi merkinnyt sen tasa-arvoisuusperiaatteen selvää rikkomista, johon aseistariisumissopimus olisi perustettava. Vieläpä Times, joka johdonmukaisesti on ankarasti arvostellut Hitlerin sekä sisä- että ulkopoliittikkaa, huomautti t.k. 15 p:nä, että Sir John aseistariisumisneuvottelujen ratkaisevassa vaiheessa oli luis- kahtanut ("slipped") sekä lausui välttämättömäksi, että Englannin hallitus jatkettavissa neuvotteluissa mahdollisimman pian ottaisi uuden alotteen. Samana päivänä hallitus kahdessa eri istunnossa kes- kusteli aseistariisumiskysymyksestä, ja seuraavana päivänä puhuttiin siitä mahdollisuudesta, että ulkoasiainministeriön parlamentaarinen alisihteeri intelligentti, kaunopuheinen ja elegantti kapteeni Eden, joka Geneven neuvotteluissa on toiminut Sir John Simonin apulaisena, nimitettäisiin eräänlaiseksi "aseistariisuntaministeriksi", jonka tehtävänä olisi Englannin puolesta johtaa desarmementneuvotteluja. Jo se seikka, että tällainen suunnitelma on syntynyt ja saatettu jul- kisuuteen, merkitsee tavallaan epäluottamuslausetta Sir John Simonille. Klubeissa ja Salongeissa, joissa kaikki puhuvat politiikkaa, lausutaan Sir Johnia arvostelevia ja moittivia sanoja - myöskin hallituksen konservatiivisten kannattajien taholta. Häntä vastaan harjoitetaan epäilemättä jonkinlaista maanalaista propagandaa, sanotaan hänen tulevan eroamaan, huomautetaan, että hänelle on mahdollisimman pian löydettävä sopiva, t.s. kunniakas perääntymispaikka ja väitetään pääministerin olevan erinomaisen tyytymätön asiain nykyiseen vaihee- seen. Toiselta puolen Sir Johnin poliittiset ystävät ovat kiihtyneitä sen johdosta, että koetetaan tehdä hänet syntipukiksi aseistarii- sumiskonferenssin tähänastisesta epäonnistumisesta, josta muut mi- nisterit ovat yhtä vastuunalaisia kuin Sir John. Hänen ystävänsä tulevatkin t.k. 23 p:nä pidettävässä kokouksessa keskustelemaan

Sir Johnia vastaan tähdätystä propagandasta, ja itse asiassa onhan sangen merkillistä, että he suunnittelevat erikoisia toimenpiteitä ministerin puolustamiseksi, joka toiminnassaan on tarkoin noudattanut hallituksen hänelle antamia ohjeita. Kaikesta päättäen on hallituksessakin syntynyt jonkinlainen vastakohtaisuussuhde - väitetään Pääministerin Saksan kantaan nähden olevan Sir Johnia myötsämielisempi - mutta mihin näin puhjennut pula vielä saattaa johtaa, siitä en toistaiseksi uskalla lausua mitään mielpidettä. Puolestani en kuitenkaan ihmettelisi jos Sir John lähiaikoina todellakin eroaisi ulkoasiainministerin paikaltaan.

L ä h e t t i l ä s: H. A. Krügerberg -

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: Cj.

ASIA: _____

Lontossa olevan lähetystön raportti n:o 30.

Ministeri Gripenberg.

22/12 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

LONTOOSSA

N° 9216/870

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N ^o 50/134 fac.	D. 10 33	
28/12.33	5	LIL
AFRICA	EUROPE	ASIA
5	C2	

Salainen.

2, MORETON GARDENS,
SOUTH KENSINGTON,
S.W.5.

Joulukuun 23 p. 1933.

Herra Ministeri,

Ohellisena pyydän kunnioittaen lähettää raportin
No 30, jonka otsakkeena on:

Englannin ulkopolitiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

Lähettiläs: *L. A. Linpenberg.* -

Salainen.

L o n t o o S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 30.

Lontoo ssa 22 p:nä joulukuuta 19 33.

50 134	33
28/12-33	
5	C2

Asia: Englannin ulkopolitiikka.

Vaikkakaan Lontoossa toistaiseksi ei tiedetä mitään Italian fascistipuolueen Kansainliiton reorganisoimista koskevista suunnitelmista taikka niiden käytännöllisestä tarkoituksesta, niin nämä suunnitelmat ovat kuitenkin jo olleet vilkkaan keskustelun alaisina sekä sanomalehdistön palstoilla ja julkisissa kokouksissa että parlamentissakin. T.k. 22 päivänä alahuoneessa pitämässään pitkässä ulkopoliittisessa puheessa Sir John Simon jyrkästi alleviivasi sitä seikkaa, ettei tähän mennessä minäkään hallituksen taholta ole esitetty mitään konkreettisia ehdotuksia Kansainliiton peruskirjan taikka sen toimintamuotojen muuttamiseksi, vaikkakin hän samalla huomautti kaikkien inhimillisten laitoksien kalpeavan tarkistamista ("revision") ja muuttamista ("adjustment"). Sitä paitsi - Sir John lisäsi - sisältyykin peruskirjaan määräyksiä siitä tavasta, jolla tarpeellisia muutoksia mahdollisesti on tehtävä. Mutta sen enempää Sir John ei tahtonut ilmoittaa Englannin hallituksen suhtautumisesta tähän kysymykseen, ehkä ensi sijassa juuri siitä syystä, ettei tiedä mitään muutosehdotuksia Italian hallitus mahdollisesti aikoo esittää. Toiselta puolen hän uudestaan painosti Englannin hallituksen kannattavan Kansainliittoa, josta se horjumattomasti pitää kiinni ("stand by") - lausunto, joka täällä on yleisellä tyydytyksellä pantu merkille, vaikkakaan se käytännölliseltä sisällykseltään ei ole aivan selvä^{x)}. Mutta jos otetaan

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen

x) Kaikesta päätteen Sir John tarkoitti sitä, että lopullinen sopimus aseistariisumisasiassa on solmittava Genevessä.

maat, ensi sijassa Ranska ja Puola, toistaiseksi ole katsoneet voivansa, eivät edes periaatteessa, hyväksyä näitä tarjouksia.

Englannin ulkopoliittikkaa ja täällä tapahtuvaa ulkopoliittista keskustelua seuranneista tuntuu päivä päivältä yhä selvemmältä, että Englannin hallituksen ja suuren yleisön käsitys aseistariisumisprobleeman ja siihen liittyvien eri kysymyksien ratkaisumahdollisuuksista on viime aikoina huomattavasti lähestynyt Saksan periaatteellista kantaa. Tällä en tietenkään mitenkään tahdo väittää sitä, että uusi Saksa taikka Nazi-puolueen sisäpoliittiset toimenpiteet nyttemmin englantilaisten mielestä tuntuisivat, sanoisinko, miellyttävämmitä taikka että englantilaiset jo olisivat unohtaneet esim. juutalaisvainot, jotka ensi sijassa ovat niin voimakkaasti kuohuttaneet heidän mieltään. Mutta yhä laajemmat piirit ovat epäilemättä taipuvaisia omaksumaan sen kannan, ettei todellista rauhaa koskaan voi palauttaa Eurooppaan eivätkä siis aseistariisumisneuvottelut voi johtaa minkäänlaiseen tulokseen, jollei Saksalle ja sen esittämille näkökohdille osoiteta suurempaa myötämielisyyttä. Minun ymmärtääkseni olisi nyttemmin - edellyttäen tietenkin, ettei mikään jyrkkä käänös tapahdu Saksan ulko- taikka sisäpolitiikassa - aivan mahdotonta saada Englantia liittymään Saksa kohtaan vihamieliseen rintamaan, siksi syvästi ollaan täällä vakuutettuja Saksan periaatteellisen kannanoton morealisesta oikeudenmukaisuudesta. Silmäänpistävä on myöskin se luottamus, jota nyttemmin yhä suuremmassa määrin osoitetaan Hitlerille ja hänen rauhantahtonsa ilmaisuille. Mutta englantilaisten katsantotavat ovat kehittyneet vieläkin pitemmälle: Eri tahoilta esitettyjä rauhansopimuksien tarkistamista, ja esim. Kansainliiton peruskirjan irrottamista näistä sopimuksista, tarkoittavia vaatimuksia katsotaan ainakin periaatteessa täysin oikeutetuiksi, vaikkakin tietenkin myönnetään niiden käytännöllisen toteuttamisen tuottavan erinomaisen suuria vaikeuksia. Kuvaavaa on, että Times nyttemmin johdonmukaisesti ja voimakkaasti teroittaa lukijakuntansa mieleen, ettei Euroopan todellinen rauhoittaminen ole mahdollinen ennenkuin kysymys rauhansopimuksien tarkistamisesta tavalla tai toisella on ratkaistu, ja että itse Sir Austen Chamberlain, joka aikaisemmin on niin jyrkästi arvostellut uutta Saksa ja sen ulkopoliittikkaa, alahuoneen eilisessä istunnossa

huomioon, ettei Sir John sanallakaan kosketellut Mr. Attleen työväenpuolueen puolesta esittämää toivomusta, ettei Kansainliittoa millään ehdolla saataisi muuttaa siten, että pienten valtojen vaikutusvaltaa supistettaisiin ja suurvallat saavuttaisivat täydellisen dominoivan aseman, niin tuntuu kuitenkin varmalta, ettei Ison-Britannian hallitus millään edellytyksillä ole taipuvainen hyväksymään mahdollisia tällaisuuksia pyrkimyksiä.

Sir John, joka tänä vuonna on nauttinut ainakin kahden kuukauden loma, on t.k. 21 päivänä uudestaan lähtenyt "lomalle", ja tällä matkalla hän saanee tilaisuuden sekä Ranskan hallituksen että Mussolinin kanssa keskustella näistä asioista. Hän palanee Lontooseen ensi tammikuun 7 päivänä, ja vasta sen jälkeen Englannin hallitus tulee, Sir Johnin hankkimien tietojen valossa, ryhtymään tarkemmin määrittämään kantansa näihin kysymyksiin nähden.

Selvää on, että Englannin ulkoasiainministeri keskusteluissaan Ranskan ja Italian valtiomiesten kanssa myöskin ottaa käsiteltäväkseen aseistariisumisprobleemin koko sen laajuudessa. Saksan erottua desarmamentkonferenssista on Englannin diplomatia tarmokkaasti koettanut saada aikaan suurvaltojen välisen yhteisymmärryksen, joka tekisi mahdolliseksi Saksan palaamisen sekä konferenssiin että Kansainliittoon. Joskin vielä ollaan kaukana lopullisesta sopimuksesta, niin Englannin ja Saksan väliset diplomaattiset keskustelut ovat jo nyt johtaneet tuloksiin, joita Englannin hallitus pitää erinomaisen ilahduttavina ja lupaavina ja joihin se kiinnittää mitä suurinta huomiota. Ensinnäkin Hitler on Ranskan hallitukselle osoittanut Saksan ulkopoliittikkaa koskevia, rauhoittavia ilmiläuseläyksiä, jotka Englannin hallitus katsoo suurmerkityksellisiksi ja joiden vilpittömyydestä se, Berliinin suurlähettiläältä saamiensa tietojen perusteella, lienee täydellisesti vakuutettu. Toiseksi Hitler on ~~uudelleen~~ Saksan naapurimaille ehdottanut hyökkäämättömyyssopimuksien solmimista, ja kolmanneksi Saksan hallitus lienee valmis hyväksymään suunnitelman, jonka mukaan järjestettäisiin kaikkien valtojen varustuksiin sovellettava säännöllinen ja automaattinen valvonta. Tuntuu todennäköiseltä - näin ajatellaan ainakin Lontoon poliittisissa piireissä - että Hitler tarjoomalla hyökkäämättömyyssopimuksia Saksan naapureille koettaa takaisinvoittaa sitä luottamusta, jonka hän, eroamalla Kansainliitosta on menettänyt, ja tällä valitetaan vilpittömästi sitä, etteivät Saksan naapu-

myönsi rauhansopimusten tarkistamisen olevan suotavan, kuitenkin ainoastaan sillä nimenomaisella edellytyksellä, etteivät sopimukseen tyytymättömät vallet koeta perinpohjin muuttaa Euroopan nykyistä poliittista tilannetta, vaan kerta kaikkiaan ja lopullisesti tyytyvät siihen kompromissiin, johon mahdolliset tarkistamisneuvottelut saattavat johtaa.

L ä h e t t i l ä s : *L. A. Lipmanberg.*